

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

BAVUL

Hayat bir yolculuktur, yanınızda bulunsun.

Mayıs 2022
Sayı: 80
Fiyatı: 18 TL
KKTC: 19 TL

Bardak Altığı,
Ağaç ve Poster
hediyeli!

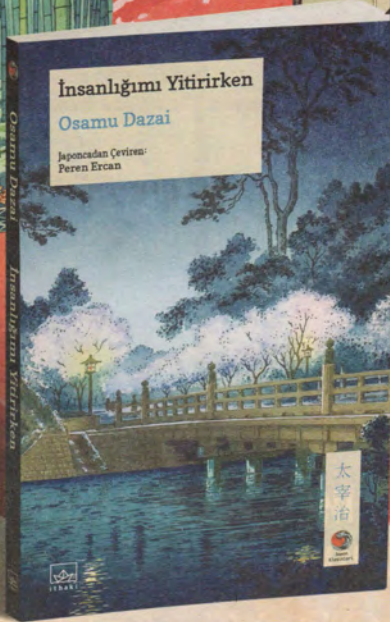
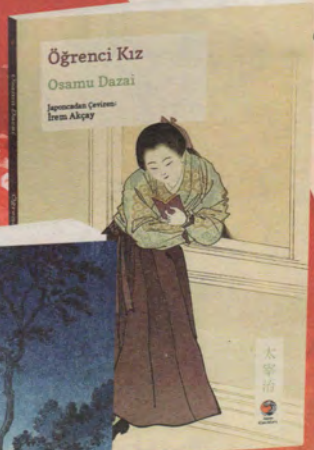

"Birkaç mevsim renkler solunca
Tükenmez hayatının sesi"

MOR VE ÖTESİ

mor ve ötesi • Melisa Sözen • Ümit Alan • Deniz Tekin • Burçin Acer • Ayşen Şahin • Deniz Özbey • Barış Akpolat • Özge Mumcu • Recep Yılmaz
Ataol Behramoğlu • Sevin Okyay • Şükrü Erbaş • Haydar Ergülen • Eyrim Kuran • Emre Kongar • Gökhan Horzum • Celine Symbiosis • Zehra Çelenk
Kaan Sezyum • Murat Ertel • Erdal Güneş • Ayhan Kaya • Ayhan Kaya • Ayhan Kaya • Ayhan Kaya • Ayhan Kaya • Ayhan Kaya • Ayhan Kaya • Ayhan Kaya
Mehmet Ali & Aksam Yayıncılık PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>
Mehmet Ali & Aksam Yayıncılık PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Japon edebiyatının büyük ismi **Osamu Dazai**'nin eserleri İthaki Japon Klasikleri'nde.

Facebook icon /ithakiyayinlari

Twitter icon /ithakiyayinlari

Instagram icon /ithakiyayinlari

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantev.org>

Mehmet Ali & Akşamsefası

İthaki Kitapçılarında

Japon
Klasikleri

BAVUL

"Birkaç mevsim renkler solunca
Tükenmez hayatının sesi"

MOR VE ÖTESİ

BAVUL

“Dünyaya bedel eşsiz ruhum
Dünyayı bilmek istemiyor”

MOR VE ÖTESİ

KAAN SEZYUM

Gelenler, gidenlerle...

Benim eve gelen giden çok olur nedense. İşin tuhafı misafir de sevmiyorum ama bazı isimler var ki, onların misafirlikleri eve de bana da ayrı bir hava veriyor. Şimdi Moda'daki evden ayrıldım, biraz daha aşağılarda daha ucuz bir evdeyim, haliyle yıllar içinde ülke fakirleşince biz de fakirleşmiş sayıldık. Neyse efendim, daha öncesinde de başka yerlerde vesileyle belirlmiştim, Axl Rose'dan, James Hatfield ve Lars'a kadar ülkeye kim gelse, "Abi enteresan bir adam var, mutlaka tanışman lazım" diyerek bana getirirler. Hepsiyle de güzel anılarımız var tabii. İşim daha güzel tarafı bu isimler evinize misafirlüğe gelince konserlere de para vermiyorsunuz. Metallica Türkiye'ye kaç kere geldi, benim cebimde kalan parayı hesap edin. Bir de misafir sevmeyip de eve Lars Ulrich'in gelip salondaki arbutukayı çalması bambaşka bir duygu haliyle. 100 liralkı ürün, keşke üzerine imza filan alsaymışım ama dedim ya evde pek insan sevmiyorum. Şimdi darbukanın üzerinde de adamın imzası filan saçma sapan olurdu diye düşündüm o sırada. Eve böyle ünlü insanlar gelince haliyle ben de bi havalara giriyorum. Zaten kıl bir tipim, gelene gideneye normal insan gibi davranıyorum. Ses yok, gürültü yok, güzel manzara var, kuş sesi var, kedi var evde. Gelenlere kuşburnu çayı ya da Türk kahvesi ikram edip sakın sakın oturuyorum. Ev sahibini böyle sakın gördükçe de gelen misafirler kendini daha rahat, daha sıradan, daha normal insanlar gibi hissediyor. O da onların eksikliği tabii. Adamlar dünyanın neresine gitse herkes "Aman abi foto foto" diye ağlarken, ben dümdüz "Hoş geldiniz", filan deyip bi işim varsa onu bitirip insanlarla ilgileniyorum. Çok ünlülerle neredeyse onlardan hiç etkilenmemiş gibi yapmak her zaman ünlülerin daha çok hoşuna gidiyor. Böyle böyle eve gelenin gidenin haddi hesabı olmamaya başladı. Ne zaman bir konservatör, telefonum çalıyor. Müze gibi gelip evde takılıyorlar.

Haliyle zaman içinde ünlü haleyetler de eve uğramaya başladı... Ünlülerin haleyetleri de rahat bırakılmak istiyorlar. Normal bir eve haleyet gitse, evdekiler hemen Flak, Nas patlatıp haleyetin de huzurunu kaçırr. Ben gelen haleyete de çay ikram ediyorum. Zaten Moda Burnu'nda Barış Apartmanı'nda oturduğum için ilk gelen haleyet Barış Manço'ydu. Barış Abi geceleri bana uğrar, kendisiyle yeni yerli grupları dinler, sohbet ederdik. Zaten Barış Apartmanı'nda da Barış Manço yaşırdı. Kendi evi de yakında olduğu için gelmesi de kolay oluyordu. Geceleri ben de kimsenin olmadığı geç saatlerde kendisiyle soğaka çıkar, evine bırakırdım Barış Abi'yi. Şimdi yeni eve taşındığığımı öğrenmiş. Tabii bunu da eve benim yerime geçen yeni kiracının korku dolu sesinden anladım. Yeni kiracı gecenin bir saati kapı çalınca ve karşısında Barış Manço'yu görünce önce afallamış, sonra zengin

olduğu için durumu anlayışla karşılamış ama düşünün 2022 yılında kapınıza haleyet geliyor ve daha aya bizi beni soruyor. "Kaan nerede?" diye. Tabii benim de hatam var, Barış Abi'ye yeni eve taşınacağımı söylemeyi unuttum. Neyse şimdi kendisine yeni adresini ilettim. Geceleri elektrikli scooter'a binip geliyorum. Yeni ev biraz daha altıyol tarafına doğru çünkü. Koskoca Barış Manço, Bahariye'de yürüse olay çıkar. Bazen de Süreyya Operası'nda buluşuyorum kendisiyle. Orada çalışan bir arkadaşım var, rica ettim, operanın üst katında buluşup sohbet ediyoruz. Geçen gün "Ya şimdiki bilgisayarlara filan bizde olsa aklımızı yitirmişti. Vartık içinde ne yapacağımızı bilemezdik herhalde" dedi. Pek de haksız sayılmaz. Her türlü aleti artık bilgisayardan çalışabiliyorsunuz fakat o kadar fazla deneyecek ses var ki, bir parça yapmaya kalktığınızda ses aramaktan parça yapmaya zaman kalmıyor. Hele ki böyle şeylere meraklıysanız günleriniz aktığınız tonu aramakla geçiyor...

Geçtiğimiz haftalarda müzik dünyası çok büyük bir kayıp daha yaşadı. Bence günümüzde yaşayan en büyük iki rock grubundan biri olan Foo Fighters'in (diğer ekip de Red Hot Chili Peppers bence) davulcusu Taylor Hawkins bana uğradı. Red Hot'un Türkiye konserinde tanıştığım bas gitaristi Flea'den beni duymuş. Tabii ölünce insanın içinde bir sıkıntı basıyor. Önce ölen eski

esini dostunu ziyaret ediyorsun ama sonra sonsuzluğa

kadar durmak fikri bir noktada insanın üzerine gelirmiş geliyormuş (Bunu da haleyetlerden öğrendim). Yeni evimin ilk haleyeti nefis bir insandı şansına. Taylor'a neden öldüğünü sordum. Çünkü beklemiyorduk 50 yaşında zart diye aramızdan ayrılmasını. Önemli bir müzisyen hayatını kaybettiğinde yaşayanların dünyasında çok acıyıp bir duygusal boşluk oluyor. Hiç tanımasanız da birden bire

kendinizi bir anlamsızlık ve üzüntü içinde buluyorsunuz. Geçtiğimiz yıllarda aramızdan ayrılan Rush'in davulcusu gibi. Taylo, şimdi diğer tarafta Neil Peart'le takılıyorymuş zaten. Hemen cenette nehirlerin şarap olup olmadığımı sordum. Taylor "Abi biz im ortam biraz farklı, zamani gelince kendin gör spoiler veremeyim" dedi O da haklı. Ama bir yandan da bu tarafta

günah olan bir şeyin diğer tarafta neden sebil olduğuna bir türlü anlayamıyorum. Neyse canım, zamani gelecek bir gün o gün kendim göreceğim. Umarım cenazemde çok kötü müzikler çalar, insanlar güler eğlenir. Cenazede ağlamak hiç cool değil. Birlikte gülmek, birlikte ağlamaktan her zaman çok daha iyi bence. Ağlayacak olan gitsin, kendi başına ağlasın. Cenazemin ortamını bozmasın. Görüşmek üzere.

Önemli bir müzisyen hayatını kaybettiğinde yaşayanların dünyasında çok acıyıp bir duygusal boşluk oluyor.

Çizim: Ahmet Karakaya

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantev.org>

Mehmet Ali & Akşamsefası

GÖKHAN HORZUM

Sis

Çok uzun zamandan beri sis var. Sis her şeyi kapatır. İyiye de kötüye de. Ama en çok kötüydü. Kadınlar ara sokaklarda gündüz de tek başlarına yürüyemez oldular artık. Sisin içinde kimse kimin zulmüne uğrayacağını bilmiyor. Sis maskeleri gereksiz kıldı. Kimse maskesini takmıyor. İçimizdeki sarkaçlar bir o yana bir bu yana gitmiyor artık. Bir tarafa yapıştı kaldı. En fazlasını almaya çalış, sök al. Hak nedir. Bu benim hakkım mıdır? Başkasının hakkını gasp mı ediyorum? Sis bütün soruları kapattı. Soru yok artık. Sadece hareket var.

Çok uzun zamandan beri var bu sis. Çok uzun zamandır dayananlar vardı. Artık onlar da bıraktı. En kalender insanlar ellerinde baltalarıyla gidiyor işe. En naziklerin çantasında biber gazı spreyi, o da olmazsa deodorant ve çıkmak. Çocuklar teneffüslerde kavga ediyor. Öğretmenler farkında değil. Öğretmenler de kavga ediyor artık teneffüslerde. Gücü gücü yetene. Siz günlerinde kayıp öğrencileri artık kimse aramıyor. Bir gün geri gelirler nasıl olsa. Belki de gelmezler. Ama kimsenin umurunda değil. Öğrenciler öğretmenlerle kavga ediyor artık. Çelme takıyor, kapıyı suratlarına vuruyorlar öğretmenlerin. Öğrencinin bir anlamı kalmadı çünkü.

Çok uzun zamandan beri sisten kurtulamıyoruz. Herkes alıştı. Sokakta tanımadığımız yüzler. Kahvemize tükürüyorlar sesimizi çıkaramıyoruz. Yemeğimizin yarısını başkası yiyor sesimizi çıkaramıyoruz. Yolumuzu kesiyorlar sesimizi çıkaramıyoruz. Evden çıkmayanlar evlerinde öldü sesini çıkaramadan. En şanslılar unutanlar. Onlar bir tek sisten öncesini hatırlıyor. Çocukların gülmelerini, elektro gitarın kıvrak sesini, düdüklü tencerenin patlamadan önceki son uyarısını. Yüzlerinde yarım bir gülümseme. Duydukları gerçek mi bilemiyorlar. Gerçek neydi. Geçmiş de gerçeğe dahil midir mesela? Olsun lütfen. Ben de unutmak istiyorum çok yakında. Sisten öncesini hatırlamak istiyorum bir tek.

Çok uzun zamandır sis var. Vapurlar, gemiler, uçaklar çalışmıyor. Gidemiyoruz. Karşıda ne oluyor? Karşı hala karşıda duruyor mu? Köprülerden geçen tek tük arabalar geri dönmüyor. Boğaz'ın kenarında yaşayanlar geceleri karşıdan gelen çığlıklardan uyuymamış, böyle diyorlar. Bizde bizim taraftan gelen çığlıklardan uyuymuyoruz. Onlar bunu biliyor mu acaba? Karşıda ne oluyor? Karşı hala karşıda mı? Peki dışarı? Dışarda neler oluyor? Sis bütün dünyayı kapladı mı?

"Kelimenin ilk hali aslında sisten imiş. Yıllar içinde halk arasında değişe değişe sistem olmuş. Bunu da bilmiyorsa zaten kendimize nasıl vatandaş diyormuşuz."

Çizim: Yusu Aktoprak

Bilmiyoruz. Televizyonda sadece sis haberleri. Gececek. Kalkacak. Yetkililer var güçleriyle çalışıyor. Yel pazeleriyle binlerce yetkili çalışan var güçleriyle, gündü yirmi dört saat. Ama sis kalkmıyor. Hiç böyle kalkar mı sis?

Sis kalkmayacakmış. Maalesef kalkmıyormuş sis. Çünkü biz aslında hiç sisten çıkmamışız ki zaten. Çocukluğumuzdan, gençliğimizden gelen o aydınlık hatıralar peki? O zaman da sis varmış

aslında. Sadece daha bizim oralara gelmemişmiş o zamanlar. Devletin ve milletin bekası için bu sis çok vazgeçilmezmiş. O yüzden kimse sisten çıkılmasını beklememeliymiş. Bilakis sisle yaşamayı öğrenmeliymişiz. Kelimenin ilk hali aslında sisten imiş. Yıllar içinde halk arasında değişe değişe sistem olmuş. Bunu da bilmiyorsa zaten kendimize nasıl vatandaş diyormuşuz.

Sis kalıcılığı. Biz geçiciymişiz.

BURCU BAKDUR

LAF AĞIZDAN BİR KERE ÇIKAR VE BİR KERE DAHA VE BİR DAHA...

*Hiçbir şey gerçek değil, her şey
senin kafanda. Sen nasıl bakıyor,
ne kadar biliyor, hangisini
seçiyorsan öyle akıyor yaşam.*

Simdi biri gelse, çekse şurada duran boş sandalyeyi ve yanıma otursa; ben kahveni içiyor, gözlerim doluyor, sol bacağım titriyor ve boynum çılgin gibi ağrıyorken.

Önce ceketinin ceplerini yoklasa sonra etrafa bakınsa; Ben çakmak aradığını düşünüp çakmağımı uzatsam, iç cebinde en nihayetinde bulduğu, muhtemelen bir önceki gün gittiği bir kahvecide garsondan aldığı basmalı, lacivert tükenmez kalem gösterip kibarce elimdeki çakmağı ötelese.

Ben nereye yazacak acaba diye düşünürken, o cümleye nasıl başlayacağını düşünse ve bulsa aniden. Ben gözlerinden anlasam ilk cümlesini, o hafifçe poposunu kaldırıp sandalyeden, arka cebinden çıkarsa eski deri kaplı kahverengi not defterini.

Ben, kedileri izlemem oyun oynayan, kahveni içsem biraz sakinleşem, huzur dolsa bilmediğim bir sebepten içime, telefonum çalsa dursa ama ben hiç oralı olmasam, solumdaki masada oturan çift hesabı istese, hesap gelse, ödeyip kalkarlarken, kıvrık saçlı güzel kadın masama dört yapraklı bir yonca bıraksa, ben şaşırsam, o hiç şaşırmasa, gülümseyip veda etse gözleriyle bana.

Ağzımda yine nereden geldiğini bilmediğim bir tebessümle hemen karşı kaldırımlı çiçekleriyle pembe yapmış ağaca baksam, ağaç dallarını hareket ettirip bana el sallasa, ben çok şaşırsam etrafa baksam "Başka gören oldu mu?" diye, benden başka gören olmasa.

Soğumuş kahvemden bir yudum

alacakken bir el girse kadrıma, elinde bir tabak ve tabakta lokumlarla ve sesi duyulsa gülümsemediğini belli eden türden, 'ikramımızı' dese. Başımı kaldırıp arkasından bakarak teşekkür etsem ona. Neden lokum sevmediğimi düşünmeye dalsam, tam o sırada bir teyzce gelse falıma bakmak istese, ben de 'Yok teyzeciğim' deyip tabaktaki lokumları ona ikram etsem, bayıla bayıla yese ve gitse.

Gagasıyla kendini tiftik tiftik eden kuşu izlemem biraz, çat diye bir top gelse çarpısa ayağıma. Ter içinde altı yaşlarında bir çocuk 'Abla pardon' dese, ben eğilsem alsam topu, kalksam masadan, yirmi adım ötede kutu kolalardan kurdukları kaleleri görsem, çocuğa sorsam 'Ben de oynayabilir miyim?' diye, 'Gel abla' dese. Çektiğim ilk şut gol olsa, dösem tekrar masama.

Garsona el etsem, kısık sesle kahve fincanımı gösterip 'Bir orta daha' desem. Garson hem siparişimi hem de içimdeki tatlı hüznü şıp diye anlasa. Derin bir iç çeksem masama bakarken ve az evvel yanımda oturan adamın eski deri kaplı kahverengi not defterini görsem, defteri alıp karıştırırsam, solumdaki masada oturan kıvrık saçlı güzel kadının masama bıraktığı dört yapraklı yonca defterin ortasından çıkırsa, ben yalnızca o sayfada yazılanları okumaya karar versem.

"Hiçbir şey gerçek değil, her şey senin kafanda. Sen nasıl bakıyor, ne kadar biliyor, hangisini seçiyorsan öyle akıyor yaşam. O ağacı gördüm, sana el salladı. Sevgiler"

Mimarı Speer'in tanıklığında

HITLER

sarsılmaz inancının, eleştiriyi ya da öz eleştiriyi kabul etmez özgüveninin, sapkınlıklarının nasıl bu "ben" çukuru içinde oluşup biçimlendiğini elle tutulurcasına somutluğuyla görüyorsunuz.

Yazdıkları sayısız örnekten birkaçını sıralayayım: "1940 temmuzunun sonuna doğru, Fransa'da mütarekenin yapılsından üç gün sonra, Hitler yanına Speer'i ve az sayıda daha birkaç kişiyi alarak, o güne değin hiç görmediği Paris'e gider. Üç saat içerisinde (Paris'in belli başlı yerleri, anıtları, bu arada Napoleon'un mezarı vb.) ziyaret edilir. Bu üç saatin sonunda Hitler şöyle der: "Paris'i görebilmek en büyük hayalımdı. Bu hayalim gerçekleştiği için ne denli mutlu olduğumu anlatamam." Aynı akşam bir köy evinin küçük odasındaki karargahına döndükten sonra, Speer'i Berlin'deki yapılara yeniden başlamakla görevlendirir ve ekler: "Paris güzeldi, değil mi? Ama Berlin çok daha güzel olmalı! Eskiden sık sık Paris'i yerle bir etmek mi diye düşünürdüm; ama biz Berlin'de yapacaklarımızı yaptıktan sonra, Paris onun yalnızca bir gölgesi olacak. O halde neden yıkalım Paris'i?"

Bu satırlardaki hasta "ben" üzerinde ayrıntılı olarak durmaya çok da gerek olduğunu düşünmüyorum. Nitekim E. Canetti'nin sözleriyle "Hitler'in son derece sakın, sanki dünyanın en doğal olayından söz ediyormuşçasına Paris'in yerle bir edilmesi konusunda konuşması Speer'i sarsmıştır. Asma ve yıkma tutkularının birbirine ne denli yakın olduğu, bu olayda belirginleşmektedir. Asmak, zaferin simgesidir ve bu eylem çabuk başarıya ulaştığını yakının ertelenmesini yol açmaktadır. Fransa'ya karşı kolay bir zaferin kazanılmış olması Paris'i şimdilik tutarmıştır. Paris, yeni Berlin'e gölgesi olarak hizmet etmek için daha ayakta kalmalıdır."

Ben ise şu olayı şöyle yorumlayacağım: Ressam olma tutkusunu ve kısmen yeteneği de olan Hitler, akademiye başvurularının reddini için hiçbir zaman sındırmemiştir. Paris'e sanat ve sanatçı kenti olarak hem hayran hem düşmandır. (Nitekim üç saatlik gezide gördüğü yerler arasında çok iyi bildiğini belirttiği Büyük Opera ve Louvre da vardır.) Paris'e ilişkin duygularının karşılığının kaynağı bence buralardır. Bunun için, mezarını ziyaret ettiği Napoleon'a da bakılmalıdır. Speer'in Berlin'e dönüşü

Zafer Takı'nın Napoleon'un Paris'teki Zafer Takı'ndan iki kat daha yüksek olmasını istemektedir...

Speer'in yazdıklarından, Hitler'in (yakın adamlarından Göring'in bir projesi olarak) "eskilerden farklı olan sayısız yangın bombasıyla" Londra'nın çeşitli bölgelerinde, her yerde binlerce yangın çıkarmayı planladığını öğreniyoruz. "Bu tek tek yangınlar daha sonra tek bir yüzey yangını içerisinde birleşecek"tir... Diktatör'ün sözleriyle: "Tahrip bombaları etkisiz ama yangın bombalarıyla hedefe ulaşılabilir. Londra, tümüyle ortadan kaldırılabilir."

Böyle bir alçak ve çevresinin elite atom bombası buluşunun geçmemiş oluşunun insanlığı nasıl çok büyük bir şans olduğunu söylemeye gerek var mı?

Hitler gibi birini "alçak" sözüyle nitilemek de yeterli olmaz.

Sözünü ettiğim yazıda, onun sorununun aslında Almanları, Cermen ırkını, Almanya'yı yüceltmekle değil, kendi aşağılık duygusuyla, içinde debelendiği "ben" çukuruyla ilgili olduğunu gösteren örnekler, açıklamalar var. Almanya kentlerinin yıkılıp yıkılması umurunda değildi. Zafere ulaşacağına hastaca inanmaktadı. Dünyadan kırılı, karanlık, lanetli ölümlüye defolup gitmeden beş gün önce, siğneğinde, Roosevelt'in ölüm haberini okuduğu gazete elinde, Speer'in üzerine atılıyor: "Burada, okuyun! İşte burada! Hiç inanmak istememiştiniz! İşte! Aceleden söyledikleri birbirine karıştırdı: 'İşte, hep söylediğim büyük mucize gerçekleşti...Kim haklıymış? Savaş yitirildi. Okuyun! Roosevelt ölmüş!'" Hitler bir türlü sakinleşemiyordu.

İnsanlığı bütün insanlık tarihinin en büyük kötülüklerinden birini, belki de en büyüğü yapmış olan böyle birinin öz kişiliğinde aslında nasıl bir zavallı olduğunu, büyüklük görüntüsü ardında nasıl bir küçüklik çukurunda debelendiği görmek, bütün bir insanlık adama acı ve üzüntü verici olduğu kadar ağırdır de olmalıdır...

ATAOL BEHRAMOĞLU

Speer adını duymamıştım. Elias Canetti'nin "Sözcüklerin Bilinci" adlı kitabında "Speer'e göre Hitler" başlıklı yazıyı okurken biyografisine göz attım. Berthold Albert Speer. II.Dünya Savaşı boyunca Nazi Almanyası'nın Silahlanma Bakanı. Asıl mesleği mimarlık. Bu özelliği ile de diktatörün ölümüne kadar onun en yakınında bulunan kişiler arasında yer almış, 1905 Almanyası doğumlu Nasyonal Sosyalist Alman İşçi Partisi'ne ilk katılanlardanmış. Ötüm 1981'de Londra'da.

Diktatörün yakınlarının insanlığı felâket taşıyan yaşamları ya idamla ya cezaevinde kendi ecelleri ya da intiharla sona ermişken Speer'in ölümünün uzun sayılabilecek bir yaşam sonunda ve cezaevi dışında gerçekleşmesini nasıl açıklamalı?

Yine biyografisinden öğrendiğime göre Nürnberg Uluslararası Askeri Ceza Mahkemesi'nde yargılanarak 20 yıl hapis cezasına mahkûm edilmiş. Bazı yargıçlarca idam cezası istemesine karşın hapis cezası ile "kurtulması", yargılanma sırasında belki "eski meslektaşlarını suçlamaya çalışması" ile açıklanabilir. Fakat yazımın konusu Speer değil, ilginç ve "entelektüel" kişiliği tartışmasız bu "özel mimar"ın tanıklığında diktatörün kendisi olduğu için ona ilişkin bilgileri burada kesiyorum.

Psikoloji, psikiyatri bilimleri her zaman ilginçleşmiştir.

Kişilik oluşumunda doğuştan gelen özelliklerin ve sonrasında aile, eğitim, çevre vb. etkenlerin etki oranları ne olursa olsun, sonuçta bir kişilik olgusuyla karşı karşıyayız.

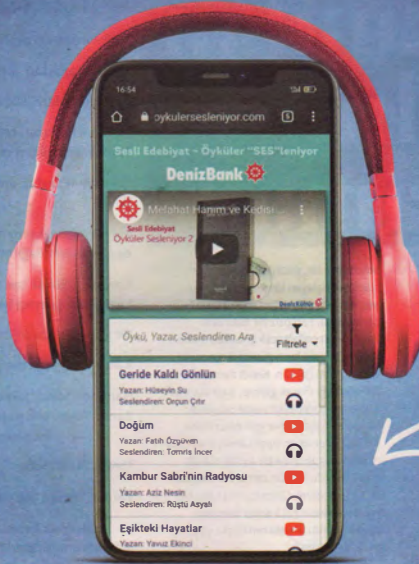
Bu nedenle de söz konusu etkenleri her zaman ve ayrıca göz önünde bulunduramamış olduğun yanı sıra, söz konusu kişinin nasıl birli olduğunu anlamaya çalışmalıyız.

William L. Shirer'in "Nazi İmparatorluğunun Doğuşu-Yükselişi-Çöküşü" adlı kitabının ciltlerinde birinde (sanırım orada) Hitler'le ilgili olarak belki çok az kişinin ilgisini çekecek bir cümle benim özelliğime ilişkin çıkmıştı... Suçladığı bazı generalleri için "Moskova'yı seçtiler" gibi bir şey söylüyordu... Burada ilginç çeken bu sözdeki kişisel vurguydu. Diktatör sanki başkasını seçerek kendisine ihanet eden bir kadından söz ediyor gibiydi... Neden benî değil onu?

Speer'in Hitler'e ilişkin yazısında, diktatörün "ben" çukuru içinde nasıl gömülü olduğunu, "kendisi" olan şeyi nasıl her şeyin odağında gördüğünü; akıl almaz, sınır tanımayan bencilliğinin, acımasızlığının, çelişkilerinin, inatlarının, delilik sınırının ötesine geçen kör inancının, haklılığına

1 TIKLA 200 ÖYKÜ DİNLE

200 yazardan 200 öykü DenizBank aracılığı ile
oykulersesleniyor.com'da.

NASIL DİNLERİM?

Telefonunuzun kamerasıyla
yanda yer alan QR kodu okutun.
Açılan web sitesine tıklayarak
öyküleri dinlemeye hemen başlayın.

DenizKültür

ENBD

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

DenizBank

f - t - i /DenizBank | www.denizbank.com | 0850 222 0 800

Zamandan süzülmüş bir zaman

ŞÜKRÜ ERBAŞ

Nar ağaçlarının ıslık çaldığı bir avluydu. Deniz neminden kapları vardı. Eski değil de incinmişti. Yaşı asmaların tozunda saklıydı. Kim oturursa otursun bir Rum eviydi. Kuyuları ipleriyle boğulmuştu. Kalın seslerin ortasında küçülmüş, küçülmüştü. Ev değil, bir pas salkıymıydı. Beyaz badanalardan altında kim bilir kaç bakış gövürmüş, kaç dokunuş halkalanmıştı. Kaç şarkı yaz yapıtlarına ölümsüz kalpler çizmişti. Hangi rüzgârlar kimlerin etekleriyle, kimlerin kırıpkırlarıyla doldurmuştu göğü. Kaç gözyaşı tenha gecelerde ay ışığını yastıklara işlemişti. Zamandan süzülüş bir zamandı. Pencere için bakıyordu nicedir. Merdivenlerinde ses yoktu. Sokaklar ondan açılmıyordu hayata. Bin yıllık arahminde birden bire yabancıydı. Onu insanızsız bırakın kalabalığı yabancı düşürece kadar yabancıydı. Kesme taşlarda şarap lekeleri, ahşap dolapların naftalin kapıları, dört mevsim boşluğu açıp

solan saksılar, geceyi hayal hayal tavanlara işleyen lambaların ışığı, her şey, her şey, gün ışığını yıkıcı bir şarkıya çeviriyordu. Sahipsiz bir hatıraydı. Yağmurlardan çoğaltacak çocukları yoktu. Yaşlılar, akşamların güven duygusunu alıp gitmişti çoktan. Kendi zamanını ölü gömleği olarak giyinip, başkalarının zamanını güzelleştirmekte cezalıydı. Sevgisiz bir ilgiyle her gün biraz daha yalnızdı. Denizden başka anlayanı yoktu ve deniz, uzun mavi bir ayrılık olarak onu akıyordu. Bütün zamanları kuşatan bir tarih acısıydı. Onca kıyma karşı bu kıyı kasabasına hâlâ değer katmayı sürdürüyordu. İncelikten başka yaşama gücü kalmamıştı.

Birden, Seferis'in Üç Kırmızı Güvercini doldurdu bahçeyi. Bütün odalarda Pavlides söylüyordu. Yağlı kadınlar denizi çeke çeke eşiklere getirdiler. Bir ellerinde zeytinlerin sütü, bir ellerinde şarap salkımları, erkekler günün kapısını kapattı. Taşlıklardan yürüyen akşam, sandıkların rüyalarını bir bir açtı. Her pencere bir yaşama ayını olarak katıldı geceye. Sokaklar aşkın sonsuz hecesiydi. Hak edilmiş bir zamandı evi dolduran.

Görgüszü kalabalık, yıktığı her yere bir bayrak dikiyordu.

Adam, oturmak için eski bir Rum evi aramaktan vazgeçti...

TÖREN VE BEŞİK

Ankara...

Kravatlı bozkırım.

1970'lerin Yozgat'ından ağızda bin delice kuşuyla uçtuğum devrimin başkenti.

Atkestanelerinin cumhuriyeti.

Yüz bin kişiyle yürüdüğüm solum.

İşlik vitrinlerin acı okulu.

İhlamur ağaçları altında ilk kez okuduğum kırıpkırlar.

İki çocukla büyüdüğüm tenha.

Harf harf açtığım korku; yarama bastığım gelecek; şiirle bağışladığım geçmiş.

Çalıştığım devlet, anladığım devlet, sevmediğim devlet.

Yağmur mu, akşam mı, ölümün sureleri mi; ey caddelerin dağılma vakti...

Kumrular Sokak'tan Sakarya Caddesi'ne kırıpkırlık kırıpkırlık kurduğum gözyaşı beşiği...

Bir günde kaldırdığım yirmi dört cenaze...

Rakı bardağında eve geldiğim geceler...

Hanımeli Sokak'taki dergi, Özveren Sokak'taki dernek, Konur Sokak'taki yayınevi... süren göğüm benim, ince kanatlarım.

Tören. Tören. Tören.

Vazelin kokulu çöl: Kalenin eteğindeki kan pıhtısı...

Ey sonsuz basın açıklamaları, polis korumasındaki hakları!...

Yazdıklarını birbirine mahcubiyet duygusuyla gösteren büyük acemiler; çocuk ustaları...

Sahip ve köle: Ey devlete gelen kasabalar, köyler...

Ağzından su içtiğim çocuk.

Yıldızların yerine sokak lambalarını asan modernite.

Yalanım, duam, soyunduğum taş, giyindiğim gök; unuta unuta bulduğum dil.

Ankara...

Kravatlı bohemim.

Çocuk gelip çocuk gittiğim sonsuz ana rahmim...

TEAS KÖŞE

SEDA TÜRKMEN

GÜL ÇETİN

MÜREKKEP YALAMAK

EĞİTİMLİ KİŞİLERE
MÜREKKEP YALAMIŞ DİYORUZ

Karşınızda; bu sayının ilginç hikayesi:

Evvvelki zamanlarda, mübâadan önce kitapların el ile yazıldığı dönemde; el yazması kitapların sayfaları hazırlanırken hem pürüzleri kayıbsın hem kâhnenin kayganlığı sağlamsın diye parşömenlerin üzeri yuhurtla akı ve nigâstâdan yapılan "âher" denilen bir tür sıvı ile cilâlanmış. Âher, kâğıt üzerinde kaygan bir tabakâ oluşturmış ve su deyince hemen erimş. Âherin bu özelliğinden dolayı hattâtılar ya da kâtipler bir hata yaptıklarında onu silmek için serçe parmaklarının ucunu diloninin ucuyla alıp ısıak parmak uçlarını hatağı kâşer üzerine sürerlermiş. Hoop, böylece âherle birlikte hata da kaybolmuş. Uzun çalgıhâllerin sonunda, hattâtıların serçe parmaklarına gelen mürekkep, ister istemez dillerine de geçermiş. Böylece hattâtılar mürekkebi yalamış olurmış.

Durca Osmanlı Devleti döneminde çocukların okul başlarına merâsininde Muallimler tarafından deftere veya kâğıda mürekkeple "Râbb-ı yessir" yazılıp üzerine şeker dökülerek çocuklara yâlatılmırmış. Devletlilere de şerbet ve külahra şeker dâğılmış.

Böylece bu sayının ortaya çıkışın hem okul başlarına geleneğinden hem de kâtiplerin yanlışları düzeltmek için mürekkebi yalamasından geldikini söyleyebilirsiniz.

■ **Yıkamak istediğiniz bir gelenek var mı?**
Balkondan yapılan bir takım konuşmalar.

■ **En sevdiğiniz şehir/sokak?**
İzmir/Okuldan Sahilevleri'ne gittiğimiz mandalina ağaçlarının olduğu toprak yol.

■ **Tarihi bir anda olma şansınız var. Nerede, kiminlesiniz?**
Aydayım. Neil Armstrong ile adım atıyoruz.

■ **Sanatçının motivasyonu nedir?**
Mesele.

■ **İnanmak istediğiniz en büyük yalan?**
Her şey çok güzel olacak. Bu arada hala inanıyorum. Öyle olacak.

■ **Olmaktan korktuğunuz yer?**
Boşluk.

■ **Tüm insanlığa duyurabileceğiniz tek bir cümleiniz var. Ne duyuyoruz?**
Dünya yalan söylüyor.

■ **Öğrenince/farkına varınca aydınlandığınız şey?**
Kendi değerim.

■ **Meslek hayatınızda yaşadığınız en abuk şey?**

Bir televizyon dizisi için gittiğim yapımcı şirketinde bana Fatih Harbiye dizisindeki "fahriye" karakterini uzun uzun anlatıp, örnek göstermişlerdi. Fahriye'yi ben oynamıştım.

■ **Sanatçının nedir dedi?**
Anlatabilmek.

■ **Sahnedeki olmanın en zor ve en güzel yanı?**
Sanırım her şeyin tam da o an, orada ve hep birlikte oluyor olması ve bunun yarattığı stres en zoru. O zorluğun üstesinden gelip de tadını çıkarmaya başladığın zaman dünya güzelleşiyor, çiçekler açıyor sahnede.

■ **Sizce bir insan ne zaman tehlikeli olur?**
Adaletin olmadığı yerde.

■ **Hangi hataları hoşgörülle karşılarırsınız?**
İnsana kastedilmediği süreç.. Gerisi geçer, gider.

■ **Hangi kötü karakter olmanız isterdiniz?**
Doktor Hannibal Lecter.

■ **En büyük "iyi ki" niz?**
Ailem.

■ **Şu an hayatta olmayan bir sanatçıyla aynı projede yer alma şansınız var. Kim olurdu?**

Aklıma ilk gelen Yavuz Çetin oldu. Sanırım tanımayı çok isterdim.

GÜVENÇ DAĞÜSTÜN

Geçen ayın özeti: Suphi, Peri Kızı'nın büyüüne, suyun akışına kapılmıştır. Uzaktan bir ses geliyor, Maria Callas "Casta Diva" söylüyordu.

Peri Kızı'na Mektup

Hazırlandım. Bir ara yalnız kaldığımda gece Peri Kızı uyurken yazdığım mektubu masasına, bilgisayarının altına bıraktım. Evine döndüğünde hemen o mektubu bulmasını umarak.

**Müzik senle
tekrar icad oldu,
ilk piyano senle
çalındı, resim
senden önce
zaten hiç yoktu...**

"Peri Kızı,

Yanımda uyuyorsun.

Üşümüştüm.

Kokuna sarıldım sıkı sıkı, ısındım.

Bir kokuyu ezberlemeye çalışır mı insan? Seni içime çeke çeke kokunu ezberliyorum. Arada uyanacak gibi oluyorsun, nefesimi tutuyorum.

Telefonu alıp elimde, sessizce fotoğraflarını çektim. Kızma lütfen! Ben uzun zamandır ilk defa, senin yanımdayken üşümedim. Ben bir ilaha göreceğim miyim? Nasıl bir sabaha uyanacağız, bilmiyorum.

Fotoğrafla ısınır mı insan? Uzağındayken senin, hatta bir daha tutamamak da var elini, fotoğraflarınla ısınabilir miyim?

Hıç plansız, aniden girdik birbirimizin yaşamına. Arabana bindiğinden beri hep düşündüğüm; ne kadar tandıksın bana. Sanki hep birbirimizin etrafında dönmüşüz de hiç karşılaşmamış gibi yollarımız. Önce bir rüzgar esmiş, senin rüzgarın. O rüzgarla gelmişsin de bir daha hiç atmemişsin gibi. Belli ki ben o rüzgarı bekliyordum. Oyle ki ilk defa bir rüzgarı bu kadar sevmişim ben. Bir rüzgarda süreklili isnilir mi? Olur bence, neden olmasın. "Hep" olup beraber eser miyiz sonsuza? Yarın o kadar bilinmez ki benim için. Gerçekten estin ve geldin mi ya da ben mi yoktan yaratıyorum bazı şeyleri usumda?

Tekneden indigim gün en son aklıma gelecek şeydi seni görmek. Küçük kalbim, kedi bedenimde nasıl da gülmüyordu; Valeri Gergiev'in yönettiği bir Mahler senfonisinin kontrbasları gibi.

Peki korkmuyor muyum? Çok korkuyorum. Zamanım olmayacak diye çok korkuyorum. Yanımda olmadan tanyacağın bir ben, hiçbir zaman gerçek ben olmayacak.

Ben senden önce de nefes alıyordum. Gel gör ki senle birlikte aldığım nefes bundan önceki yaşamıma hiç benzemiyor. Bir soluk almak bu kadar güzel olabilir miymiş? Bu kadar güzel miydi bu deniz? Gerçekten bu kadar mavi miydi? Ben delunaya daha önce böyle bakmış mıydım? Bir kirlenmiş balığın kusurağılığını daha önce sanki hiç farketmemiştim. Adanın yolları bu kadar güzel miydi senden önce? Evimin yolundaki çınar ağacı daha önce de orada mıydı? Seninle geldi sanki köşede ki 300 yıllık çınar o köşeye, daha önce yoktu.

Edith Piaf bu kadar güzel şarkı söylemiyordu senden önce. Samson Françoise sanki yeniden çaldı Chopin nocturne'leri. Kandinsky sanki o düz çizgileri daha önce cetvelle çiziyordu da senle beraber cetveli attı elinden, çizgisi daha güzel oldu. İhlamur bu kadar güzel kokmüyordu. Hatta adada mimmoza falan yoktu bence senden önce.

Resimlerim manzarasızdı; görüntüm yoktu... Seni gördüm!

Resim yapmak bile güzel değildi sanki de, güzel oldu...

Fransızca eskiden hiç de güzel bir dil değildi belki, şimdiki oldu.

Şarap su gibi iydirdi belki, anlamsızdı senden önce.

Sabah kahveni kokusuzdu, çay demini hiç almamıştı.

Hatta nasıl bir şey biliyor musun? Müzik senle tekrar icad oldu, ilk piyano senle çalındı, resim senden önce zaten hiç yoktu...

Hatta öyle ki ben seni tanımadan önce uzun bir ömür bile hayal etmiyordum. Artık hiç ölmek istiyorum.

Sen bunu okurken, kim bilir nerede olacağım? Oyle bir belirsizlik. Senden önce severdim halbuki belirsizlikleri.

Ne dersin, karşılaşıp mızır bir daha?

Suphi Deniz
'Bir Garip Kedi'

Nöt: Sana bir telefon numarası bırakıyorum. Nevin Hanım'ın telefonu.

Arkadaşım Guillaume Pasteur'ün asistanı. Arama. Mada da beni ilk kışkırttı köşe git. Nevin Hanım sana bir şey verecek.

Mehmet Ali & AkşamEfsa

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://ranney.org>

EVİRİM KURAN

İktidar her yerdedir

Fransız filozof, sosyal teorist, tarihçi, edebiyateleştirmeni, antropolog, psikolog ve sosyolog ve aslında geçen yüzyılın insanlık tarihine armağanı Michel Foucault 10 Mart 1975 tarihinde Jacques Chancel'in yirmi iki yıl boyunca sunduğu meşhur Radioscopie programına katılır. (Bu konuşman Türkçe çevirisini Çeviri Konuşmalar Youtube kanalında bizlere sunan İlker Koçael'e özel teşekkürler.) Bu efsanevi söyleşide diplomanın anlam ve öneminden şu sözlerle bahseder:

"Diploma sadece bilgiye ticari bir değer kazandırma işine yarar. Ayrıca diploması olmayanları; kendilerinin bilme hakkı ya da buna yönelik yetenekleri olmadığına inanılmasına sebep olur. Diploması olan herkes, bunun bir işe yaradığını bilir. Diplomanın içeriği yoktur, bombostur. Diploma, aslında diploması olmayan insanlar için anlamlıdır. Bana kalırsa zaten diploma, diplomasızlara yönelik olarak ortaya çıkmıştır."

Foucault'nun hiç de haksız olduğunu bu sözcükleri sarf ettikten kırk altı yıl sonrasında, bugünün Türkiye'sinde 1,1 milyon üniversite diplomalı işsize bakarak anlayabiliriz. Ya da diplomasız olduğu halde memleketin tarihinde türlü şekilde iz bırakma gücüne muktedir olmuş bireyleri de aklımıza getirebiliriz.

Bu nefis söyleşide Foucault bilgiye ticari değer kazandırma amaçlı diplomalara sağlama işlevi olan okul sisteminin bilgiyi öğrencilere zorla dayatma üzerine kurulu olduğunu söyler. Ona göre bilgiyi "erotize etmek" gerekir. "*İnsanlar, bilgi için yoğun bir istek duysaydı -sevişmeye duyduklarının benzeri bir istek- okulların kapısına dayanacak insanların sayısını düşünebilir misunuz?"* diye sorar. Düşünebiliyor musunuz? Yaşamlarımızda korku ve gözetim yerine mutluluk ve haz olsaydı dünya nasıl bir yer olurdu?

Foucault'nun gözetim araçlarının modern kurumlarda insanların yönetmek için temel enstrüman olduğu düşüncesi okuldan da bir tür hapisane olduğu fikrini aklımıza getirebilir. Evet, ona göre okul da diğer iktidar araçları

gibi bir denetim evidir. Foucault, bu denetim evini İngiliz filozof **Jeremy Bentham**'ın 1785 yılında tasarladığı hapisane modeli olan "panoptikon" üzerinden anlatır. Panoptikon, mahkumu gözetlemeyi kolaylaştıran, birkaç katlık tek odalı hücrelerden oluşan bir halka üzerine kuruludur. Tek odalı hücrenin içindeki mahkûmun saklanabileceği hiçbir yer yoktur; bununla birlikte dış cephedeki duvarın penceresinden gelen dış ışık kuledeki nöbetçilere mahkûmun her hareketinin bir silüetini izleme olanağını verir. Bentham'a göre, gözlemlenen her yanlış davranışının ceza getireceğini bilen, ama davranışlarının aslında ne zaman gözlemlendiğini bilmeyen mahkûmun her an izleniyormuşçasına davranmaktan başka seçeneği yoktur.

Tanındık geldi mi? On sekizinci yüzyılda bir proje olarak doğmuş ve hayata geçememiş panoptikon'u yirmi birinci yüzyılda

hayatımızın her köşe başında, hem de resmi kurumlar aracılığıyla inşa etmeyi başardık. İçeriği ve dışıyı, gerçeği ve kurguyu, doğruyu ve yanlışlı ayrıran duvarları yıktık. Kendimize modern, teknolojik, devasa hapisaneler inşa ettik. Şimdi bu küresel köyde kimin gardiyan, kimin mahkûm, kimin iktidar olduğundan bile emin değiliz. Özenle inşa ettiğimiz denetim evlerinde her an izleniyormuşçasına davranmaktan başka seçeneğimiz kalmadı. Diplomalara, evlilik cüzdanları, vizeler, pasaportlar, apoletler ve kartvizitler özgür, anlamlı, haz veren bir hayata yetmedi. Çünkü bir panoptikondaydık ve Foucault'nun da dediği gibi iktidar her yerdedi:

"İktidar her yerdedir. Hapishanede, tımarhanede, hastanede, okulda, bilgede, bilim ve iş yerinde iktidar. İktidar; kodlamada, kapatılmada, yasaklamada, baskıda, gözetlemede, denetlemede ve yönetmedir. Okulda okuduğumuz kitapta, evde karşılaştığımız baskıda, gönderdiğimiz odamızda, kilitlendiğimiz tuvalette, sokakta gördüğümüz şiddette, yediğimiz tokatta, tekmede, copatdır. Hastanede yediğimiz sakınleştirici iğnedir, klinikte biliçaltıımıza ulaşmaya çalışan sözcüklerde iktidar. Politikacıların nutukları, anne ve babanın tavsiyeleri, öğretmenin cetveli ve komutanın sana verdiği tüfektedir iktidar. Aynı giydiğimiz önlükte, üniformada, takım elbisede, tulumdadır. İş yerinde kadın yöneticinin yere vuran uzun topuğunda, askerde rütbelinin botlarının parlaklığında iktidar yönetmekte ve yönetilmektedir. İktidar yalnızca baskı uygulamaktan, bastırmaktan, engel çıkarmaktan, cezalandırmaktan ibaret olmadığını; arzuyu yaratarak, zevki kısırtarak, bilgiyi üreterek; bundan daha derine nüfuz ettiğini de göstermektedir. İktidar bedeni çalıştırır, davranışa nüfuz eder, arzu ve zevkle iç içe girer."

Diplomalar, evlilik cüzdanları, vizeler, pasaportlar, apoletler ve kartvizitler özgür, anlamlı, haz veren bir hayata yetmedi.

SEVİN OKYAY

Ebediyyen La Haine!

Bundan yıllarca önce genç bir yönetmen Paris'in dışındaki sitelere tıklımış, hatta çeşitli nedenlerle adeta hapsedilmiş olan gençlerin isyanını anlatan bir film çekmişti. Henüz ikinci filmiydi. Yirmi dört saatlik bir süre içinde olup bitenleri, polislerle bu siteler mahkum kılınmış farklı kökenlerden gençler arasındaki düşmanlığı anlatırken filmine de buna uygun bir ad vermişti: "La Haine / Nefret". Türkiye'de nedense "Protesto" adıyla oynadı.

Filmin üç ana karakteri de, onları oynayan gençler gibi farklı yerlerden gelmişti: Biri Yahudi'ydi, biri Arap, biri de Afrikalı. "La Haine" Matthieu Kassovitz'e Cannes Film Festivali'nde En İyi Yönetmen ödülü ile bir César getirdi. İyi eleştiriler aldı, iyi iş yaptı. Kassovitz ve üç başrol oyuncusu, Vincent Cassel, Hubert Koundé ve Saïd Taghmaoui henüz yirmili yaşlarındaydılar. Aktör babanın aktör oğlu Cassel, sonradan bir yıldız oldu.

"La Haine" filminin son sahnesinde can alıcı bir cümle var: "Bu düşen bir toplumun hikâyesi, düşerken kendini rahatlatmak için şu sözü söylemiş: buraya kadar her şey yolunda!" Film gösteriminde de büyük başarı kazandı ama Fransız toplumunun altında bir

ateş yaktığı, isyanı körüklediği de söylendi. Göçmen ailelerin çocukları Kassovitz'in filminin etkisiyle ayaklanıyor, 'hakları' olduğunu iddia ettikleri şeyleri istiyor, huzuru bozuyorlardı.

Ama zaten yüzyıllar öncesinden beri haklarının verilmediğine inanınca isyan etmek, sokaklara dökülüp bu hakları talep etmek Fransızlar'a özgü bir haslettir. Fransa'ya göçmüş ve yerleşmiş insanların, özellikle de üçüncü kuşak göçmenlerin haklarını aramasına değil, aramasına şaşmak gerekir. Matthieu Kassovitz'in filmi 1995 yılında ortalığı karıştırdı. "La Haine"nin olay akışını üzerine kurduğu olay ise 1993 yılında meydana gelmişti.

O yıl, bir taciz ve karşılıklı saygısızlık iç savaşında korku, anlaşmazlık ve karşılıklı nefrete kapılmış bir toplumda, her iki tarafın da barışçıl bir çözüm konusunda umudu yoktu. 1993'te polislin gözaltında tuttuğu 17 yaşındaki Zaireli Makomé M'Bowole'nin ölmesi tarihin bilmem kaçınıcı defa kendini tekrar etmesiyle sonuçlandı. Bu cinayet, filmin birbirine sıkıca bağlı yahudi, karaderili ve arap üçlüsünün merkezinde bulunduğu olayların esin kaynağı oldu.

Gene yüzlerce kez anlatılmış bir hikâye anlatılır. "La Haine/Nefret" onunla başlar ve biter. Bir gökdelenden düşen adam, her katın önünden geçtikçe "Buraya kadar her şey yolunda... Buraya kadar her şey yolunda..." deyip durur. Sonuna kadar da bunu sürdürür. Belki de "Buraya kadar her şey kötü ..." demesi gerekiyordu. Çünkü, dedi ki ya, Kassovitz aslında düşen bir toplumun hikâyesini anlatıyor, adam da düşerken kendini rahatlatmak için "buraya kadar her şey yolunda!" demek zorunda. Oysa iş düşmekte değil yere inmekte!

Fransa'da Cumhurbaşkanı Macron, bir devrin korkulu rüyası Jean-Marie Le Pen'in kızı, babasını aratmayan aşırı sağcı Marine Le Pen'in ateşli soluğunu ensesinde hissederken, kamuoyu yoklaması sonuçlarına göre, aralarında çok az bir fark kaldı. Onları dengede tutan, bir Marine Le Pen zaferine duyulan korku ile, Başkan Emmanuel Macron'un sicili ve ona duyulan antipati. Birinci etap nefes nefese bitti, ikinci kesin etap ise Fransa için olduğu kadar, Avrupa Birliği ve genel olarak Avrupa için de kapı önündeki bir kâbus niteliğini koruyor.

Sağlaş ise en büyük tehlikelerin gençlerden, siterlerden, göçmenler ve solculardan geldiğini savunmuştur hep. Polisi de daima yanlarında bulmuşlardır. Çeyrek asır önce geçen "La Haine" de de durum aynısı. "La Haine" Paris yakınlarındaki Chanteloup-les-Vignes banliyösündeki ayaklanmalarla açılır. Sitenin gençlerinden Abdel Ichaha poliste gözaltındayken ağır yaralandığı için yoğun bakımdadır. Olaylar sırasında karakol kuşatma altına alınır, bir polis de tabancasını kaybeder. Film, ayaklanmaların ardından Abdel'in hepsi göçmen ailelerin çocuğu olan üç arkadaşının hayatlarındaki yirmi dört saati anlatır.

Vinz (Vincent Cassel), Abdel'in intikamını alması ve o ölüme denge sağlamak için bir polis öldürmeye yemin etmiş, öfkesi burnunda bir delikanlıdır. Olaylar sırasında bir polisin kaybettiği tabancasını o bulmuştur. Filmin merkezinde yer alır. Bütün polislerin "dormuz" olduğunu düşünür. Sabah banyonun aynası karşısında kendine bakarken, gizlice "Taksi Driver" daki Robert De Niro'yu taklit eder: "Bana mi diyorsun?" Hubert Afrika doğumlu Fransız bir boksördür, bir jimnastik salonu vardır ve ufakufak uyuşturucu satar. Ancak, olaylar sırasında salon yanmıştır. İçlerinden en sakini odur, Vinz'i şiddetten uzak tutmaya çalışır. Genç Kuzey Afrikalı ve Müslüman Said, grubun komiğidir, hikâyeler anlatır. Vinz ile Hubert arasında dengeli kurup kaygılarına engel olmaya çalışır.

Artık Hubert'in salonu da yandığına göre, gündüz gidecek yerleri de, yapacak işleri de kalmamıştır. Yaşlı bir polis (Sonrada Gaspar Noé filmlerinin demirbaşları olan Philippe Nahon) terastaki bir toplantıda dağıtınca, bir çocuk parkına giderler. Vinz arkadaşlarına kargaşada tabancasını kaybeden polisin .44 Magnum'unu bulduğunu ve gerekirse onunla intikam alacağını söyler. Hubert karşı çıksa da silahı gizlice yanına alır. Abdel'i hastanede ziyaret ederler, nöbetteki bir polis arkadaşlarını görmelerine "Yasak!" diye engel olur. Buna rağmen ayrılmayı reddederler, sonuçta Said tutuklanır. Ama ağabeyinin bir polis arkadaşı sayesinde serbest bırakılır.

Vinz ve Hubert'in polisler ve şiddet hakkındaki görüşleri çatışınca ayrılırlar, Said ikisini de ikna edemez ve hikâyeye anlatarak Vinz'le gider, Hubert evine döner. Derken banliyödeki bir başka toplantıda karşılaşırlar, ama orada da Abdel'in kardeşi bir polisi öldürüp intikam alması ya kalınca, işler karışır. Trenle Paris'e giderler. Aslında Vinz bir arkadaşlarının boks maçına gidecektir, Said de Asteriks adlı bir arkadaşındaki 500 frankını almaya. Kimi iyi niyetli, kimi de kötücüğü davranan Parislilerle ilişkileri tehlikeli düşmanlıklar yaratır. Bir umumi tuvalette Gulag'dan sağ dönmüş Polonyalı yaşlı bir adam (Tadek Loksinski) onlara başkalarının yanında doğal ihtiyaçlarını gidermekten utanan bir arkadaşının Sibirya'da nasıl donup öldüğünü anlatır. Said bunu onlara niye anlattığını bir türlü çözemez.

Sonra kokain bağımlısı, yarı deli Asterix'i (François Levantal, bazı İngilizce edisyonlarda Snoopy) görmeye giderler, anlaşılmazlar. Evden çıkarken Said ve Hubert, bir komşunun çağıracağı polislerce yakalanıp karakola götürülür. Vinz başka bir kapıdan çıkmıştır. Polisler, açemi bir polise bu ikisi üzerinde "iz bırakmadan işkence etme" dersi verir. Saint-Lazare istasyonunda son treni kaçırıp geceyi Paris sokaklarında geçirirler. Bir sanat galerisine gider, dağlaklar ile karşılaşır (yönetmen Kassovitz üç silahşörlerimizin esir aldığı genç dağlağı oynuyor), iyi kalpli bir sarhoş (Vincent Lindon) rastlatır. Gittikleri galerinin sahibine, yönetmenin Macar göçmeni yönetmen ve oyuncu babası Peter Kassovitz oynuyor. Kadın karakter yokunu filmi yardımcı denebilecek rollerde oynayan iki aktiris ise, üç arkadaşın tanıdığı kadınlara hiç benzemeyen sanatsever tiplerde, Karin Viard ile Julie Mauduech var.

Kassovitz'in hikâyesi, görüntüleri, sanat yönetimi, kurgusu ve özellikle oyuncuları ile, ikinci filmi çeken bir yönetmenin işi olmaktan çok uzak. Ama sağ gücünü, yönetmenin de kalpten inandığı toplumsal sorunlardan, olaylardan alıyor. Bu filme ilk kez önemli rollerde oynayan üç başrol oyuncusu ve yan rollerdeki tanınmış oyuncular çok başarılı. Siterlerin çıkışı olmayan bir labirente benzeyen gündelik hayatları (ki, aslında yok sanki) ise, olaylar sa yılmazsa tek bir kez, üst kattaki koca bir pencerenin önünde durup çalan Dj'in (Cut Killer) müziğiyle canlanıyor. Bu arada,

filmin müziği Francis 'hardcore' rap grubu Assassin'e aittir. Grubun üyelerinden biri, Mathias 'Rockin' Squat' Crochoon, Vinz'i oynayan Vincent Cassel'in kardeşi.

Müziğine rastladıkları DJ'i büyülenmiş gibi dinleyen çocukların hislerini Vinz ifade ediyor: "Koyuyor a dama." Cut Killer çok kuyula çalarken Pierre Aïm'in kamerası çatıların üstünden çıkarak bizi bambaşka bir diyara çekiyor. Diğer sahnelerdekinden çok farklı bir dünya yaratıyor. Bir eleştirmen, "La Dj Ly'nin yeni banliyö filmi "Les Misérables" (2019) etkilediğinden çok şüphe mi", diyor. Ly filmiyle hem Uluslararası En İyi Film Oscar'ına aday oldu, hem de Cannes'da Jüri Ödülü aldı. İyi ama Kassovitz 1995'te dron kullanırsı olamaz. Öyleyse o sekansı nasıl çekti?

Kassovitz filmin esinini 1993'te vurulan Makome M'Bowole olayından almış. M'Bowole, polis gözetiminde ve kelepçeyle bir radyatöre bağlanmışken, yakın mesafeden ateş edilerek öldürülmüştü. Polis onun sözlerinden öfkelenmiş. Yönetmen

senaryoyu yazmaya 6 Nisan, 1992'te başladı. Dediğine göre, 1986'daki, ka tılmadığı bir gösteriden sonra çekik kuvvet tarafından gözaltına alınıp fena halde dayak yedikten sonra ölen 22 yaşındaki Malik Oussekinen'den de etkilenniş. Oussekinen'in ölümüne, filmi açılış kurgusunda da değiniliyor. Kassovitz, kendisinin ka tıldığı ayaklanmalardan edindiği deneyimleri de eklemiş.

Filmin büyük kısmı Paris banliyösü Chanteloup-les-Vignes'de çekildi. 1986-96'dan kalma, kullanılmamış kamera görüntüleri de kullanıldı. Zaten o sırada da ayaklanmalar devam ediyordu. Kassovitz ile yayın ekibi ve oyuncular çekim başlamadan önce o banliyöye yerleştiler ve film çekimi sırasında da orada kaldılar. "La Haine" in tartışmalı konusu nedeniyle yedi-sekiz Fransız konseyi, film ekibinin kendi alanlarına girmelerine izin vermedi. Kassovitz geçici olarak filmi adını değiştirmek zorunda kaldı. Profesyonel olmayan kişilerle bazı site sakinlerinin de çalıştığı "La Haine", çekim tarihi sırasında ölenlere adandı.

★★★

Anlaşılan Kassovitz'in yaptığı ateş pek güçlüymüş ya da iyice körüklemiş ki, yapımdan yirmi beş yıl sonra, "La Haine" yeniden gösterime girdi. Guardian gazetesinin film eleştirmeni Peter Bradshaw, "Gösterime girdiği dönemde o kadar çok izlettim ki a acaba gözümde mi büyüttüm demeye başlamışım," diyor. "Bir kere daha izledim. Şimdi o sıralar düşündüğümde de daha iyi oldumun eminim." Peki, Fransız ne durumda dersiniz? Bildiğimizden de kötü.

Bozayı mı, bankacı mı?

ERDAL GÜNEY

Göz kapakları, Manifaturacı Pamuk Day'ı'nın mesai saatini bitirip kapanmayı bekleyen hantal kepengi gibiydi. Ha kapandı ha kapanacak ki iri bir taşın üzerinden geçen tekerin zıplamasıyla gerisin geriye açıldı. Kadir kaykıldıkı, koltuktan doğrulduğu gibi "Kapat şu gıy gıy, yok mu başka bir dalga." diye söylenmeye başladı. "Gıy gıy dediğin klasik müzik, kurtulmadın cehaletin elinden aydınlanmadan nasibini alamamış dıngil." Beyzade, konuşmasının ardından bir süre daha sürmüştü ki sağa doğru yapıp yoldan çıkan arabayı güçlükle kontrol edip durdurabilirdi. Birbirlerine bakakaldılar. Kadir, "Aldın mı dıngil! Belliydi bunun başımıza geleceği. Kaç kez uyardım seni, bir türlü tamir ettirmedin şunu!" diye homurdanarak arabadan inmeye çalışırken şoku henüz üzerinden atamamış olan Beyzade yanıt vermeye çalışıyordu, "Bu kadar yükte olacağı buydu, bana söylenecesine yüke dikkat etseydin. Araba bu kamyon değil, doldurdukça doldurmuşsun!"

Yoldan geçecek bir aracı güneşin altında bekediler, bekediler... Umutları boşa düşüncü ayaklanıp, yanlarına alabildikleri malzeme ve eşyalarla yürümeye başladılar. Sırt ve ellerindeki çantalara taş kırıklarıyla dolu kayakr yolda yürümek eziyete dönüşüyordu. Uzunca bir süre yol almışlardı ki gerilerden toz bulutunu ardına katmış bir araç belirdi. Bekleyip el kaldırdılar. Duran kamyonetin saman balyalarıyla dolu kasasına bindiler. Rüzgarın etkisiyle uçan saman tozu ve tanelerinden korunmak için içlerinden çıkarttıkları fanıların yüzlerine doladılar. Yol ayrımına geldiklerinde kamyonndan inip patika yolda yürümeye başladılar. Her adımda ağrılaştan yüklere ve şişmiş ayakları yetmezmiş gibi bir de terle birlikte bedenlerine yapışan saman tozu ve tanelerıyla beşbeleşiyor, hâlâ kaşınıyorlardı. Katran ve Ar diç ağaçlarının arasında, çıkar dikenlerine sürtüne sürtüne yürümeye

devam ettiklerinde güneş kendini dağların ardına salmıştı çoktan. Kadir ve Beyzade koyağa ulaşmak için belenden düze doğru inen patika yolda ilerlemeye devam ettiler. Kovanlar görünmeye başlamıştı. Düze indiklerinde yerde yatan arılar gördüler. Kadir diz çöküp, telef olmuş bir arıyı avucuna aldıktan sonra önünde uzayan patika yola doğru başını kaldırdı. Ayağa kalktı, Beyzade'yle birlikte sırt ve ellerindeki ağırığa, ayak tabanlarındaki şişliğe aldırmadan kovanların olduğu yere doğru seğırttiler. Karşılarındaki manzara yüzlerini düşürmüştü. Sa p bozulmuş, birçok kovan parçalanmış, içindeki bal yenmiş, çtalar ve ölmüş arılar çevreye yayılmıştı. "Anandan mı babandan mı kaldıydı a pezevenk Bozayı" diye avazı çıktığı kadar bağır an Kadir 'in sesi koyakta yankılandı.

Ha va kararmaya yakın ortalığı toparlayıp, çadırlı kullanır hale getirdikten sonra ateşi yaktılar. Yanlarında getirebildikleri birkaç dal sebzeye bir avuç davar etini kara sacda pişirdiler. Testideki şaraptan bardaklara dolurup kurdukları sofraya oturdular. Bez torbadan çıkarttıkları yufka ekmeğinden her defasında irice bir parça kopartıp sacın üzerine atıyor, sonra da za ten bir gidim olan yahnenin yufka ekmeğinin içine katk yapıp yiyorlardı. Kadir, Bozayı'yı parçalamış da etini yiyormuş gibi sinirle çiğniyordu lokmalarını. Beyzade iştahsızdı. Bir iki lokmanın ardından, "Bu gelir yine, ateşi harlı tutmak gerek." deyip ormanlık alanı gözleriyle taradıktan sonra odun toplamak için ateşin yanından kalktı.

Hasar çoktu. Arabaları yolda kalmıştı, parçalanmış kovanları kasabaya götürmek gerekiyordu. Oldukları yerden ya yladaki köyü adımlamak uzun zaman alacaktı.

Bu düşünce ve yorgunluğu üzerinden nöbet tutmak daha da bitkin düşürmüştü ikisini. Ateşin harı göğ e yükselirken yanan odun parçalarının sesi koyaktaki sessizliği

dağıtıyordu. Karanlık derin, gece aysız, yıldızlar ışı l ışı ldı. Beyzade yattığı yerden, "Sağdaki büyük ayl." diyerek ardı sıra dizilmiş, cezveye benzeyen yıldız kümesini tarif etmeye çalışıyordu Kadir'e, "Şu da küçük olanı." Kadir, "Büyüğüne de, küçüğüne de, bozuna da..." diye ağız dolusu bir küfür koyverdi ortalığa.

Zaman bir hayli geçmişti, ateş neredeyse köze dönmüştü. Ürkütücü sessizliği böcekler bozma gayretindeydi. Koyağın kuze y tarafındaki ormanlık alandan gelen ağır homurtu sessizliği önüne kattığında Kadir ve Beyzade uzandıkları yerden ayaklanıp çiftleri havaya doğru ard arda ateşlediler. Çiftelerin vadi de yankılanan sesinin ardından yine derin bir sessizlik çöktü geceye. Közün üzerine, ötesine berisine topkaldırı odunları dizip gözlerini kırpmadan sabahı ettiler.

Kasabaya indiklerinde henüz öğlen olmamıştı. Bal verdikleri esnafı, konu komşuyu tek tek dolaştılar. Aralarında geçen yıldan borcu olanları bile vardı. Mandıraçı Semim, Lise Müdü rü Talip Hoca, Ziraatçı Zeynel, Avukat Niyazi, Kuymucu İsmet, Mal Müdü rü Sadık... Başlarına gelenler olmasaydı kimsenin kaptısı çıalmazlar. Toparlayabildikleri miktar yüzlerinde asılı kalan hoşnutsuzluğu gidermeye yetmemişti.

Halit çay bardaklarını uzattıktan sonra, inceden göz ucuyla süzdüğü Kadir ve Beyzade'ye seslendi, "Hayırdır ya? Ne bu suratınızdan düşen..." Kadir hiç oralı olmadan bal paralarını sordu. "Kaymakamın şoförü Hilmi, Belediyeden Tekin bil de Nurettin Amca bıraktı para." diye yanıtladı Halit. Kısa süren sessizliğin ardından "Yetmez !" dedi Beyzade, "Banka müdürü bıraktı mı?" diye ekledi. Masaya doğru başını uzatan Halit sessizce yanıt verdi, "Yok! Bizden alışveriş de kesti dü rzü, bankaya çay ocağı açmış."

Elde avuçta olanla Bozayı'nın verdiği hasarı

Kasabaya indiklerinde henüz öğlen olmamıştı. Bal verdikleri esnafı, konu komşuyu tek tek dolaştılar. Aralarında geçen yıldan borcu olanları bile vardı.

ve arabanın arızasını karşılamak mümkün görünmüyordu. Kendi aralarında önce Balıkcı Muzaffer'den borç istemeye karar verip, sonra da vazgeçtiler; daha önce aldıklarını geriye verememişlerdi.

Bankanın kapısındaki güvenlik görevlisi Sıtkı'nın kendilerine doğru el hareketi yaptığını farkeden Beyzade, Kadir'i dürttü. Oturdıkları taburelerden kalkıp bankaya doğru yürüdüler. Sıtkı, bankaya girerlerken "Abiler, içerdeki zevat çıkar çıkmaz damlayın odasına, gözünüz kapıda olsun! Arka kapıdan sivişip Faizci Tayyar ve kredi isteyen birkaç kodamanla yemeğe çıkacak." diye uyardı ikisini.

Banka Müdürü İnan Bey çıkmak zorunda olduğunu, hemen konuya girmelerini istediğinde Kadir utana sıkıla, biraz da telaşla söze girdi, "Müdürüm bizim emektar dingil kıldı, Bozayı darmaduman etmiş kovanları, geçen yıldan kalma alacağımız var etraftan, elalemin yakasına yapışılmıyordur halile. Kimseden borç almaya yüzümüz de yok. Diyoruz ki, kredi versen..." Müdür geriye doğru yaslandığı koltukta doğrulup dirseklerini masaya koydu, "Geçmiş olsun yahu! İşe bak." deyip üzüntülü bir yüz ifadesiyle Beyzade ve Kadir'e baktı, "Geldi mi toplanıp gelir za ten mübarek... Bordor, gelir gösterecek bir şey var mı, tapu falan?" Beyzade ve Kadir önce birbirlerine sonra da Müdüre ifadesizce bakakaldılar. Kadir sordu, "Araba olmaz mı?" "Olmaz çocuklar. Külüstür, dökülüyor arabanız." diye yanıt veren müdürün ardından söze girdi Beyzade, "Köydeki ev peki? Önünde arazisi de var." Müdür hissesini, tapusunu sordu, Beyzade tapusunun olmadığını, sekiz hisseli olduğunu söyledi. Kadir kefil dedi, Müdür teminat... Kısa süren sessizliğin ardından söze girdi Banka Müdürü İnan Bey, "Çocuklar teminat olarak ancak Tayyar Bey alır sizin külüstürü, o da ne kadar verirse. Ama ben konuşurum yine de, çok parçalamaz faizle sizi..." Çözümünüzlüğün yuvarlana yuvarlana üzerlerine geldiğini anlayan Kadir, "Yap bir şey artık müdürüm, ver şu krediyi." diyerek ayağa kalktı, "Faizci Tayyar'ın eline düşürme şimdi bizi, onaralım kovanlarımızı, üretip ödeyelim borcumuzu..." Beti benzi atan Müdür, sesi işiye kaçmış tonda bir kaç cümle edebildi, "Çocuklar prosedür böyle, elimden bir şey gelse yapmaz mıyım! Üzülümün bakın şimdi... Sizin balların da maşallahı var hani..."

Kadir ve Beyzade'yi bankanın kapısına kadar geçirirken, elinden bir şey gelmeyecek olmasının gerekçeli üzüntüsü üzerine yaptığı konuşmasını bitirdikten sonra ekledi Banka Müdürü İnan Bey, "Çocuklar, bir beş kilitlik bal daha bırakın yengenize, diğer ikisiyle birlikte önümüzdeki ay üçünün ödemesini toplu yaparım..."

Hepiniz hayatto en az bir kere
en az bir kişi tarafından

ölölenez dercede senildik ve
engüzel şekilde
hayal edildik.

Tekrarını aramadan
Sadece bununla da
yaşanabilirlik

ÇAĞIL ÖZGE ÖZKUL

Futbol oynamak istiyorlarsa, FUTBOL OYNAYACAKLAR

Bu yazda cinsiyet kelimesini çokça okuyacak olsanız da aslında cinsiyet endişesi taşımayan bir yazı olduğunu içtenlikle söyleyebilirim.

Geçenlerde yıldız futbolcu (etrafına ışık saçtığında yıldız demeyi uygun buluyorum) Alexia Putellas'ın bir röportajını okudum. Beni bu konu hakkında yazmaya onun idollerini öğrenmek itti. Birazdan kimler olduğunu da yazacağım. Belki de Alexia Putellas adını ilk kez burada duyuyorsunuz, o yüzden ben de bugün sizlere ondan ve onun gibi -sadece yolunda yürümeye devam ederek- dünyayı değiştirebilenlerden bahsedeceğim.

Hayattaki eşitliği savunmak, var etmek için size bir yol sunuluyor. Spor.

Biliyorum, spor kendi içindeki kültürel yapısıyla cinsiyetler, farklı cinsel kimliklerle problem yaşıyor. Futbol çokça.

Bunu bir yola çevirebilmeli. Bazı sporcular sayesinde. Spor insan için, doğduğu toplumun üzerine giydiği ve mecbur kıldığı kimlikten kurtulabilmesini sağlaması açısından bile çok değerli bir yol haline gelebiliyor. Bazen.

İlki 1956 yılında erkek futboluyla verilen Ballon d'Or ödülü, haberdarsınız; 2018'den bu yana kadın futbolunu da törenine dahil etti. 2021 yılında da, bu üçüncü altın topu Alexia Putellas kazandı. Paris'te Lionel Messi ile birlikte ödülleri aldılar. Alexia, Barcelona ile olağanüstü bir sezon geçirmişti; İspanya Ligi, İspanya Kupası ve Şampiyonlar Ligi'ni kazandılar; 37 gol, 27 asist vardı. Bu başanlar bu ödülü İspanya'ya, 1960 yılında 'arquitecto' yani mimar lakaplı erkek futbolcusu Luis Suarez'in ardından ikinci kez getirdi. Kadın futbolcusu sayesinde. Biraz anlatalım.

4-5 ayıtkken babası Alexia'nın kucagina bir Barcelona futbol topu vermişti. Babası, Alexia

ve o futbol topu, hep birlikte telerken o gün bir fotoğraf çektiler. O kare, her şeyin başlangıcını temsil ediyor. Alexia geçenlerde yaptırdığı dövmeyle o başlangıcı şimdi vücudunda da taşıyor. İşte Alexia'nın döngüsünü yaratacak çizginin ilk noktası o henüz birkaç aylıkken kondu. Sonra vazgeçmediği yol onu Camp Nou'ya futbolcu olarak getirdi. O, 'Her şey Barcelona maçları izleyerek başlamıştı, şimdi Barcelona'da oynuyorum. Döngü tamamlandı.' diyor. Ama görünen o ki her şey daha yeni başlıyor.

Alexia nispeten şanslı olan çocuklardandı. Küçükken ders aralarında sürekli erkek çocuklarla futbol oynardı ve eve her yerinde morluklarla dönerdi. Alternatif yaşamda bir anne, futbol oynadığı için düşmekten morarmış dizleri karşısında küçük kızını sert yasaklarla bu zevkinden koparabilir, baba da başıgırganlıyla onu okulundan bile uzaklaştırabilirdi; neyse ki Alexia'nın yaşamında annesi, kızını bir futbol kulübüne yazdırdı; madem bu kadar seviyordu futbol oynamayı Alexia, devam etmeliydi. Ee tabii

bu karar mor anıların geçmesini sağlamadı,

Alexia sokakta, bahçede, imkan bulunduğu her yerde futbol oynamaya devam etti.

Yine nispeten şanslıydı ki o dönemin normalinde kızlar futbola erkek takımlarında oynayarak başlardı ama Alexia, Sabadell'de oynamaya başladığında kız takımı vardı. Yine de farklı seviyelerde çok takım yoktu ve takımlar minimum sekiz yaş koşulu kariyerine bir beyaz yalanla adım atmalarına sebep oldu. Alexia daha altı yaşındaydı. Dediğim gibi, çok kategori yoktu o dönemde, küçüklükte Alexia ve 13-14 yaşındakilerle oynuyordu. Kadın futbolunun maçları da hiçbir yerde yayınlanmıyordu. İzlemiyorlardı. Kupalara sadece erkekler tarafından kılınıyor, kadın futbolunda büyük turnuvaların sadece uzaklardan adı duyuluyor, yerel ligler profesyonelleşmiyor, kadın futbolculuk meslek kategorisine dahil edilmiyordu.

Peki futbol, erkek işi mi? Hayır. Neden?

Modern futbol 19.yüzyılda kadınlar arasında yaygın şekilde oynanmaya başlamış. 1.Dünya Savaşı'nda erkeklerin büyük kısmı savaştan, fabrika çalışan kadınlar kendi arasında futbol maçları yapmış. Savaş sonrası kadın futbolu kendi çağına en iyi şekilde yasarken, yasak dönem gelmiş. Savaşın evlerine dönen erkekler toplum bazında kendilerine ait (!) gördükleri şeyleri geri almanın peşine düşmüş.

Neredeyse 50 yıl sürdü bu yasak. Düşünün ki Avrupa'nın batısı bile böylesine yasak dönem yaşıdı. Kadınlara futbol oynatmadı. Toplumda nefes alan cinsiyetçilik, bu spordaki ilerleyişin önünde duran en büyük engel oldu.

O yüzden bu branştaki gelişimi değerlendirirken o en büyük engeli yaratan cinsiyetçi pencereden bakarak eleştirmek en büyük hata olur. Kadınların sosyal hayattaki rolünden bahmızsız

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

midir ki kadın futbolu?

Ülkemiz sınırlarında ise... Kadın futbolu, kadınların sosyal hayattaki rolünden elbette hiçbir zaman bağımsız olmadı.

14 Temmuz 1954'te Yeni Asır gazetesinde Ahmet Dinçer, kadınların zarafetlerini artırmak için spor yapma niyetinde olmaları gerektiğini salık vermiş. :)

"Kadınlar için spordan beklediklerimiz bunlar değildir. Kadınların her şeyden önce kuvvetli, sıhhatli, mesut birer anne olmaları şarttır. Bu da ancak hafif sporlar ve kül tür fizikle sağlanır." diye de eklemiştir.

1968'de eski hakem Reşat Önen'in girişimiyle Hanımспорт takımının başvurusu yapılırken, Önen su sözlerle toplumdaki erkeklerin içini rahatlatmış; "Kulübü âzâ ya da sporcu olmak isteyen hanımlar evlîseler eşlerinden, bekar iseler babalarından, babaları yoksa velîlerinden bir izinname getirmek suretiyle kulübeye girebilir." diye

Bu iki örnek dönemin konjonktürünü gözümüzün önüne serdi, değil mi?

(Bu iki arşiv paylaşımı Murat Toklucu'nun Socrates Dergi-Mart 2016 sayısındaki "Kadın Futboluna Tarihsel Tartışmalar: Türkiye Örneği" yazısına aittir)

1960'lar ve peşine 70'ler dünyanın çok yerinde kadınların toplumdaki özgürlükleri elde etmek için harekete geçtiği yıllar olmuş. Amerika'da kadın futbolu doğmuş, Avrupa'da canlanmış, Asya'da maçlar başlamış...

Türkiye'de ise biraz daha geriden gelen bir hareketlilik var. Kadınların futbola olan bağı 93-94'e kadar profesyonellikle buluşmamış. O sezonla hayata başlamış Kadınlar Ligi, ilk şampiyonu Dinarsu. Sonraki üç yıl da bu titre sahip olmuş fakat 1997 yılında federasyonun kadın futboluna olan ilgisizliğini sebep göstererek ligen çökülmüş. Milli Takım da 1995'te kurulmuş ancak.

Lige, 2003-04 sezonunda ara verilmiş; finansal ve idari sıkıntılar ve hepsinin temelindeki sosyal sorunlar nedeniyle.

2006-07'de tekrar başladı. Sonrasındaki 'iki adım geri çekenlere rağmen bir adım ileri' yürüyüşü takip ediyoruz.

Son zamanlarda, sanki ilerleme kendi içinde de ilerliyor gibi garip, iyi bir hisse kapılıyor. Topuklu krampom, dişi fırılık gibi laflar umarım ki mazide kalıyor. 8 Mart geldi diye kadınları sahaya atmak veya bir günlüğünü yorumu koltuğuna oturtmak gibi siğ fikirler kabul görmeye başlıyor. Umarım.

Yine de, pazarlama ve yeni dünyayı yakalama amaçlı bile olsa yeni uzun lafın kıyası; kimileri için amaç şov yapmak dahi olsa, markaların kadın futbolunu ön plana çıkarmaya dair projelerinin ulaştığı uçra koşeller var.

Sporda karşılaştığımız geri kalmışlığın sebeplerini aradığımızda, toplumların ana problemlerinden çok farklı şeylerle karşılaşmıyoruz. Toplumsal cinsiyet ayrımcılığı tabağında, ekonomik sorunlarla kavrulmuş projemizlik sunulur.

O koşelerde futbol oynamak isteyen küçük kızlar hala engellerle karşılaşır.

Kadın futbolunda ilk kez verilen Ballon d'Or'a dönelim. 2018'e. Norveçli futbolcu Ada Hegerberg'e takdim edildi o ilk ödül. Dünyanın en sık sahnelerinden birinde Paris'te sahalarındaki muthiş başarıyla ödülünü alan Ada'ya, Martin Solveig isimli kişi 'twerk yapar mısın?' diyesordu. Neyse ki artık o sahnelerden indirilenler uzun vadede bu gibi insanları olmur.

Buna benzer onca hikayeleri vardır bu sporcuların. Bu, sahnede yaşanan. Sonrasında, sporcuları takipçileriyle buluşturan platform The Players' Tribune'e yazdığı mektupta Ada Hegerberg dedi ki "Ballon d'Or seremonisi benden çok çok daha önemli bir yerdedir. O benim 'an'ım değil, o bizim anımızdır."

Hegerberg'den üç yıl sonra yani 2021'de Ballon d'Or ödülünü alırken Alexia Putellas'ın ifadesi "bizim anımız" gibi işil işil bir sahneden daha

da işitilirdi bir kadın. Yıldızlık, kahramanlık, ünlülük... Bu sıfatlar, şaşadan pek hoşlanmadığı belli olan Alexia'nın üstüne tam oturmazda; adının önüne konan bu kelimelerin, futbolda kadının potansiyeline yürümesi için bir getirisinin olduğunu biliyor. Ve sanki yüzünden, o şaşayı sırf bunu bildiği için adının yanında taşıyor oluşu okunuyor.

"Şöyle bir bakıldığında, "Hiçbir şeyi kadere teslim etmemeye çalışırım." diyen Alexia Putellas hayatı yaşamış biçiminde galiba çok haklı. Yoksa... Mia Hamm, Megan Rapinoe, Alexia Putellas, Didem Karagöç gibi isimler teslim olsalardı; kadınların kadeinde futbol yok sananlar haklı çıkabilirdi. Ama teslim olmadılar çünkü sanıldığı gibi değil.

Sporda karşılaştığımız geri kalmışlığın sebeplerini aradığımızda, toplumların ana problemlerinden çok farklı şeylerle karşılaşmıyoruz. Toplumsal cinsiyet ayrımcılığı tabağında, ekonomik sorunlarla kavrulmuş projemizlik sunulur.

Çağdaşlık - bağnazlık mücadelesini cinsiyet ayrımlıya sporun her tonunda hissediyor.

Birçok branşta kadınların o sporu yapabilmeleri bile arkasında bir mücadeleyi barındırıyor. Bugün kadın futbolunun bu mücadelesine şahit oluyoruz. Yarının spor severleri dönüp bugüne dair yazılanları okuyacaklar.

Bugünün anormal karşılanışı, o günlerin normali olacak.

Birileri o 'anormal' sözcüğüyle mücadele ettiği için, üstünde kocaman ANORMAL ya da YAPAMAZSIN yazan barikatları yıktığı için, çünkü sadece yürümek istediği için, kendi yolunda.

Sahadayken, takım arkadaşı topu aldığı anda doğru zamanda doğru yerde olmaya çalışan Alexia, futbolcu seven kızlar için de bunu yaşamada uyguluyor.

"Bir cümleyi çok duyurduk biz 'sadece erkekler futbol oynayabilir'. Çok şanslısınız ki bunu son günlerde çok daha az duyuyorsunuz." diyor, haklı ve konunun üstünde çok emeği var.

İdollerle sonra yazacağımı söylemiştim, oraya gelelim. Alexia Putellas ve arkadaşlarının önerinde kadın futbolcu rol modelleri yoktu; izleyemediler, temas edemediler. Ulaşıtları başanlara erkek futbolcuları idol olarak ulaştılar. Alexia'nın idollerini Iniesta, Xavi, Rivaldo, Ronaldinho gibi özel isimlerdi... Bugünler geldi ve Camp Nou'da idollerin çıktığı sahada 91553 kişiye performansını izletti Alexia. Seyirci rekoru kırıldı. Real Madrid'i 5-2 yendiler. Şampiyonlar Ligi yarı finaline çıktılar. İzledik. Şimdi futbol oynamak isteyen küçük kızların isterlerse Iniesta, Xavi'si; isterlerse Alexia'sı var. Megan'ı, Lieke'si, Lucy'si, Alex'i...

"Ben küçükken taraftar otobüsüyle Camp Nou'ya maç izlemeye giderdim. Şimdi kız/erkek çocuklar aynı otobüsü Johan Cruyff Arena'ya bizim maçlarımızı izlemeye geliyorlar. Belki içlerinden bazıları bir gün bu statta oynuyor olacaklar ve ben de o günler geldiğinde taraftar otobüsüyle onların maçlarını izlemeye gideceğim."

Döngüye bakar mısınız? Harika değil mi? Ve henüz tamamlanmadı.

Sanat tarihi kitaplarına bakınca kadın sanatçılar hakkındaki bilginin ne kadar eksik olduğunu farkettiniz mi? Yakın geçmişe kadar, müze koleksiyonlarını incelediğimizde tarih boyunca neredeyse hiç kadın sanatçının yaşamamış olduğunu, yaşamış da herhangi bir önemli sanatsal katkıda bulunmamış olduğunu dahi düşünebilirsiniz. 20. yüzyılın ortalarından itibaren feminist hareket sayesinde bu durum yavaş yavaş değişmeye başlasa da kadınların

sanat dünyasında başarılı olmasının önündeki engeller hala tartışılıyor. Bu nedenle biz de önümüzdeki sayılarda, Frida Kahlo'dan Artemisia Gentileschi'ye, Yayoi Kusama'dan Marina Abramović'e kadar birçok kadın sanatçıyı ele almaya karar verdik. Erkekler kadar "büyük" olamasalar da kariyerlerine nasıl başladıklarını, yol boyunca yaşadıklarını, karşılarına çıkan engelleri ve bu engellere rağmen neleri başardıklarını konuşacağız.

Modern Hayatın Modern Kadın Fırçası

Ressam olmasına karşı olan babası temel ihtiyaçları hariç tüm maddi desteğini çeker. Bir kadın olarak her şeye rağmen ayakta durmaya çabalayan Cassatt, New York ve Chicago'daki galerilerde eserlerini sergiler.

CELINE SYMBOİS

Mary Stevenson Cassatt, 22 Mayıs 1844 tarihinde ABD'nin Pensilvanya eyaletinde Allegheny City'de üst orta sınıf bir ailenin yedi çocuğundan biri olarak dünyaya gelir. Babası Robert Simpson Cassatt başarılı bir borsacı, annesi ise bankacı bir ailenin iyi eğitilmiş kızı Katrine Kelso Stevenson'dur. Mary, altı yaşında Philadelphia'da okula başlamasına rağmen, seyahat etmeyi eğitimin ayrılmaz bir parçası olarak gören bir ailede büyür. Çocukluğunu Londra, Paris ve Berlin gibi birçok Avrupa başkentinde geçirmesi Almanca, Fransızca gibi birçok dili öğrenmesinin yanı sıra çeşitli şehirlerde çizim ve müzik dersleri de almasını sağlar. On beş yaşında Pensilvanya Güzel Sanatlar Akademisi'nde Thomas Eakins'in atölyesinde resim eğitimi almaya başlayan Cassatt okuldaki az sayıda kız öğrenciden biri olur. Akademiye öğrenimine devam ederken, erkek öğrencilerin kadınlara karşı tutumu nedeniyle sıkıntılar yaşamış olmasına rağmen çalışmalarına kesintisiz devam eder.

Anne Cassatt dönemin birçok kadınına göre daha iyi eğitim almış, zeki ve güçlü bir kadındır. Le Figaro gazetesinin ilk sayfasını okuyan Madam Cassatt, sanat tarihinde bu şekilde betimlenen ilk kadınlardan biridir.

Pensilvanya'dan Paris'e

ABD, 1861-1865 yılları arasında gerçekleşen iç savaş nedeniyle zor bir süreçte girer. Avrupa'da ise devrimler sonrası sanatın gelişmesi ve ilerlemesi büyük hız kazanmıştır. Cassatt, Amerika'da yaşanan bu zorlu süreçte, Pensilvanya Güzel Sanatlar Akademisi'ndeki eğitimini bırakarak, eski ustaların sanatını incelemek ve öğrenmek üzere kardeşleriyle birlikte Paris'e yerleşmeye karar verir. Paris'te bulunan École des Beaux-Arts henüz kadın öğrencileri kabul etmediği için okuldaki Jean Leon Gerome, Charles Chaplin, Edouard Frère, Paul Soyer, Thomas Couture gibi hocalardan özel ders almaya başlar. Sanat eğitimi için harcadığı büyük çaba sayesinde kısa sürede plastik dilini ve tekniğini geliştirerek

Madam Cassatt 'Le Figaro' Okurken, 1878

kariyeri için önemli adımlar atar. 1868'de Paris Salon sergisinde yer alan ilk Amerikalı kadın ressamlar biri olur.

Yeniden Doğuş

Cassatt'ın 1870'de başlayan Fransa-Prusya savaşı nedeniyle Amerika'ya geri dönmek zorunda kalması zor bir dönem başlangıcı olur. Ressam olmasına karşı olan babası temel ihtiyaçları hariç tüm maddi desteğini

çeker. Bir kadın olarak her şeye rağmen ayakta durmaya çabalayan Cassatt, New York ve Chicago'daki galerilerde eserlerini sergiler. Resimleri ilgi görmesine rağmen hiç satılmaz. 1871'de çıkan bir yangında resimlerinin tahrip olmasıyla yeni bir başlangıç hayali kuran Cassatt, tekrar Paris'e dönmek için planlar yapmaya başlar. Seyahat masraflarını karşılamak için Pittsburgh başpiskoposu için Correggio'nun iki eserini kopyalar. Bu

Mavi Koltukta Küçük Kız, 1878.

çalışmadan kazandığı parayla 1871 yılının sonbaharında bir arkadaşıyla beraber Paris'e ikinci bir şans için geri döner.

Cassatt'ın arkadaşları Geneviève Mallarmé ve Mary Ellison, ressamın büyükannesi Mary Stevenson'a ait olan gülmüş sette beş çaylarını yudumluyorlar.

İzlenimcilik

19. Yüzyılın ortasında Avrupa'da akademinin onayladığı Klasik resmin etkisi hala devam ederken, fotoğraf makinesinin bulunmasıyla, resim sanatının birinci işlevi olarak görülen gerçeği kopyalama görevi önemsizleşmeye başlar. Farklı bir dil, teknik ve ifade arayışına giren sanatçıların bir kısmının geleneksel resmin karşısında ortak bir dil geliştirmesiyle İzlenimcilik ortaya çıkar. İzlenimci ressamlardan biri olan Edgar Degas, Cassatt'ın erken dönem İspanyol konulu resimlerini Salon sergisinde fark edince onu 1879'daki İzlenimci sergiye davet eder. Cassatt'ın, İzlenimciler ile başlayan birlikteliği, sanat anlayışına ve üretimlerine büyük katkı sağlar. Özellikle Degas ile olan yakın dostluğu üslubunu derinden etkilemiştir.

Cassatt hiç evlenmemiş ve çocuk sahibi olmamasına rağmen annelik konusunda duyarlı bir gözlemciydi. Kariyerinin ikinci yarısının büyük bir bölümünü, Annelik temasına adanmıştır.

Anne ve Çocuk

Cassatt'ın İzlenimci ressamlarla birlikte çalışması sanatının kimliğini bulmasında önemli bir etkenidir. Grubun aktif bir üyesi olarak 1886'ya kadar İzlenimci sergilere katılır. Bu tarihten

Beş Çayı, 1880.

sonra ise Cassatt kendi sanat dilini oluşturma girişimi içerisine girer. Japon Sanatı Ukiyo-e ile İzlenimciliğin teknik özelliklerini birleştiren Cassatt, özgün bir ifade biçimi yakalamayı başarır. Çoğunda, öteki İzlenimci resimlerde rastlanmayan kadını bir yumuşaklıkla betimlenmiş, Kadın bakış açısıyla 19. Yüzyılın kadınlarını tasvir eden Cassatt, özellikle gündelik ev ortamlarında çalışan, tiyatro, opera gibi sosyal ortamlarda bulunan kadın figürlerinin bulunduğu kompozisyonlar oluşturur. 1900'lerden sonra ise anne ve çocuk portrelerine yoğunlaşır.

Son Yıllar

Fransa'da sanata katkılarından dolayı Légion d'Honneur unvanına layık görülen Cassatt'ın kendi ülkesinde tanınması ise daha geç bir dönemde gerçekleşir. Erken yaşlardan itibaren 19. yüzyıl ataerkil sanat ortamının

Anne Şefkati, 1908.

kadınlar üzerindeki ezici tanımla mücadeleli onu cinsiyet eşitliğinin savunucusu haline getirir. Amerika'da kadınların seçme ve seçilme haklarını desteklemek için önce 1915 tarihinde koleksiyoncu Louise Havemeyer'in düzenlediği sergide yer alır. Aynı zamanda kadın hakları için çaba harcayan gruplara aktif bir şekilde destek verir. Hayatının son dönemlerinde art arda kaybettiği aile bireyleri nedeniyle yaşadığı sarımsılardan dolayı, resim yapmaktan zaman zaman uzaklaşmasına rağmen boyalarından ve fırçalarından hiç kopmaz. Şeker hastalığının ilerlemesiyle görme yetisini büyük ölçüde kaybederek resim yapamaz hale geldiğinde yetmiş yaşındadır. 14 Haziran 1926'da doğduğu topraklardan çok uzaklarda, Fransa'da Paris yakınlarında Mesnil-Beaufresne'de hayatını kaybeder. Fransa'nın kuzeyinde Mesnil-Théribus'taki aile mezarlığına gömülür.

HAPISANENI
SIKIM

BİZ SENİNLE AŞIK OLDUK SOFİA..
SEVİŞMEKTEN BAŞKA
ÇAREMİZ VAR MIYDI?

BU BEDENLİ BU AKIL AYNI
YERDE DEĞİL, AYNI
MEKÂNDÂ DEĞİL,
AYNI ZAMANDA
DEĞİL. NE ZAMAN
AYRILDILAR
BİRBİRLERİNDEN
BEN BUNU BİLE
BİLMİYORUM...

AİLEMİZE HOŞ GELDİN
SOFİA!... BİZ BURADA
BİR ŞİRKETİZ...

MOR VE ÖTESİ

Ters yönden gelen
Bıçkın başkanım
Ağlamazsan bir çift sözüm var
Hep sen istedin
Ben de dinledim
Artık benim de zamanım var
Gitmedim işte
Delirmedim de
Anlatan benim
Seni ve her şeyi

...

Ne zamandır Araf'tayım?

ÜMIT ALAN

Bazı kelimelerin ilk anlamına yabancılaşırız. Hele ki o kelimelerin içinde yaşıyorsak. Eskişehir deyince hiçbir Eskişehirlinin aklına eski bir şehir gelmez mesela.

Eski ve şehir kelimeleri birleşip yeni bir isim olmuştur ve bu kelime artık bir şehri ifade eder. Bırakın eski ve yaşlı olmayı, üniversite kenti olduğu için yeniliği bile ifade edebilir kimine. Dolmuşta "Zincirlikuyu'da incek var" diyen birini iştince de aklımıza zincirli bir kuyunun dibine incek birisi gelmez. İşte daha önce fizikten bildiğimiz Morötesi terimi de bizim kuşak ve ötesi için böyle bir değişim yaşadı. Vikipedi'de Morötesi şöyle tanımlıyor: "Morötesi ya da ultraviyole (kısa UV) ışınım, dalga boyu 100 ile 400 nm arasındaki ışına denir. Gözümüz, 400 ile 700 nm dalga boyları arasına duyarlıdır ve bunun dışındaki ışınımı algılayamaz. Görebildiğimiz en küçük dalga boyu ışınımı mor olarak algıladığımızdan, bundan daha küçük dalga boyuna sahip olan ışını göremeyiz." Bu çok açık tanıma rağmen bugün Morötesi desek bile önce ultraviyole ışınım değil, mor ve ötesi grubu aklımıza düşüyor. Ve bu grup 27 yıldır, içimizde olup da dalga boyu farklı olduğu için algılayamadığımız bazı hislere denk düşüyor veya bizzat açığa çıkarıyor.

En çok sevdiğim mor ve ötesi şarkısı dendiğinde cevabını hemen veremiyorum, kafam karışıyor. Ancak en çok dinlediğim mor ve ötesi şarkı sorulursa cevabım çok net: Araf. Neden bu şarkıyı diğerlerinden çok daha fazla dinlediğim üzerine bu yazıyı yazana dek düşünmemiştim. Araf, mor ve ötesi'nin 2010 tarihli Masumiyetin Ziyân Olmaz albümünde yer alıyor. Kabaca 30'lu yaşlarımız başına düşüyor. İnsanın ilk gençlik kavminden çıkıp biraz daha ayaklarının yere basmaya başladığı yaşlar da diyebiliriz. O zamana dek Araf ilk gençlikte okuduğum ve çok da sırrına eremediğim İlahi Komedya isimli

Dante eserinin bir bölümüydü benim için. Kelimeyi de ilk o kitap vasıtasıyla öğrendiğimi hatırlıyorum. Cennetle cehennem arasındaki o gri alandı. Arada kalmaktı yani bir dilemmeydi. Kelime, mor ve ötesi'nin bu şarkısıyla yeniden hayatıma girivermişti ama albümü ilk dinlediğimde favorim Araf değildi. Nakba'yı daha fazla dinlerdim o zamanlar. Bu yazı için oturup "Neden Araf?" diye kendime sorunca, cevaplar benim ekranıma ve sizin okuduğunuz kağıda usul usul düşmeye başladı.

Araf şarkısının yıllar içinde çalma listelerimi ele geçirmesinin nedeni aslında açıktı: Ben de hayatın Araf'taki bölgesine doğru yürüyordum. Cennetten mi kovulmuştum, cehennemden mi bilinmez? Hem sonra gençlik uzaktan bakarsanız cennettir ama içinde yaşarken size cehennem gibi gelebilir. İnsan kovulduktan sonra cennet olduğunu anlar ve hayatının geri kalanı buna üzülmekle geçer. Ben de cehennem bildiğim cennetimi terk etmiş ve Araf'a yürüyor olmalıydım. Araf'ın duygusu böylece yavaş yavaş, ruhumun kendi kendime iyi tanımlayamadığım taraflarını tanımlamaya başladı.

Dönüşümün şarkının bir sonucu değil, kesinlikle ama şarkı dönüşümümün tanımlayamadığım taraflarına denk düşüyordu. Bir kere eskisi gibi kolay taraf olamıyordum. Oysa siyasi bir bağlılık da futbol takımı taraftarlığı da belirgin bir şekilde taraf olmayı gerektiriyordu. Kendi siyasi kampınızın aleyhine olan şeyleri görmezden gelmeniz lazımdı. Sonra takımınızın lehine olan bir hatalı penaltıyı çılgınca savunmanız lazımdı ama olmuysaydı. Once bir şeyleri coşkuyula destekleme hissimi yitirdim. Siyasi taraftarlığın kendime yakıştıramadığım bir şekilde törpülenmeye başlamış, futbol taraftarlığıym bile o eski şiddetini yitirmişti. Eskiden olsa kendime "İlki ilik konuşma" diyebileceğim durumlar yaşıyordum ama bu engelliyebileceğim bir şey değildi. Tam da şarkının dediği gibi "yerimi bilmem, bilmem ne taraftayım?"

duygusuydu bu.

Artık daha fazla susmaya başlamıştım. "Sesimi duymam / ne zamandır Araf'tayım?" sorusunu soran iç sesimle tanıştım. Bu yüzden şarkıyı dönüp dönüp dinliyorum olmalıydım.

Kendimi eskisi gibi her konuda haklı bulmadığımı fark etmeye başladım sonra. Tartışmalarda gardımı düşüren bir zaafı bu. "Sen de haklısın, sen de haklısın, hepiniz haklısınız" diyen yüzünüz bir orta yolculuğun söz etmiyor. İkiniz de haklı değilsiniz diyen, bu nedenle insanlığı yalnızlığa ve biraz da sosyal hayatın dışına iten sevimsiz bir doğruluktan söz ediyorum. Böyle durumlarda eğer sevimsiz olmak istemiyorsanız susmanız gerek. Dışarıya karşı susmayı başarabilirsinz belki de bu ses içi doğru susmaz. İnsan kendini yargılamaya devam eder. Şarkı o sırada fonda "Kimler varmış içimde yoklama yaptım? / Deliler çıktı, cellatlar bir de şeytanlar" diye soruyordu. Şarkıyı dinlerken bunların hiçbirini düşünmüyordum tabii ama şarkıyı bu kadar çok dinlememin nedeni bu olmalıydı. Kendi hayatımın 'araf' ma yürürken, mor ve ötesi'nin Araf' da bana eşlik ediyordu. Üstelik şarkı çıktığından henüz emekleme çağında olan sosyal medyada da algoritmaları vasıtasıyla yankı odaları oluşturuyor ve bizi bazı taraflara yerleştirmeyi ticari olarak faydalı buluyordu. Bu, kendini Araf'ta hissedene biri için daha zorlu bir sınavdı.

Şarkı belki bu hislerle yazılmıştı ama ben de bulup dokunduğu yer buydu. "Ne zamandır Araf'tayım?" sorusu şarkıyı dinlediğe yeniden kendini hatırlatıyordu. mor ve ötesi'nin diskografisinde gezinirken bir çoğumuz böyle bir dönemiyle eşlik eden bir şarkıya rast gelebilirdik. Örneğin; Büyük Düşler albümündeki Şirket şarkısını dinlemiş bir taze beyaz yakalı, eskisi gibi kendini oyuna kapılabılır mı? Örneğin; taze albüm Sirenler'in Park şarkısı; hangimizin koluna girip 2013 yazına eşlik etmez ki? mor ve ötesi, onu başından bu yana takip edenler için böyle bir dosttur. Dalga boyu farklı olduğu için başlangıçta algılayamadığımız bazı hislerin adını koyar ve en çok bu yüzden iyi gelir.

MELİSA SÖZEN

"mor ve ötesi'ni dinledin mi hiç?"

ilk kez böyle tanıştık. Henüz duygularının sağa sola savurduğu, kendine ve dışına kalanlara kızgın, sığmayı beceremediği dünyaya küskün bir ergendim. Arkadaşım 'Gül Kendine' albümünü kaset çalara takıp camı açtı, dışarı baktım ve o tek bir anın resmi aklımda kaldı: ağaçlar var, toprak sarı, mevsim bahara yaklaşıyor ve sesini duydum - "güne kahveyle başladım..."

Henüz haberim yok o sesin dünyada duymayı en çok seveceğim ses olacağından. İçimde durmaksızın koşmak, mutlulukla ağlamak, herkesi kucaklamak, yaralarına şefkat basmak isteği uyandırmıştı albüm. Her zaman küçük harflerle yazılan ve her zaman dinledikçe kalpteki yerini bulan mor ve ötesi beni fethetmişti.

*Her zaman
küçük harflerle
yazılan ve her zaman
dinledikçe kalpteki
yerini bulan
mor ve ötesi beni
fethetmişti.*

Dili hep ustaca, zarafetle, cesurca kullandılar. Birbirini çok seven insanların kendi aralarında yarattıkları dil gibi, mor ve ötesi de kendi dilini yarattı ve bize oradan bizim hikayelerimizi anlattı.

Yürürken düşmekten korkmayan ve büyürken hata yapmaktan çekinmeyen grup, zamanı sanki sonsuzluğunu keşfetmişçesine müziğine işledi. Son albümleri 'Sirenler' ile birlikte yorgun, kirli ve çok kan akıtmış bir karanlığın üstesinden gelecek olan aydınlığı müjdeleyip tarihe not düştüler.

En yüksek dağlara tırmanabilir, her şeyi başarabilir mişim gibi hissettiren müzikleri en güzel ve en ağırlı zamanlarıma eşlik etmiş. Şimdi birlikte güneşi beklerken "boş yere yorulmadı kalbin, adını bilmesem de kardeşsin, biz bir kabusu yendik" diye sesleniyorlar. Kim bilir daha nasıl güzelleşecekler, daha ne hikayeler anlatacaklar diye heyecanlanıyorum. İyi ki varsın mor ve ötesi. seni nasıl sevdim, seni ne çok sevdim :)

BURÇİN ACER

TAM ZAMANINDA ÇOK ZAMANLI BİR HİKÂYE

Sirenler

Önce bir teşekkür etmem lazım. Hem kendim hem de benzer hisleri taşıyanlar adına.

Bu albüm (Sirenler) bana çok iyi geldi. Sanki eski dostlarla buluşmuşuz, bir hayli de zaman geçmiş aradan. Ama kaldığımız yerden devam ediyoruz.

Yeninin içinde eski günlerdeki gibiyiz. Benzer zamanlarda benzer acılar çekmişiz, üzülmüşüz ama umutluyuz da bir taraftan. Bazen otomobilde, bazen gece tek başıma bir çift kulaklıkla, mütemadiyen sürüyor bir araya gelişlerimiz.

Bir de ben iflah olmaz derecede iyimserim her şeyle rağmen. Bu ruh halimin çevremde çok paylaşıldığını da söyleyemem. Birlikmiş bir öfke, pes etmemiş bir yorgunluk hali ama yeni bir hikayenin başlayacağına dair sarsılmaz inancımla bu albümdeki sözler kadar iyi ifade etmem mümkün değil.

Tüm bu hisleri aynı anda yaşadıkları için gruba kocaman bir teşekkürü borç bilirim.

Büyük laflar etmemek lazım belki ama bana göre "kurucu" bir albümle karşı karşıyayız. 10 yılın sonunda çıkması değil, bundan sonraki dönemin başlangıcı olma ihtimali son derece heyecan verici.

Aynı albümleri gibi, biraz geçmişten, çokça bugünden ve olabildiğince gelecekte konuştuk. Daha derinlere girmek için heves verici bir sohbet oldu.

■ BURÇİN ACER: Siz bir mini turneden geldiniz aslında, yaklaşık 12-13 yer dolaştınız ve 2002'den beri Türkiye turnesi tecrübeleriniz var. Dolayısıyla biz sizdeki deneyim ne kadar görüyorsak siz de aslında birkaç kuşağın değişimlerini görüyorsunuz karşınızda. Bu çıktığınız konserlerin sonunda nasıl bir seyirci gördünüz? Sizin gözünüzden seyircideki değişim nasıldı? Bunun yanı sıra son albüme, yeni şarkılarınıza gelen reaksiyonları tartabildiniz mi? Bu iki

açıdan Türkiye turnenizi biraz anlatabilir misiniz?

■ BURAK GÜVEN: Bu turnede ben ülkenin siyasetinde başarılmasın bazı şeyleri sanki tabanda gençler başarmış gibi hissettim. Bu benim subjektif iyimserlik duygudan da belki bir parça beslenmiş olabilir ama ben seyircimizde Türkiye ortalamasını temsil edecek ve homojen, güler yüzlü, toplumun ana damarından diyebileceğim insanların içinde bulunduğu, çok neşeli, yüzü gülen bir gençlik gördüm orada. Hayatında hiç duymadığım bazı bis'e çağrı sloganlarını da duydum. Bunlar da o birlik duygumu ve bizim albümde altını çizdiğimiz gelecek tasvirini destekleyen şeylerdi.

■ KEREM KABADAYI: Son birkaç konserde gördüğümüz tablo aslında son iki yıldır gözlemlediğimiz bir şey ama artık en üst seviyeye çıkmış durumda. Bir süredir Harun (Tekin) bazı konserlerde "İlk defa mor ve ötesi konserine gelen kimler var?" diye soruyor. Son 4-5 konserde neredeyse salonun tamamı elini kaldırmıştı. Bu konserler de Konya, Kayseri, Isparta'daydı. Çok genç, 18-20 yaş civarı ve ilk defa bizi dinleyen bir

kitleye kaldık konserlerin çoğunda. Bu bizim için çok mutluluk verici bir şey tabii. "Biz lisedeyken ilk albümü dinlerdik, şimdi çocuklarımız sizin albümleri dinliyor" diyen birçok dinleyicimiz var. Bir zaman sonra bunun tekrarını yaşayacağız demek oluyor ki bu da çok mutluluk verici bir şey bizim açımızdan.

■ B. A.: Tabii siz turneye çıktığınızda çok yeniydi albüm, hani şarkılara nasıl reaksiyonlar aldınız?

■ K. K.: Örneğin "Park" Sirenler albümünün son şarkısı... Dijital, stream platformlarda son şarkı olmak genelde büyük bir dezavantajdır ama insanlar oraya gelene kadar bütün

şarkıları söyledikleri gibi Park'a da eksiksiz bir şekilde eşlik ediyorlar. Bu albümün yayılması, işleştirilmesi, sözlerin işleştirilmesiyle ilgili çok değerli bir göstere.

■ B. A.: Ben bir dinleyici olarak sizin 27 yılınıza baktığımda birkaç döneme ayırıyorum grup tarihini. "Biraz Zaman Aksın" ve "Şehir" albümlerini ayrı bir tarafa koyuyorum. Sonra "Gül Kendine" ile başlayan 2002-2012 arası, neredeyse her iki senede bir albüm çıkartılan bir dönem geliyor, ki orada "Dünya Yalan Söylüyor", "Büyük Düşler" gibi standartı çok yüksek işler var. 2012'den sonra senfoni konserler, farklı teknikler olduğu ama albümün olmadığı bir dönem geliyor ve sonra bu son albüm. Bu albümü ben bir "kurucu albüm" gibi görüyorum. Ve bundan sonra başlayacak dönemler için bir başlangıç noktası olduğunu düşünüyorum. Siz bu dönemsel bakış açısına ne dersiniz? Bir de 10 senenin ardından albüm yapmak "albüm yapma" pratiği açısından zorlayıcı olur mu?

■ HARUN TEKİN: İlk zamanlarda o "seneler" daha farklı tınılıyordu, şimdi daha değişik. Hani 20 yaşındayken 25 yaşındaki birisi bariz abi olur sana göre ama 40-45-50 fark etmez ya, öyle bir şey. "Gül Kendine" çıktığında

üçüncü albümümüz olmuştu ve seneler, zamanlar başka türlü akıyordu, şimdi başka türlü akıyor. Sanki o zaman daha bilmişim kendi adıma, şu anda o kadar bilmiyorum. Zaman geçtikçe zamanla ilgili soruları cevaplamakta daha güçlükecekek gibi hissediyordum. Ayrıca "kurucu albüm" lafını çok sevdim. Çok güzel bir ifade, "kurucu meclis"i anımsatıyor. Müzikal olarak ya da sözöl olarak olduğu gibi birtakım öneriler de var bu albümde. "Albümün sözünde, müziğinde birtakım öneriler var. Bu öneriler kabaca "Nasıl düşünecek? Nasıl yaşasak? Nasıl hissetsek?" ile ilgili birtakım bağlar kurmaya çalışıyorlar. Bunlar bağ kurucu olursa eğer, bir süre geçtikten sonra daha iyi anlaşılacak ve daha çok dinlenecek bir albüm olacağı anlamına da geliyor. Kendi kendime şunu düşünüyorum: "Muhtemelen bizim bir sonraki yapacağımız şey buna göre çok daha kolay anlaşılır ve hemen ilişki kurulabilir bir şey olacak." Ben de bizim tarihçemizde böyle bir şey buluyorum.

■ B. A.: O zaman siz de "Bırak Zaman Aksın" ve "Şehir'i biraz başka bir yere koyuyorsunuz. Hatta birkaç yerde bazı eski şarkılarınızı dinleyince beğenmediğinizi dinledim. Tabii bu daha teknik açıdan bir yorum muhtemelen. Daha çok o albümler, o dönemler için mi bu, yoksa genel diskografye yayılan bir şey mi?

■ H. T.: O kayıtlar, Gül Kendine öncesi, biraz prehistorya ayarında... Evet, kayıtlar var ama yani... (gülüyor) Çok önemli kayıtlar var ama teknik olarak biraz zorluklar olduğunu da söylemek lazım, kendimizde de haksızlık etmeden.

■ K. K.: Ama dönemsel olarak bakarsak aslında "Bırak Zaman Aksın"dan itibaren bizim çizdiğimiz bir rota var. Dönemlere bölmek mümkün tabii ki ama "Şehir" albümü aslında bütün bunların daha dışında, ayrı bir yerde duruyor. Çünkü "Şehir" çok erken yaşta, çok amatörce, demo niyetiyle yapılmış bir dizi kayıtlardan oluşan bir albümdü. Bu grubun başlangıcıyla işaretleyen albümdü ama esas bu grubun hikayesini yazmaya başladığımız albüm "Bırak Zaman Aksın" ve Bırak Zaman Aksın bizim hala, bunu çok sık yapıyoruz sakın öyle anlaşılmasın ama, kendi albümlerimizi dinlemek istediğimiz zaman hala açıp dinlediğimiz bir albüm.

■ B. A.: Bunu ben de yapıyorum, ara ara dönüyorum "Şehir'e, "Bırak Zaman Aksın'a. Bir de bazen şöyle formlara, başlıklara rastlıyorum: "mor ve ötesi'nin en iyi albümü", "en iyi şarkısı", "En iyi" tabii ki çok tartışılır bir şey ama belki etki açısından bahsedebiliriz. "Dünya Yalan Söylüyor"u insanlar

"iyi albüm" tartışmalarında ön plana çıkarıyor. Mesela son albümümüz -ben hiç katılmıyorum ama- bir olgunluk albümü diye niteleniyorlar var. Albümlerinizi sınıflandırıyor dinleyiciler biraz. Sizce en etkili albümünüz hangisiydi?

■ KEREM ÖZYEĞEN: Onu bilemiyorum ama bana komik gelen bir şeyi söyleyeceğim ben: "Gül Kendine" albümünden itibaren her albüm bizim olgunluk albümümüz olarak adlandırıldı. (gülüyor)

■ K. K.: Bir tek "Masumiyetin Ziyân Olmaz" için olgunluk albümü demedi kimse çünkü kapakta nal gibi soğan duruyor. Şarkılarda sürekli bir "hoppidi hoppidi" dans, punk şeyleri... Onu olgun bir müzik olarak karşılamadı kimse. (gülüyor)

■ B. A.: Peki en etkili hangisiydi sizce?
■ B. G.: Kiteselleşmesi açısından, etki açısından "Dünya Yalan Söylüyor"du bence.

■ H. T.: Zaten bu konuda başka bir şey söylemeye dilimiz varmıyor çoğu zaman. "Etkili" dedin tabii, bu güzel bir tarif. Bizim aslında o zamana kadar olan dinleyicilerimiz bir küme, o zamandan itibaren dinlemeye başlayanlar bambaşka bir küme. Ve o yeni dinleyicilerin çoğu için bizi ilk defa duydukları an o zamana kadar duyanlardan epey kalabalık bir kitleyi tarif ediyor. E bu da etki zaten.

■ B. A.: Peki şimdi 27 yıl. 27 yıl bir grup hayatına baktığımızda süre olarak uzun bir süre ve genel olarak beraber geçirdiğiniz zamanlar oldukça fazla. Bir takım belgeseller var bazı gruplarla ilgili ve orada şunu görüyoruz: Çok keskin inişler var, çıkışlar var... Beatless, Metallica hep bir sıçrama ve keskin düşüşler... Şimdi bizim burada gördüğümüz aslında bu kimyanın pek bozulmadığı. Ama 27 yıl kimle vakit geçirirsen geçir bir takım inişler çıkışlar mutlaka olur. Size "Böyle şeyler oldu mu?" diye sormak istemiyorum ama bu frekans ve hep bir standartı tutturmayı nasıl başardınız? Bilmediğimiz çok inişler çıkışlar oldu mu?

■ B. G.: Ben burada bir "hesaplanmamış sezgi" olduğunu düşünüyorum. Bir tür "ortak bilinç" olarak tanımlayabileceğimiz bir nokta var ama bunu tarif etmem de zor. Hani babamın şöyle bir lafı vardı "Baktın her şey ters, biraz via; baktın değil sia sia". Tıpkı bunun gibi, bir ileri bir geri şekilde sürekli birbirimizin nabzını tutacak

kadar; her zaman birbirimize sevgimiz, saygımız ve grubu devam ettirme arzusu oldu. Evet bir şeyler yaşadık arada ama ben hiç bir zaman bu varlığı dağıtacak kadar sert darbeler almadık diye düşünüyorum. Burada neredeyse komik bir şans, bir araya gelme, uyum, birbirini bazen kusursuz bir şekilde tamamlayan puzzle gibi bir şeyler görüyoruz. Sanki bu evrenin bir kararmış gibi. Yine de tanımlamak biraz zor.

■ K. K.: Beraber müzik yapan insanların çoğunda, tahmin ettiğim kadarıyla, beraber müzik yapmanın kendisi en güçlü bağı oluşturan şey. Bizi birbirimize bağlayan, arkadaşlığımız, sevgimiz, saygımız olduğu kadar, pratik de aslında. Stüdyoda, provalarda, sahnede, yeni bir şey üretmeye çalışmak, birlikte müzik yapmak, birlikte insanların karşısına çıkmak... Bu aslında grup hissinin temel direklerinden bir tanesi.

■ B. A.: Şimdi geçmişten bugüne gelim. Canavar'da, Forsa'da ve birçok şarkıda bu geçtiğimiz 10 yılın, yaşamış olduğumuz bu dönemin hikayesini anlatmaya yönelik bir çaba ve atf var. Bu hikaye şimdi anlatılmaya başlandı. Biraz da bu yüzden "kurucu bir albüm" olarak tanımlıyorum bu albümü. Yani hikaye anlatılmaya başlandı. Bundan sonra ne olur, siz buna neler katarsınız ve kimler neler anlatır bunu bilemiyoruz ama burası bir başlangıç noktası sanki. Buna katılır mısınız?

■ H. T.: Anlatılacak şey ne olacak, o da havada biraz. Bakalım anlatılan ne anlatacak ve anlattıkları şey ne olacak... Nasıl söyleyelim, meteoroloji tahmini de var, yağmurluk da var. Şuandaki mix öyle bir var. Yani kar da yağabilir, ayı da çıkabilir. Albüm onu tam olarak bilme iddiasında değil ama anlatılacak olanı etkileme ihtimali de olabilir mi? O da çok heyecan verici. Yani biz "Yağmurdan sonra güneş açacak" dediğimizde, bu bir doğa olayı oluyor ve bir etkin çok bunun üzerinde. Ama bizim anlattığımız şeyler insanlar arasında geçen şeyler olduğu için "Yağmurdan sonra güneş açsın" diyorsun, güneş açsın isteyenler de güneş açsın istediklerini unutmularsa eğer yeniden bunu hatırlayabilir, söyleyebilirler. Bu söz yağmurdan sonraki güneşi daha muhtemel hale de getirebilir. Böyle anlatmayı seçtiğimiz de söyleyelim. Zaten oldukça açık bence. Türkiye'de insanlar bir şeyleri çok somut şeylerle anlatmaya ihtiyaç duymadığımız bir dönemdeyiz aslında.

Herkese her şeyin farkında ve herkes bunun iyi mi kötü mü olduğuna, kendisini yerleştirdiği yere göre cevap verebilir. Şuan çok enterasan bir zamandayız. Ve işte bu içinde bulunduğumuz enterasan dönemden birkaç zaman içerdiği iddiası bu albümün temel önermesi. "Biz bir zamanı yaşıyoruz, birden çok zamanı aynı anda yaşıyoruz" diyor. Bunu yaparken bizim öbür albümlerimize göre en yerele odaklanan albümü müz oluyor. Yani insanlık haliyle, insan olmakla, dünyayla, şehirle ilgili olduğundan çok daha fazla bir coğrafyayla ilgili: Bizim evimizle, Türkiye'yle, burasıyla, yerel olanla... Belki o "çokzamanlılık"la bu bir denge oluşturuyor gibi de düşünülebilir. Dışardan bakıyor olsaydık böyle derdim galiba.

B. A.: İnsanlara içinde bulunulan sıkışıklıkta bir rahatlatma ve bir nefes gibi geldi sanki bu albüm. "Tam zamanında geldi" duygusunun yaygın olduğunu düşünüyorum.

H. T.: Rüya gibi bir şey olur bu. Yani çok zamanlılık iddiasında olan bir albümün tam zamanında diye algılanması... Sürpriz yumurtadan öyle bir şey çıksın isterdim yani çocuk olsam...

B. A.: Tabii ben bu albümün çıkışından önceki dönemi ve sizin albümü yapmaya başlamadan önceki 10 senenin, bu ülkede yaşadıklarımızın sizin duygu ve düşünce dünyanıza nasıl bir etkisi olduğunu da merak ediyorum. Nasıl etiledi bu süre sizi?

H. T.: Ben bu sürenin bahsi geçince bile, çok sevdiğim bir çorbanın üstüne durduk yere tarçın dökmüşüm gibi bir şey hissediyorum. Ve bu geçen sürede haddinden fazla olgunlaştığımı düşünüyorum. Bir takım bedelleri olan öğrenme süreçleri yaşadık ve ben de bu 10 yılın dehlizlerinde kendimi 60 yıl büyümüş gibi hissettim. Bir yandan arkadaşların hepsi baba oldular mesela...

K. Ö.: Ben de bu süreçte çocuğun doğmasıyla beraber sistem güncellemesi yaşadım. Çocuğun doğumu, ilk üç senesi ve sonrası gibi ayrı ayrı dönemler var. Ben de tüm bunlarla beraber haddinden fazla olgunlaştığımı söyleyebilirim. Yurtdışına taşınım eşimle, onun memleketine geldik. Zaten geliyorduk her yaz ama kızımız da olunca öyle bir karar aldık. Bir yandan da ne kadar taşınmış olsam olayım, kafa olarak tam anlamıyla taşınmadığımı farkettim. Türkiye'ye sürekli gidip geliyorum. Bu açıdan düşününce benim için çift dünyalı bir hayat söz konusu oldu bu 10 sene içinde ve bir terazi burcu olarak hoşuma da gitti bu durum. Böyle bir denge kurulmuş oldu hayatımda.

B. A.: Geçen bu 10 yılın ardından şimdi bizim elimizde bir hikaye var.

Harun henüz bana bir tahtanın fotoğrafını yollamıştın. Orada bölümler vardı, şarkıların isimleri vardı. Hatta bazı şarkı isimleri sonradan değişmiş. En başta o hikaye fikri nereden çıktı? Hepsiniz stüdyoya girdiğinizde aynı düşünce miydiniz? Planlarınız aynı mıydı?

H. T.: (Kamerayı çevirip bahsedilen tahtayı gösteriyor). Planlanan şeyler var planlanmayan şeyler var. Bunların bir kısmını son anda anlıyorsunuz. "Boş yere yorulmadı kalbin" lafını "Tamiri mümkün kalbinin" lafıyla başlayan bir dinleyici kitlesi aslında bizim kolektif bir bilincin ürünü bir şeyler yaptığımızı gösteriyor. Biz bu işi dört kişi olarak yapıyoruz... Bizim yaptığımız şey dinleyici ile birlikte anlamlandırıyor. Anlaşılmak gibi de bir derdimiz var. Çok çoklarına göre şanssızız. Anlaşılmış bir grubuz Türkiye şartlarında. Her ne kadar en çok bilinen şarkılarımızdan birinde "Hiç anlatamadım, hiç anlamadılar" dense de ve bu bir yandan doğru olsa da yine de çok iyi anlaşılması bir grubuz....

Şimdi o yüzden daha basit anlatayım. Bizim niyetimiz yeni bir albüm yapalım niyetiydi. Bu niyet 2019 yılında kendisini belli etti. Artık biz de yeni bir şeyler yapalım dedik. 2019'un sonlarında da birtakım provalar yapmaya, yeni bir şeyler denemeye başladık. Ama 2020'nin başında pandemi geldiğinde planlarımız biraz bozuldu. Ama muhtemelen iyi de oldu. Yoğunlaşacak ve kendimizi kapıyecek daha çok vaktimiz oldu. Eve kapandığımızda sadece müzikle değil o müziği yapacak olan zihinlerle de baş başa kaldığımız bir durum oluştu.

2020 tüm dünyada olduğu gibi bizim için de adaptasyon yılıydı. 2021'de artık ufak tefek konuşmaya başladık ama hala albüme dönüşme fikri net değildi. Bunun netleşmesi 2021 oluyor. Önceki demolar, kayıtlar vs 2019-2020'de yapıldı aslında...

14 Şubat'a denk gelmişti... Burak'la Göcek'te buluştuk o süreçte bir sefer. Birlikte stüdyoya da girdik.

B. A.: Bu süreç içerisinde hep bir arada olduğunuz değil mi? O süreç nasıl geçti?

B. G.: Harun konuşurken düşündüm de aklıma yattı: Bizim aslında albüm yapıyoruz demememiz albüm üretmekle rahat ve tatlı bir kafaya sokmuş bizi. Zor olabilecek bir şeyi bile iyi ve etkili bir şeye çevirdiğimizi düşünüyorum. Bu

tatlıyalı bir sonraki albümlerde de kendimize söyleyip ortaya güzel bir şey çıkmasını sağlayabiliriz. Dalga sürüne benzetiyoruz süreci. Üretim sürecini, albüme dâhil aldığımız kararları... Kendimize ve vakte güvendik. Dalga sürücüsünün dalgalara verdiği refleksler gibi bir albüm yaptık. Sanırım aynen dediğin gibi Harun'un bizi burada ziyaret etmesi. Bizim Kerem Özyeğin ile birebir bazı şeylere bakmamız. Biz İstanbul'da değiken Harunla Kerem'in yaptığı provalar... Albümün söz ve mana dünyasında Harun'ın her işleri tamamen ele alarak daha kontrollü bir şey kurdu. İki taraf bir araya gelince üstüne düşünüldüğü belli olan, tutarlı, dinlenecek zevk veren bir şey ortaya çıktı.

B. A.: Şarkılar en başta tasarladığınız hallerinden çok değişim geçirdiler mi?

H. T.: Bu albüme birlikte yapmak istediğim müziğin şarkılara dönüşmesine tanıklık ettik diyebilirim. Ya da o şarkıları kendi iradesi olan bir yaratık gibi düşünüyorum. Onun isteklerine uymazın gerekir. Şarkının istediği şey, iradesi ortaya çıkana kadar, çalanların, yazarların

istediği bir şey oluyor. "Biz ne istiyoruz?" üzerine çok çalıştım. İstediklerimiz şeyleri kesip, biçip birçok şey denedik. Yaptığımız müzikler şarkıya dönüştü. Başıboş değil ama çok da özgür...

B. A.: Kerem'in (Özyeğin) Beatles sevdiğini bildiğim için, Get Back belgeselinden örnek vermek isterim. Orada birçok şarkının nereden nereye geldiğini şaşkınlıkla izledik. Çok etkilediğimizi söylemeliyim. Sizin şarkılarınız için de bu süreçleri görmek isterdim. Neler değişti yolda?

K. Ö.: "Aybalam" sonradan Forsa oldu. Kerem'in bulunduğu bir ritimle başlıyor. Azeri havası gibi.

H. T.: Girışte Burak'ın kaldığı bir riff varki hiç normal değil yani. Biz mor ve ötesi böyle müzik yaparız der gibi değil pek. Duyduğumuz anda dans etmeye başladık.

K. K.: Onu ilk nerede kaldığımızı biliyor musun? Bakı'de... Aybalam değildi o zamanlar tabii.

H. T.: Biz Bakı'ya gitmeden 10 gün önce Forsa'ya Aybalam diyoruz. Çok değişik bir şey o. Burak'ın söylediği dalga sürünün en çılgın örneklerinden biri.

"Kendimize ve vakte güvendik. Dalga sürücüsünün dalgalara verdiği refleksler gibi bir albüm yaptık."

■ **B. A.:** Nasıl Fors'a ya döndü peki?

■ **B. G.:** Artık on anlara gelmişti. Şarkıya isim bulmamız lazımdı.

Dördümüze bir aradayken benim ağzımdan çıkıverdi. Ondan sonra "hımm, fena değil" dendi. Sonra oldu galiba bu hikâye diye düşündük.

■ **B. A.:** "Zor Yıllar" diye bir şey hatırlıyorum tuhafta yazılanlardan. "Park"ın ismi de değişikti sanırım. Yanılıyor muydu?

■ **H. T.:** "Zor Yıllar", "Hazine" oldu.

■ **K. K.:** "Siren", "Park" oldu.

■ **H. T.:** Bir tek isimlerle alakalı on ana kadar kafa karışıklığı sürdü. Güzel de oldu. Albüm ismi de çok içimizi sindi.

■ **B. A.:** Albüm ismi apayrı bir konu... Ona da zaman kalırsa girmek isterim. Peki bu stüdyo süreçleri ile ilgili görüntüler var mı elinizde ve o görüntüleri bir gün bir belgeselin içinde seyredebilecek miyiz?

■ **K. K.:** Biz hep "Albüm yapım süreçlerimizi görsel olarak belgeleyemedik" derdik. Bu sefer kaydetmeye karar verdik. Kayıt aşamasına geldiğimizde her şey ayanlanmıştı. Ondan sonra birbirimize bakıyoruz. Etrafta kameralar... O an yaptığımız işle alakası olmayan insanların, ekibimizin insanların bile olması o olayı bozuyor gibi geldi ve devam ettiremedik. Belki iki gün önce yapıldı bu kayıtlar. Fotoğraf gelsin fotoğraf çekelim kısmını bile beceremedik. Sonra da biz isimize bakalım, kafamız rahat olsun dedik. Yine de elimizde bir şey kalmış oldu.

■ **B. A.:** Genel olarak sizin diskografinize bakınca değışikmeyen yerlerden bir tanesi de "Söz ve Müzik: mor ve ötesi" kısmı. Bence sanki çok daha parlatılması, daha değer verilmesi gereken bir anlamı var bunun. Katılır mısınız?

■ **B. G.:** Bu bizim tarihte aldığımız en önemli kararlardan biriyimş. Biz o zamanlar daha farkında değildik aldığımız kararın. O zamanlar "Şarkıyı yazan altına ismini de yazsın" diyebilecektik bir kafadaydık. O dönem çocukların anlattığı hikayelerden hatırlıyorum. Sanırım ben yoktum toplantıda. Aldığımız bu kararda Volkan Gürkan'ın da epey etkisi var. O gençyazsa egolar tavanken... Kendini göstermek istediğin yıllar. Mesele başka bir yere gidebilirdi. Ama o karar yaptığımız her şeyin çimentosu oldu biraz da.

■ **H. T.:** Aslında bu büyük bir karar, dünyada da çok nadir görüyoruz. İki açından düşünebiliriz bunu. Bir kimin yazdığı kısmı var bir de fikri mülkiyet kısmı var. Bir kazandığımız parayı dörde bölüyoruz da demek bu aynı zamanda.

Biz bütün yazdığımız şeylerin altına beraber imza atıyoruz da demek. Bir fikri geldiyse onun kimden geldiği önemli değil de demek. Başka gruplarda bazen şeyler duyulur: Onun bu kadar şarkısı, olsun şunun şöyle olsun... Bizimki onun çok dışında bir hayat biçimi demek. O bakımdan çok sıra dışı. Sadece 20 yaşındaki gençler için değil genel olarak da sıra dışı. Zorlamaya dönmeyen, mülkiyetin ortak olduğu durum grup kimliğinin çok önemli bir parçası haline geliyor. Bu grubu da büyüten bir şey.

■ **B. A.:** Benim "Söz/Müzik: mor ve ötesi" kadar önem atfettiğim bir durum daha var. Sözler ve sözlerin edebi değeri. Ben bu albümde de sözlerle çokça vakit geçirdim... Onlar beni geçmişteki sözlerinize götürüyor. Bazı kavramları zaman içinde nasıl kullandığınızı görüyorum. Bunları yaparken şarkıları dinlemiyorum bazen, sadece okumalar yapıyorum... Sözlerle bakınca benim gördüğüm gibi edebi bir kulliyattan bahsedebilir miyiz?

■ **H. T.:** Edebi olduğunu ben de düşünüyorum. Yaptığımız müzikle bu kadar tanınır olmamızın sebebinin de bu olduğunu düşünüyorum. Bu ülkenin sözlü edebiyat geleneği çok güçlü. İnsanlar hep öyle ya da böyle edebi değeri olan şeyleri dinleyerek ya da duyarak büyüyor; o yüzden dinledikleri sözlerde de anlam, düşünülmeşlik arıyorlar. Bazen farkında olmasalar bile arıyorlar. Bazen konserlerde nakaratların birlikte söylenişine bakıyorum ve o kadar uzun bir metnin o kadar net hatırlanması tuhafıma gidiyor. Sekiz satır bir şey söylüyoruz örneğin. Onu olduğu gibi söyleyen 10 bin kişi tuhafıma gidiyor. Edebi olması alameti farikasına dahil sanırım.

■ **B. A.:** Biraz da şimdiden konuşalım.

Amerika turnesine çıkıyorsunuz. Daha önce gittiğiniz bazı mekanlar da dahil bu turneye. Bize biraz da oradaki planlarınızdan bahsedersiniz? Ne olacak Amerikada?

■ **K. K.:** Amerika'da 10 konserimiz var, planlanmış olan. 2018'de yaptığımız bir önceki Amerika turnesinde yaptığımızı benzer bir planla gidiyoruz. Akustik konserler yapacağız. Hepsini akustik m olacak hala daha karar veremedik ama ağırlıkla öyle olacak gibi görünüyor. Yeni albümün şarkılarını akustik olarak ilk defa çıkaracağız. Amerika turneleri bizim açımızdan her gidişimizde daha da güzelleşen, oldukça taze bir alan. Oradaki dinleyicinin gösterdiği ilgi de bizim açımızdan çok memnun edici. Biz daha yola çıkmadan 2018'de de böyle olmuştu- sold-out'a yaklaşıyor konserler.

■ **B. A.:** İnönü'yle bitirelim. Bir konu dikkatimi çekti. Konser için "İnönü Stadyumu'nda" diyorsunuz. Burada sanki başka bir anlam var, yanılıyor muyum?

■ **K. K.:** Biz öyle diyoruz.

■ **B. G.:** Dönem dönem şirketler, markalar stadlara isimlerini veriyorlar... İsim değışiyor ama İnönü baki kalıyor. Gerçi biraz kendi kendimi çürüteceğim, benim babam baya eski toprak bir adamdı ve oraya hep "Mithatpaşa" derdi. ■ **H. T.:** Dolmabağçe diyen de var.

Yani sonuçta çok şüpheci bir zamandan geçiyoruz ve neden öyle dediğimiz çok belli. Çünkü o statta, tam orada '93 yılında herkes sevdiği grubun konserine gidiyordu, biz de gidiyorduk. Ne biçim bir zaman geçirdiğimiz kadar. Ama yine birgün orada konsere gidip başka çocuklar da başka bir şey yaşıyorlar belki. O ihtimalin kendisi de o statta ne dendiğinden daha önemli bir şey oluyor...

■ **B. A.:** İnönü'de sizi izleme fikri çok heyecanlandırıcı herkes için; gençler için, bizim için... Ne göreceğiniz orada, ne seyredeceğiniz? Akılınızda bir plan var mı? Normal, bildiğimiz mor ve ötesi konserleri dışında bir şeyler de görecek miyiz?

■ **K. K.:** Bu konuyla ilgili kısacık bir şey söyleyeyim: mor ve ötesi'nin Türkiye'nin herhangi bir yerinde, bir festivalde çıktığında ya da solo konserlere çıktığında zaman kurduğu standart sahnede çalışan bir mor ve ötesi görmeyeceğiz. Bambaşka bir şey olacak. Yani mor ve ötesi sahneyi almış, İnönü'ye koymuş gibi bir konser olmayacak bu.

■ **H. T.:** Şöyle bir ipucu verelim: Bazılarımızın lakaplarını hakettiklerinin görüldüğü bir şey olacak (Gülüyor).

■ **B. A.:** Tarihi bir sahne ve gece olacak belli ki. '93 serisine yetmiş, yetmişemş herkesin, bu özel tarihte o gecenin bir parçası olmasını tavsiye ederim. Aslında size soracak çok daha fazla sorum var. Şarkılardan, sözlerden, kişisel hikayelerden... Belki bir kayıt daha yaparız ilerleyen zamanlarda. Hadi bir tanesini sorayım: "Park" şarkısındaki mırıldanmalar... Brak Zaman Aksın'daki gibi bir mırıldanma mı? Yoksa bir şey mi söylüyor bize?

■ **H. T.:** Bir şeyler söylüyor tabii ama onların tam duyulur olmaması da bizim tercih ettiğimiz bir şey. O döneme dair, şarkının anlattıklarına dair hissi içeren bir ekleme dönüşüyor onlar. Anlaşılması gereken bir şeyden ziyade bir doku olarak orada bulunuyorlar. Yine de bir iki noktada görece daha anlaşılır oldukları yerler de var.

■ **B. A.:** Uzun bir zamandan sonra tekrar buluşmak beni çok çok mutlu etti. Hepinize ayrı ayrı çok teşekkür ederim.

DENİZ TEKİN

SEN ÇOK YAŞA mor ve ötesi

Bir grubun hem lirikal hem müzikal anlamda kendi evrenini oluşturmaları, üstüne yirmiyedi senelik uzun bir yolculukta bu evreni kurmaya ve genişletmeye devam etmesi sık rastlanır bir durum değildir. mor ve ötesi'nin değeri aktif oldukları zamanın niceliğiyle ölçülmekten öte kurdukları evrenin hikâyesinde yatıyor.

Müzikal etkinliği yaşımıyla bir olan bir grup hakkında boyumdan büyük laflar ediyor gibi hissediyorum, ama hemfikir olduğumuz çok insan vardır. Bir yandan ilkokuldan beri dinlediğim müziğin algıladığım hikâyesiyle ilgili atıp tutabilirim bence. Sekiz ya da dokuz yaşındaydım, Dünya Yalan Söylüyor yayınlanalı çok olmamış olsa gerek. Bir bayramda annemler bana bir stick mp3 player almıştı, içinde mor ve ötesi - Cambaz, Shakira - Hips Don't Lie ve Metallica - Enter Sandman falan olan çok tutarlı bir liste yapmışım, yolculukta arka koltukta "neee habersin ne kürküsün seni görenek yollara dökülsün" diye çığırarak gidiyordum. Dinlemeyi bırakmadığım, üstüne büyümediğim bir müzik oldu. Belki bu yüzden Harun Tekin'e soyadımız da aynı diye "fahri dayım" demiştin

bir gün, umarım kızmıyordur. Bir diğer fahri dayım da Sting.

Lisede gitar çalmayı öğrenirken "allah allah oraya ne akor basmışlar" diye bakıp bakıp çalmaya çalışıyordum, sözler üstüne sonradan düşünmeye başladım. Hayatın farklı

evrelerinde, büyüdüğüm dönüp dinlediğimde mor ve ötesi şarkıları başka başka anlamlara geliyor, aşağı ve yukarı aynı anda genişleyen bir spiral gibi. Kaybettığımı bilmediğim bir çadın bana ilk gösteren onlardı. Yakın zamanda "omzuma oturmuş bana bakan binlercesiyle" yüzleştüğimde yanımdaydılar. Festus'un anlattığı Beyoğlu bugünkünden uzak değil, İstanbul'da yaşamaya başlamadan

çok önce zihnimde resmini çizmişlerdi. Yandığımı anlatan her yaprak atladığında kendimi başka bilinmedik bir seye çarpıp halde buluyorum, çocuk halim de büyük halim de kendini güvende hissetmek istediğinde mor ve ötesi dinliyor.

mor ve ötesi'nin değeri aktif oldukları zamanın niceliğiyle ölçülmekten öte kurdukları evrenin hikâyesinde yatıyor.

Kurdukları evrenden, anlattıkları hikâyeden kastım buydu, onlar yaş almaya ve üretmeye devam ederken kurulan, kendi üstüne katlanan bir anlatının yanısıra dinleyicisi de mor ve ötesi'yle beraber büyümüşür. Yalnız eşzamanlı bir büyümek değil, müzikle beraber büyümek. Hayatın anlattığı ve gizlediği şeyler zaman içinde değişiyor, ama kendi yolunu ararken, kendi güneşini beklerken dinleyene de başka bir yol gösteren, başka bir görü sunan bir grupturlar.

Bir yirmiyedi sene daha dinlemek dileğiyle, iyi ki varlar.

AYŞEN ŞAHİN

BİR ÖMÜR VE ÖTESİ

Yıllardan '97. Beş bin kişinin bir arada yaşadığı yurtlar ve elbiselerin küflendiği öğrenci evleri arasında, hastalandığımda anne çorbası olmadan nasıl iyileşileceğini keşfettiğim, bir avuç parayla ayı geçirmeyi öğrendiğim, içimdeki heyecanın soğuktan koruyacağını umduğum, bir bardak çay ile açlığımı unuttuğum üniversite yılları.

Zaman çok geliyor o yaşta insana, oyalayacak telefon da yok cepte. Binmişim vapura, inmeden turluyorum bir o yakaya bir bu yakaya. İçlenmişim, ev ararken gördüğüm muamele gözlerimi doldurmuş, insan yerine konmamışım emlakçı nezdinde. Çalışıyorum oysa parça başı işlerde. Çalıştırırken iyi de ev tutmaya kalkınca mı haklız gözünüzde?

Yanına bir çocuk oturuyor, walkman'inden müzik taşıyor. Yumruklarım sıkılı dizlerimin üzerinde. Kulaklık dediğin kafanın tepesine takılıyor o zamanlar, siyah süngerli. Çıkarıp başıma takıyor.

*"Tesadüfen yalnızsın
Henüz yolun başındasın
Tesadüfen yalnızsın
Gerçeklerin farkındasın"*

diyor 96 çıkışlı Şehir albümünden Yalnız Şarkı. Tanıştığımıza memnun oldum mor ve ötesi.

Gencim, umutluyum, hayallerim var, kanım deli akıyor, nabız ritmi yüksek. Gümbür gümbürüz alanlarda, mahallelerde, fabrikalarda. O zaman görecektiniz bizi 1 Mayıs meydanlarında.

Peşimizde sivililer, yeni coplar gelmiş deniyor İngiliz malı, biber gazı sahaya çıkmamış, mertlik bozulmamış. Gözaltılar rutin ve caydırmıyor hiçbirimizi, bileyleyor tersine.

Herkes bir aşk şarkısı sanıyor bendeki hissi bambaşka:

*"Hemen şimdi kalksam burdan
Koşup çıksam sokaklara
Birini duysam birine vursam
Ölümcül bir dost düşse peşime"*

Bırak Zaman Aksın albümünden Bırakmazlar Yakamı parçası bu.

Her cumartesi mesaimiz var Galatasaray Meydanı'nda.

Her günümüz zaten Beyoğlu'nda. Taksim Meydanı'dan tünele varmak iki saat sürüyor çünkü adım başı bir arkadaşla rastlanıyor.

İskenderiye Kütüphanesi'nde ders çalışılıyor, Mandabatmaz'da kahve, Akdeniz'de bira, Karadeniz'de öğrenci menüsü, etkinlikten etkinliğe koşuyorsunuz; oda tıvratları, kültür merkezleri, geceleri

konserler; Hayal Kahvesi, Kemancı, Yaga...

Öyle oluk oluk akıyor ki hayat, o deli kan bile yetişemiyor hıza, bırakıyoruz aksın zaman, bırakmıyorlar yakamızı.

Sırtını şehre dayayınca direnmek kolay, kucaklıyor bizi Beyoğlu. Yakamız sağlam. Okul bitiyor, nasıl bittini bir bitiren biliyor.

Kalbimi bırakıp ayrılıyorrum bu şehirden, Gül Kendine albümü çıkmış, 2001.

*"Sevdiğin her şey bir yük olmuş
Karşı koymak bile yetmiyor
Yine aynı şarkıyı söyle
Sanki ağlar gibi kendine"*

diyor Eksik parçası, eksiliyorum gidince. O sene başlıyor her şey. İktidara kazık

kakacak parti kuruluyor. Bunca yılın kavgasında arada bükülse de kırılmamış bileklerimiz her birimiz. Sanıyoruz ki üstesinden geliriz. Hatta henüz üstesinden gelinmesi gerektiğinin bile farkında değiliz.

Takvim 2003, ABD Irak'a saldırıyor. Tezkere mecliste, halk sokaklara dökülüyor: Savaşta Hayır!

Bir dakika karanlık eylemleri tüm dünyada, ülkenin her şehrinde savaşta hayır eylemleri ve 1 Mart Günü yakın tarihin en büyük miting yapıyor.

Yazarlar, gazeteciler, sanatçılar on binlerce insan "Savaş Halk Durduracak" yazılı pankartın altında sıralanıyor.

Bir marş oluyor "Savaş Hic Gerek Yok"
"Kimlerdensin onlardan mı
Petrolen mi hayattan mı
Kimlerdensin onlardan mı
Yok savaş hiç gerek yok"

Tezkere geçmedi meclisten, barış kazandı, halk durdurdu savaşı, marşları bu şarkıydı.

2004'te duvara tosluyorum. Fabrika yemekhanelerinde tablodot tutuyorum elimde, irmik helvası çıkarsa inceden belki gülüşüyorum. Kendi helvemi yer gibi, ölüyorum, sıkıntıda kuruyorum. Oysa daha demince fırından yükselen ilk simidin kokusuyla güneşin doğduğunu fark ettiğimiz günlerde değil miydik? Beyoğlu yirmi dört saat yaşardı, şahidi olmadığımız tek bir saati yoktu. Meydanlarda sesim çıkmayınca eksikliğim acaba duyuldu mu? Parça başı sevdiğim işlerden gelen ilk kuruşla beş parasız o şaşaalı hayatın yerine her sabah 6'da binilen servis ve sgk prim günü konur mu?

Bu muuydu hayat; ay sonu gelen maaşı faturalara üleştir ve market alışverişlerini dolaba yerleştir? İsyanın içimde patlıyordu.

Dünya Yalan Söylüyor çıktı.

"Sadece renkler vardı, sonra kayboldu onlar da
Biz nefes alamadık
Ay, hay, anlaşımsız bir şaka
Herkes bunun farkında
Uyan artık uyan
Uyan dostum uyan
Uyan, uyan, uyan karanlık uykundan"

Günler iş-pazar-market-yatak arasında geçince adına yaşamak denmiyordu, hayatta kalmaktı bunun adı. Ki o zamanlar sinemaya, tiyatroya ve konsere gidebildiğimiz günlerdi, silahla yürüyüşler de yapıldı, dostlarla pikniğe de çıkıldı ama kalıplar zaten çoktu ve kalıplar daralıyordu.

Ne fakülte koridorlarındaki derin tartışmaların yerini tutuyordu hiçbir şey ne de bir gün istiklal-de Tanık Akan'la çarpışma ihtimalinin. Süprizsiz ve hayalsiz hayat koftu. Yazmaya başladım, uyandım karanlıktan. Bulduğum her yere yazıyordum artık, okunduğu kadar kalabalık hissediyordum, sıynıyordum renksizlikten.

2006'da ikizlerim doğdu. Böyle bir dünyaya çocuk getirilirdi miydi? Dünyayı yerinden oynatmak için kaldıraç olacaks evet, çocuk dediğin uğruna yeniden tutkuya dünyayı değiştirme isteği demekti. Büyük Düşler çıktı o sene.

Bütün albüm bebek kokusuyla bana, tüm sözler yeni hayatımı anlatıyordu.

"Başka bir uyuma dönüyor her şey
İnsan kaybettiğini buluyor" diyordu.
Bulmuşum, koca bir eksik kapanmış gibiydi, tamamlanıyordum.
"Senimleyim, mutlukul kalimde çözülmüş
Ulaşamam bana yanlış sesler
Senimleyim, rüyadan farksız
Kayboldursam şarkı söyle"

Kaybolmak mümkün değil artık; ne kaybolmak ne de düşmek kucağında iki büyük umut gözlerine bakarken.

Uykusuz geceler, sızlayan memeler, avuç içi kadar bebek yüzler...

"Benim küçük sevgilim
Sen bana neler yaptın?"

Büyüdüğümü hissediyorum, iki hayat daha gelmiş ömrümün üzerine, taşıyacağım başımın üzerinde. Yaramaları görmeyi öğreniyorum, her yara gösterilmez küçükük çocuklara.

"Hayat bizi büyüüttüğü gibi
Budayabilir de yaramız toprağın içinde
Düşünelim biraz bu ışık baze"

2008, ikizlerle İstanbul'a dönüyorum.

Delilik bu şehirde o gelirle iki çocuk.

"Aranıyor sahibi ruhumun, tam yerine mi düştüm?"

Direniyor, direniyor, direniyor" diyor Deli parçası Başbozuk albümünde.

Tam yerine düşünüyorum.
Üç kafadarız çocuklarla, ömrümün çalışmadığım tek dönemi, sineğin yağını çıkardığım, kuruşlarla harikalar yarattığım, çocukla çocuk olduğum, tombak ayaklarla kitaplığa tırmanan, biberondaki sütle halıları ıslayan, ellerine geçirdikleriyle duvarları boyayan çocukların peşinde kederlenmeyi unuttuğum bir delim halı.

Sürekli bir dağınıklık, başbozukluk ve kocaman bir mutluluk.

"Kutsal aklın nerde?
Dans et üstümde

Sakin olmak için
Biraz daha eğlen"

2010, sabahın kör karanlığında çocukları yuvaya bırakıp plaza girişinde kart basan kadınlardan biriyim. Sınıfının farkında olamama, tasarımı kendi seçemediği kartvizitindeki tıtır yüzünden kendini patron sanma hastalığı salgın halde. İş üretiyoruz güden yüzlerce kaleme, fikir üretmiyoruz.

Seçimlerimizi departmandaki birinin doğum gününe alınacak pasta meyveli mi olsun çikolatalı mı konusunda indirdiğimiz. Apolitikliği affıllı bir rozet sanıyor çoğunluk, gururla takıyor omuzlarına.

Uyamıyorum kalabalığa, ziyan oluyorum. Masumiyetin Ziyân Olmaz çıkıyor.

"Adalet yok ya canımı yakar bu sessizlik

Yerimi bilmem
Bilmem ne tarafatıym
Sesimi duymam
Ne zamandır araştıyım"
Kara kutumu açıyorum, bambaşka şeyler söylüyor yüzüme:
"Kata raporu okur gibiyim
Kendime bakarken
Kanatlarım donmuş
Yüzüm düşmüş yerlere"

Sel olmaya karar veriyorum şehrin üzerine.

Altımdaki yer kayışın, eski evleri yıkmak gibi. Son kart basışım bir plazada. Bir daha sgk primim ödenmeyecek, ay sonu hesabıma yatan paraden vergi kesintisi hesaplamaya çalışmıyacağım, bütün sene kosturup prim hesabında global hedef tutmadığı için ek ödeme alamayacağım üzülmeyeceğim.

Altı hissetmediğim kıyafetlere zorunlu kalmayacağım, maaş altında saklı postallarla toplanulardan değiştirip durmayacağım.

Büyük hayallerim var, devasa umutlarım. Daha çok para değil daha çok hayat benim arzuldum:

"Ah, bu niyetin ziyan olmaz inşallah
Yandığını anlatır sana her yaprak
Hiç bilinmez neye çarptığın"

O yıllarda ülkede internet yasaklan başlıyor, koca bir yürüyüş düzenleniyor: internetine dokunma!

KPSS sorularının çaldığı ortaya çıkıyor. Eylemler başlıyor. Beyoğlu'ndan masalar toplanıyor.

Kampüslerde başlatılan içki yasağı çeşitli mazeretlerle her yere yayılıyor. Kadınlar hakkında ileri geri konuşuyorlar, duvarları örüyorlar üzerimize.

Kürtaja gase gelecek, bağırıyoruz: Benim bedenim benim kararım...

Kanser hastası Dilek'in eline para tutuşturuyor sağlık bakanı, sabır taşına binen yük artıyor, bir öfke damla damla birikiyor içimizde.

"Gelmiyor, gelmiyor zamanım
Kimim ben telafi etmeden
Yüzünde hayatı görmeden
Kimim ben bilmeden"
Güneşi Beklerken çıkıyor.
"Aklının ardında neler yatar bilmem
Karanlığın dili yok oldu sonunda"

Biliyoruz, geliyor gelmekte olan.

"O büyüü söz nereye kadar gider bilinmez
Akla sığmaz bunca kader"

2013'te Gezi Parkı'nda yeni bir hayat kuruyoruz, yeni yalanlara tokuz.

Güneşli günler elimizle tutacağımız kadar yakın, bu böyle güzel insanlar mıydık, kendi iyiliklerimize şaşıyoruz.

Ömrüden bir sene seç deseler hepimiz tereddütsüz bu yaz diyoruz.

Öyle kalabalık, öyle umutlu, öyle de yakınız maviiliklere.

Sonrası iyi gitmiyor, canlar gidiyor. Öyle bir dönem başlıyor ki hafızalar infilak ediyor, patlayan bombalar, haksız

Cizim: Başak Aksoy

**Bitti diyenlere inat:
"Birkaç mevsim renkler sonunca
Tükenmez hayatının sesi
Çok mutlusun İstiklal'de"**

tutsaklıklar, sırtından vurulanlar, kayıymılar, kkk'lar, yıkılan şehirler, kesilen orman, patlatılan dağ, çöken maden, satılan koylar, mafyatik bir düzen, kim kimi vuruyor neden hep haklılar içeride? Davalar, davalar, davalar...

Üzerimizde ağır bir beton blok gibi baskı, nefesi kesiyor.

Dilek'in avucuna sıkıştırılan para yüzünden herkesin birden gururu kırılabiliriyken herkese birden edilen hakaretlere rağmen sessizleşmeye başlıyor sokaklar.

Bedel ağır laştıkça korku sarıyor dağları belki de alışkanlığa dönüyor bu ülkede dram.

Söz bitiyor zaman zaman. Tüm ülkeyi omuzlarından tutup sarmak istiyorum: Neyimiz kaldı kaybedecek?

Anlatamıyorum...

Tek bir single'ları çıkarıyor bu dönem: Anlatamıyorum.

Pandemi başlıyor. Bir sınıf kırım yaşıyor, herkes evlere işçiler işe. Sonra sağlıkçılar kırılıyor. İstanbul Sözleşmesi'nden çıkılıyor, derin yoksulluk başlıyor, hayatı nefes alıp vermekten ibaret kolnışlardı halka, nefes almak dahi zorlaşıyor. Büyük bir beyin göçü başlıyor. Durdurmak lazım!

Kadınlar baş kaldırıyor, sokağa

döküyoruz, bizi süpürmek imkansız.

Boğaziçi eyleme kalkıyor, akademisyenlerle öğrencisiyle, moto kuryelerin kornaları sokakları dolduruyor, fabrikalar önünde grev halayına duruyor işçiler, doktorlar meydanları zorluyor.

Hava dönecek gibi, hava dönebilir, güneş açar bakarsın yine.

Sirenler çalıyor muktadir için ve Sirenler çalıyor.

Forsa, haydi diyor, başarabilirsiniz!

"Ters yönden gelen

Bıçkın başkanı

Ağlamazsan bir çift sözüm var

Hep sen istedin

Ben de dinledim

Artık benim de zamanım var

Giltmedim işte

Delirmedim de

Anlatan benim

Seni ve her şeyi"

Giltmemekten gururluyum, delirmediğime emin değilim, ama olduğum gibi iyiyim, hiç bıkıyormum anlatmaktan.

Çiçek Pasajı'ndayız; ezbere bildiğimiz şiirlerin şairlerinin mekanı. Herkesin bitti artık dediği Beyoğlu'nun kalbindeyiz, İstiklal'in tam ortası.

Kitapçılar parfümeriye, pastaneler nargileciye, meyhaneler falafelciye dönüymüş, bize ne biz de buradayız, eskisi gibi elimizde rakı kadehleriyle!

Bu sokaklardan masaları toplayışlarının 10. yıldönümünde. Sezen Aksu'ya dil uzattıkları hafta, Sezen çalıyor bangır bangır sahnede. Seni de yedirmeyeceğiz Sezen.

Sonra mor ve ötesi çıkıyor sahneye, İstiklal'e ünlenir gibi, İstiklal adına herkese seslenir gibi, vurun lan vurun biz kolay ölmeyiz der gibi, Beyoğlu'nu yeniden doğurur gibi.

Giriyor şarkı:

"Biraz dışardan bakmaya değer

Çıkabilirsek eğer

Çıkabilirsek

Bu kavgada sonunda biter

....

Nelere sahip olduğumuzu biliyoruz diye Bilmeyenlere söylemez miyiz?"

Bilmeyenler bilsin ki Beyoğlu tarihi boyunca hep kendi yolunu buldu. Bilsinler ki bir zamanlar 24 saati aynı nabızda atan İstiklal herkesin ve hiç kimsenin di.

Çıkabilirsen Beyoğlu'na bu kavgada bitecek, çıksana.

Bitti diyenlere inat:

"Birkaç mevsim renkler sonunca

Tükenmez hayatının sesi

Çok mutlusun İstiklal'de"

Tükenmedik. Bu ömürde yedi düşer sekiz kalkarsın, kırk yıkarlar kırk bir kurarız.

Festus "İşte gidiyoruz, teşekküller Türkiye" yazılı bir tabutla ayrılır ülkeden, Erdal'ı asarlar 17 yaşında, seneler geçse de birileri çıkar şarkısını yapar, unutmayız, unutturmayız.

Bir şarkı bin dert anlatır, her dinleyen kendininkini ekler, müzik yükümüzü taşır. Boğazımızdaki düğümle nakaratla eşlik haykırış olur.

Ömürler gelir geçer, akıllarda dik duranlar kalır.

İstiklal'e çağırıyor Sirenler, Tünel'e çağırıyor.

Kolay olmayacak elbet bunca karanlığın ardından zehirli sarmaşıkları dikenleriyle yolup işiğe ulaşmak ama yolun sonu güzel, Forsa!

Geçmiş ömürde düştüm dediğim yerde, delirimi silkeleyip devam etmişim koşmaya.

Şimdi bir daha silkeleneip koşmak zamanı hep birliktel.

"Kımdır bu ağırlar?

Kimi kovdular?

Kimin yurdundan kimi kovdular?"

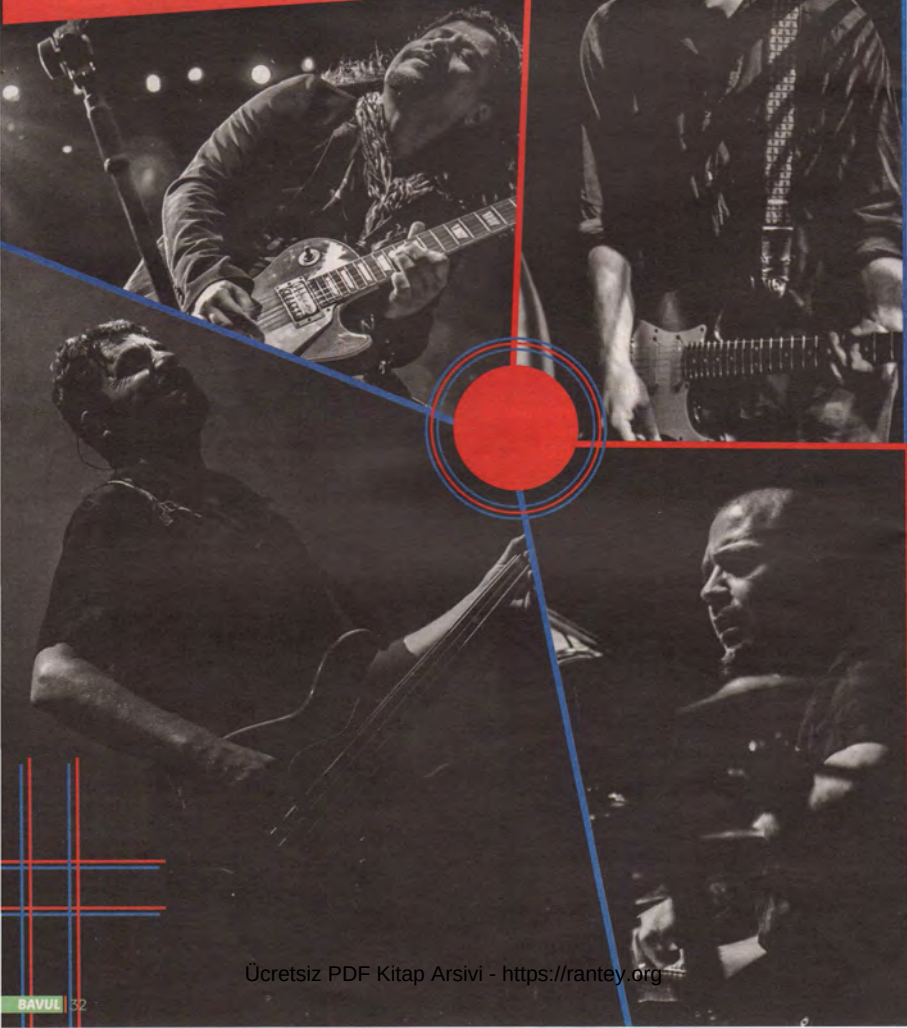
Buradayız ve kadeh kaldırıyoruz İstiklal'e, hayata, ömrüme verdiğim bunca emeğe, boynumda mor bir fular, her şey, yasaklarına, cezalarına inat ne güzel yaşıdım şu ömrü, dilimde ezbere şarkılar. İçimde hala hayata dair koca bir merak; ne olacak bakalım ötesi?

Geliyor bahar.

Hazır mısın Canavar?

Duygusunu, düşüncesini, tekniğini, doğruluğunu... Hepsini birden ciddiye alarak müzikle aşk yaşayan birkaç gruptan biridir Türkiye'de. Zamana da tahammül ettiler. İstediler, istemeye devam ettiler. Düzgün işler yapan insanların devam etme isteği bana ümit veriyor. İnsanlar seni isteyebilir ama mühim olan senin geleceğe süren hevesin.

'Öylesine' parçaları yoktur. İstedikleri ün değil saygınlıktır. Başardılar. Ve şimdi de hem konserlere devam edip sevenlerini sevindirmeye devam ediyorlar hem de birçok yeni müzisyene yardım ederek yol gösteriyorlar. Bir de ben hepsini tek tek hem seviyor hem sayıyorum :) Daha ne olsun. Yaşa varol mor ve ötesi.

Fikirleri olgunlaştığında kağıda döken bir grup mor ve ötesi. Az ve öz üretir. Gerçekten söyleyeceği bir şey olduğunda süzgeçten geçirerek konuşan aydınlar gibi.

Gayet politik olmalarının yanında metaforlar kullanarak fikirlerini söyleme konusunda da günbegün geliştiklerini görüyoruz.

Sekizinci albümleri "Sirenler" bana kalırsa bu çitayı daha yükseğe taşıyan enfes bir albüm. Her dinlediğimde farklı yorumlara sevk eden kelime oyunlarıyla düşündürüyor. Yer yer duygusal yanı ağır bassa da bağırılmaktan çekinmiyor. Fikirleri net ve keskin olsa da bunu size didaktik bir biçimde yansıtmıyor. Metaforu nasıl algıladığınıza bağlı olarak tohum bırakıyor zihninize.

Bazı albümlerin kelime oyunları dünyayı, hayatınıza dair güncel algınıza göre zihninizde farklı yorumları şekillendirir. Herkes için aynı şeyleri ifade etmeyen albümler zamanla farklı anlamlar kazanır. mor ve ötesi'nin durumu da tam olarak bu.

mor ve ötesi'nin pek çok konserlerinden sonra grupla vakit geçirmenin yanında Londra'daki O2 Academy konserlerinde yanlarında bulunma şansına erişmişim. Harun Tekin ile yıllar içinde sayısız sohbetim oldu. Çeşitli zamanlarda farklı konuları kapsayan röportajlar yaptım. Harun Tekin ile son yaptığım röportajda iktidar, ülke ve vatandaşının genel durumu, sosyal medya ve dönüştürdüğü hayatlar gibi farklı konularda konuştuk. Bu konulara dair pek çok yorumunu röportajdan belki 1 yıl sonra çıkan "Sirenler" in içine gizlenmiş cümlelerde tekrar dinledim. Tekin'in her albümde çok daha iyi bir söz yazarı olduğu yadsınmaz bir gerçek benim için. Sirenler de grubun kesinlikle bu anlamda en olgun albümü.

Grup kurmak kolaydır, herkes başarabilir. Şarkı yazmak daha zordur, iyi şarkı yazmak mücadele gerektirir, herkes yapamaz. Grubu devam ettirmek ise başlı başına bir savaştır ve çok az grup bunu başarır. mor ve ötesi de çeşitli badiyeler atlattığı bir grup. Olgunluklarını hayatta kalma ve devam edebilme yetilerine borçlular.

mor ve ötesi'nin başarısı iletişim kurmayı bilen insanlardan kurulu olmasından geliyor. Bas gitaristleri Burak Güven'in yerini hep ayrı tuttum. Onun hem kimlik hem de müzikal duruş olarak tutkal görevi gördüğünü düşündüm. Bunlar, yıllardır yaptığım gözlemin bende

"SİRENLER"

Her sohbeti bir şey katan olgun bir dost gibi...

biraktığı yorumlardan biri.

Burak Güven ve Kerem Kabadayı'nın ritmik temelli memlekette eşi benzeri az görünen bir müzikal birliktelik sağlıyor grubun müziğine. Kerem Özyeğin'in yer yer kendini geri plana attığı yer yer "Hazinende" gibi harika bir arena rock şarkısıyla coştugu gitarcılığına şapka çıkarmadan geçemem. Harun Tekin'in bahsettiğim her albümde gelişen yazarlığı yine her albümde gelişen şarkıcılığıyla yıkılmaz bir müzik koyuyor ortaya. Topluluk, şarkıya hizmet ederek büyüyor her yeni üretiminde. Daha lisedeyken yayınladıkları "Şehir" albümünden beri her albümde üreticiliğini ortaya koymayı çok iyi bildiler.

Oyun oynama algorisini çeşitli

metaforlar ile sunan grup dinleyicilerine bulmaları için bir takım oyunlar da bırakıyor "Sirenler" ile. Hem her şey açık ortada hem de biraz gizli. Herkes ne algılasa onu alabilir.

Yaratıkları görsel dünya ile albümün dışı da içi kadar büyük bir zenginlik sunuyor.

Her şey en ince detaya kadar düşünülmüş havası hakim. Her işinde dümeni bu kadar sıkı tutan ve nereye gittiğini bilen bir grup olmak kolay değil. Bütün bu sebeplerden "Sirenler" grubun en olgun üretimi ve bence külliyatlarında farklı bir noktada duruyor.

Her sohbetiyle size bir şey katan, sürekli görüşmediğiniz ama görüştüğünüzde de arayı hızla kapatan bir dost gibi.

Grup dinleyicilerine bulmaları için bir takım oyunlar da bırakıyor "Sirenler" ile. Hem her şey açık ortada hem de biraz gizli. Herkes ne algılasa onu alabilir.

İstiklal'de Güneşi Beklerken Bir Derdim Var

ÖZGE MUMCU AYBAR

Lise yıllarında, Kral TV tarafından monopodize edilen müzik dünyasında, yani 90'lı yılların ortası, Türkiye'de rock müziğin yükseldiği zamanlardı. Özlem Tekin "Aşk Her Şeyi Affeder mi" ile Şebnem Ferah "Vazgeçtim Dünyadan" ile dillerden düşmüyordu. Rock grupları yavaş yavaş sahneyi almaya başladı. Teoman, mor ve ötesi, Kargo ve Duman ile tanıştığım ilk yıllardı bunlar. Hayatın akışıyla beraber, tüm bu gruplar melodileriyle hayatlarımızın içine sızdılar.

Kişisel olarak, Ankara ve İstanbul arasında mekik dokuduğum yıllardı... Neredeyse tüm sosyal hayatımı İstanbul'a, Cihangir ve İstiklal'e taşımış; dostlarla sohbetlerin tadına doymadığım, hayatı keşettiğim ve de Ankara'nın üzerime yaktığı tüm sorumluluklar ile kentin gılgılığının üzerinde kendime yaşam alanları açmaya çalıştığım, duygusal olarak karman çorman ama bir o kadar da keşif merakıyla dolu olduğum zamanlardı.

Sonra mor ve ötesi, "Bir Derdim Var"ı yayınladı... Bazı şarkıların loop'a alınıp kendini üst üste dinleten ve beynin en ince kılcal damarına nüfuz eden bir yanı var. Başa alıp alıp dinliyordum. Her defasında başka bir sözü içime dokunuyordu: "Bir derdim var artık, tutamam içimde / Gitsen nereye kadar, kalsam neye yarar? / Hiç anlatamadım, hiç anlamadılar / Herkes neden düşman, herkes neden düşman? / Unuttuk hepsini, Nuh'un nefesini / Gelme yanıma, sen başkasın, ben başka". Bir Derdim Var, İstiklal'de gezerken fon müziği oluyor, gece dışarı çıktığınızda kalabalıkların coştığı "gececin açılışı" müziği oluyor; beynimizin içinde, adım alırken yankılanıp duruyordu. Her

yer ışıl ışıdı, kitapçılarda geziyor, iki sohbet edeceğimiz yerleri keşfediyorduk. Hayat üzerine konuşmak, hayatın sunacağı imkanları düşüncem ve hayal etmek o kadar güzeldi ki... Tüm açmazlarına rağmen hayat ışıl ışıdı ve sanki daha büyük renk ve çeşitle akyordu.

Sonra 2002'den itibaren siyasetin bizi içine soktuğu kısıtlı hayatların içine yavaş yavaş gömüldük... Hayatlarımız daraltılmaya, belirli kalıplar içine girmeye başladı. Ah o kalıplar... Kariyer hedeflerimizin önümüzden alınması, nefes alacağımız alanların teker teker elimizden alınması... İnsanların hayatlarının giderek çembere alınması, güvensizlik hissi ve de elimizdekine tutunma kudreti. Bir caddenin ağaçlarını keserek granitlere bağmak...

Hepsi bir arada renkli hayatımızın yerini aldı. Biri tutuklanmışken, dışarda eğlenmek insana ağır gelmeye başladı. Ya da Gezi'de parka sahip çıkmaya çalışanların kriminalize edilmesi, trol ordularına, biber gazlarının üzerimize amansızca salınmasına karşı kendimizi korumaya başladık. Ve de beklenen oldu. Kendi koşelerimize çekilmeye başladık. Bize giydirilmeye çalışılan o deli kıyafetini giydik ve giderek daralan mecralarda kendimizi ifade etmeye başladık. Kaçınılmaz olarak, giderek birbirimizi dışallaştırdığımız alanlara attık kendimizi...

"Hayat ne anlatır neleri gizlerken
Yolunu bilmezsin güneşi beklerken
Dünya bir cadir ve onu kaybettin
Güneşi beklerken
Bu bedenler biraz sahici
Biraz da renksiz bugün
Yarın yok, yarın neymiş, yarın neymiş
Aklının ardında neler yatar bilmem

Karanlığın dibi yok oldu sonunda"

Bugün, o renkli günlerin ardından, hiç gelmeyen umut dolu yarınların özlemiyle, günü yarınlara deviriyoruz. Haberin, günlük sosyal medya atışmalarının içinde akşam oluyor, günün bitmeyen telaşı içinde, biz günün içinde biraz sahipsiz biraz renksiz, günü deviriyoruz. Sonraki güne kadar...

Bugün Sirenler'den bir şarkı geçmiş hatırlatıyor. "Biraz dışardan bakmaya değer Çıkabilirsek eğer Çıkabilirsek

Bu kavgaya sonuna biter

... Belki arkadaşlarımızla Belki de yalnız başına yürürken Ne kadar mutlusun İstiklal-de

... Yine bağlandım işte, zamansız gençliğime İstersen hepsi senin - hayal et"

Şarkı, yaşadığımız tüm hayal kırıklıkların ve yaşam alanlarımızın kuşatılmışlıklarının peşine düşüyor. Belki "zamansız gençliğimiz", kuşağımızın kayıplarını, mutluluğumuzun yerini alan umutsuzluğu yeniden inşa edecek. Çünkü İstiklal Caddesi hiçbir zaman sadece İstiklal Caddesi olmadı. Meydanların, caddelerin, sokakların; yaşam alanların her zaman bir ruh oldu; siyasetin, eylemin ve de hayatımızın tüm renklerinin elimizden alındığı gri bir yere dönüştü.

mor ve ötesi, dışardan bakarak, kaybettiğimiz hayatı yeniden inşa edebileceğimizi hatırlattı. O hayatın olmaması için halen çok neden var. Ama yeniden inşası için daha çok neden var.

Yeri hep daim olsun.

Sonra mor ve ötesi,
"Bir Derdim Var"ı
yayınladı... Bazı
şarkıların loop'a
alınıp kendini üst üste
dinleten ve beynin en
ince kılcal damarına
nüfuz eden bir yanı
var. Başa alıp alıp
dinliyordum.

Biz olabilme hali

Hatay'dayız. 2019. Neredeyse çocuk yaşlarında biri bağıırıyor kalabalığın arasından: "Harun Abi, Yalnız Şarkı'yı çalsanız!" Düşünsenize. Sahneye bağırın bir çocuktan bahsediyorum. Bildiğin çocuk. Harun abisinden şarkı rica ediyor. Belki küçük, manasız bir enstantane gibi geliyordur size, fakat benim için mor ve ötesi'yle ilgili birçok duygumu bir araya toplar bu: Zaman ne olursa olsun, o zamanın gençliğine hitap edebilmek, hatta kendiyle beraber kitleleri de dönüştürebilmek...

Biraz daha üst perdeden konuşmak istiyorum şimdi. Şarkılar üretilirken sanatçılar kitlelerden beslenir ya da onlara hitap eder, değil mi? Bana kalırsa mor ve ötesi'nin yaptığı en önemli şey, gruptaki dört kişinin bir araya gelip kimi zaman bireysel kimi zaman toplumsal yaşamlarımızda olup biteni en doğru biçimde süzebilme ve onları bir şarkı formuna sokarak bize tekrar göstermesinde, hatırlatmasında, işaret etmesinde ortaya çıkıyor. O şarkılar sanki bize özel oluşturulmuş gibi hissediyorsunuz, o yüzden grubun şarkılarını

seçerek kendimize özel albümler yaratabiliyoruz. mor ve ötesi'nin o büyük, o önemli gücü burada yatıyor. Dolayısıyla, 1995'te Boston'da taslağı yazılmış bir şarkının, 2019'un Hatay'ında o yaştaki bir çocuğa hitap edebiliyor olması ya mucizedir ya da bu şarkılar zaten bizimdir. Düşlerimizden en yoksun kaldığımız anda, "Gördüm / Gördüm / Büyük düşler gördüm" diyebilmek, bu basit bütünlüğü mükemmel yakın bir halde yakalayıp dillere değil de aklara kazıyabilmek... Bunun sebebi mor ve ötesi'nin aslında biz olması, benliğimizin göbeğinden dışarıya doğru fıskırarak çıkan hislerimizin yansıması olması. Bunun sebebi, bir festivalde son günün son grubu olarak, artık enerjisi bitmeye yakın insanların "Daha mutlu olamam" diye bağırabilmeleri. Bunun sebebi, umuda ve güzel bir geleceğe olan inancın hep

*mor ve ötesi,
fena halde
hayata ve
bize benzer.*

artması.

Artık bir şey üretemezler derken hepimize kazınacak yeni cümleler ve melodiler ortaya çıkması. Güncel siyasete dair onca söylemde bulunabileceksen

"ters yönden gelen bıçkın başkanım, ağlamazsan bir çift

sözüm var" diyerek bütün söylemlere bambaşka bir kapı açmak, Park'a gittiğimizde verdiğimiz sözü bize hatırlatmak gibi nice unuttuğumuz ya da unutmaya yaklaştığımız gerçek duygularımızı tekrar bizi bize anlatır gibi yapmak hep şaşırttı ve inandırdı çok garip.

Bütün bu dağınık cümlelerimizden sonra diyebileceğim tek şey sanırım şu olur: Bize, bizi bizim dilimizden anlatan bir ikinci kişiliğimiz olabildiği için mor ve ötesi sadece bir müzik grubu değildir. mor ve ötesi, fena halde hayata ve bize benzer.

ZEHRA ÇELENK

Cehennem bazılarıdır

Duygu dediğimizde ilk akla gelenler sevgi, hayranlık, sevinç gibi hoş şeyler oluyor. Hâlbuki öfke, haset, kin de birer duygu. Duyguların, insana yaşadığı hissettiren nefes yantırının yanı sıra çok karanlık olabilen başka yüzleri de var. Durmaksızın pozitiflik öğütleyen ya da pazarlayan çağımız, bu türden duyguların üretimi için de bulunmaz bir ortam sağlıyor üstelik. Yas, kayıp gibi durumlarda hakıyla yaşamamızın, yüzleşmemizin şart olduğu acı gibi duygulardan kaçmak için elimizin geleni arımdıza koymamız öğütlenirken, "düşman öteki"lere duyulan nefret, mümkün her açıdan kıskırılıyor.

İşte bu türden karanlık ve kötücü duyguların başını çıkardıkları, onlar ruhu ele geçirmeden ezmek gerek. Duyguların her zaman göründükleri kadar saf, tehlikesiz ve minnos şeyler olmadığını, çoğunlukla da birçok mekanizma ve sistem tarafından manipüle edildiğini aklıdan çıkarmak da...

Her zaman lüzumundan daha duygusal bir coğrafya burası. Gülmekle ağlamanın arasından ok bile geçmiyor. İçinde bulunduğumuz tarzda zor zamanlar da duygunun tavan yaptığı dönemler oluyor. Ülkede ortalama bir günde havada bulunan gerilimle bir köyün elektrik ihtiyacı rahatlıkla karşılanabilir. "Deliridik, deliriyoruz, tertemiz deliridik" lafları çok yaygın ama delirmedik, o bambaşka bir şey. Tüm insanların içinden açık bilinçte ve sorumluluk alarak, edildikçe de insan kalarak geçeceğimiz.

Çok acayip bir atasözümüz var: "İnsanın alacası içinde, hayvanın alacası dışında", diye. Sezen Aksu'nun leziz "sen o alacası içinde fesatla hangi günü gönül edinen..." sözünden hatırlarsınız, hiç duymadıysanız... İnsan içi dışı bir olmayan hayvandır; ne düşündüğü, ne hissettiği dışardan anlaşılamaz manasına geliyor. Şimdilerdeyse, insanın alacası hem içinde hem dışı. Alacadan bol bir şey yok, hayatımız rengarenk.

Kısırlı ömrümüzde, içinde bulunduğumuz dönem ister istemez en zor günü geliyor. Tarih okumak iyi geliyor böyle zamanlarda. Günümüzün popüler, tematik tarih hikâyelerinin bazıları da dahil. Bu türün hayli muzip örneklerinden olan Böyle mi Olacaktı, tarihte iz bırakan 13 aylık hikâyesini anlatıyor. Şöyle diyor kitabın bir yerinde:

"Bu kitaptan çıkarılacak önemli bir hisse, geçmişin günümüzden daha mutlu olduğuna düşünmenin yanlışlığıdır. Geçmiş dönemlerin kendine özgü bir büyüslü olabilir fakat tarihin büyük kısmı günümüzden çok daha beteder; anlamsız şiddet, hastalık ve erken ölümlerle doluydu. Geçmişte yaşamakların tatlılığı mutluluklar, kuvvetle muhtemel bugün doğmuş olanların yaşayacaklarının yanında epey azdı. (s.45)

Kitapta anlatılan hikâyeler, bu yazıyı yazmamı neden olan savı destekliyor: İnsan

her zaman kafayı aşkla ya da öfkeyle, nefretle başka insanlara takma alışkanlığına olan bir yaratık. Sartre'ın meşhur sözündeki gibi, cehennem, başkaları! Mutluluk da trajedi de hep başka insanlara aracılığıyla geliyor. Sosyal medyanın iyice yaygınlaştırdığı deyimle, diyelim, "bazi insanlar".

O bazi insanlar var ya bazi insanlar... Ömrümüzün törpüsü onlar. Her döneme maksimum uyum sağlayabiliyorlar. Beyaz gömlektten böğürtlen kesesinin nasıl kullanılacağını da, her durumdan en az hasarla nasıl çıkacağını da biliyorlar. Kendilerini üzmeden, en az çabayla en olumlu sonuçları elde ediyorlar. Gece yastığa baş kale uyuyup kuş cıvıltılarıyla uyanıyorlar. Nezeleri tam üç gün sürüyor. Sonrasında burunları da pancara dönmüyor çünkü en yumuşak mendili seçip burun katancıklarını düzleni kremlenmeyi ihmal etmiyorlar. Aşık olma işini bile öyle bir denk getiriyorlar ki seçtikleri zat da tam o anda ve en az aynı miktarda onlara ve tam o anda aşık oluyor. Hayatın first class'ında seyahat etseler de içten içe ekonomikler, hiç duygu muşu zayı olmuşuyor. Aynı esnada hem mağdur hem mağrur görünebiliyor, uyan tekme atarken gülmüşeyebiliyorlar. En zor parkurları kan ter içinde kalmadan, sağa sola tebeşsürten şaçarak tamamlayabiliyorlar.

İlkokulun ilk gününden hayatın son gününe dek hayatımızda olan kişiler bunlar. Gözleri üstümüzde. Keyfimiz kaçtığında da çıkartmadan izliyorlar bizi, çorabımız kaçtığında da. Neye yenilsek yenilelim, bir de onlara yenilmiş oluyoruz. İşin fenası ağlarken mendili de onlar uzatıyor. "Yapabileceğin bir şey var mı?" diye soran birinin burnunun ortasına yumruğu indirerek istediği işin insan kendini ekstra şanlı hissediyor bir de. Sinsi şeytan!

Her devre uyum sağlıyor bu insanlar ama bir kısmı bunu yaparken "Her devrin insanı" tarzında karakterizş görülmemeği de başarıyor. Onlar en tehlikeli olanlar. Issız bir adaya düşsek, seni yer, beniyi uyuştur bul kovannarı alır, delirinden çıkardığı yılanı boğup kemer yapar, sağ çıkar... "Ağaç oydum, mango kabuğu kemirdim, kameramın merceğini sökötüm ateş yaktım, kan kustum kızılçık serbetli içtim dedim," der, yine kahraman olur. Onlar birer survivor! Sanki ceplerinde hayat kullanma kılavuzuyla doğmuşlar!

O bazi kişiler, içlerinde çocuğu hayatın 23 Nisan köktüğüna oturtmuşlar. İşbilir velet daha da kalkmamış oradan! Bizim içimizdeki al yanaklı keratasya deneme yanılmalarla domuyor. Dizleri hep yara bere içinde. Onların içindeki çocuk ince kaz tüyü mont giyiyor, bizim

içimizdeki çocuk, gocuk... Topluca oynarken cam kırılıyor, kucagında topla kalakalan biz oluyoruz. Uygun and dilimizin ucuna bir türlü gelmeyen cümleler geceleri uykularımızı kaçııyor. Hayatta asla o bazi insanlar kadar mahir biçimde başa çıkamıyoruz. Sanki doğdukları anda onların kulağına Da Vinci'nin sıfresi sıfırdanmış da bizim kulağımda kendini komik zanneden bir akraba aptalsaptal bir tekerleme üfürmüş.

O bazi insanlar ellerinde birer çekik, heveslerimizi de tek tek kırıyorlar düzenli olarak. Yapmadığımız her şeyin ana sorumlusu onlar. Dünyadan yok olsalar ertesi gün pilot olacağız, uçacağız, kimse bizi durduramayacak.

Bu noktada, bazi insanlardan çıkıp bazı gerçeklere gelmekte fayda var. Öncelikle, öyle bir şey yok. Yok valla, maalesef. O bazi insanlar büyük ölüme zihnimizin bir kaçış fantezisi, bizim abartmış. Evet bazılarını düzenli şeyleri kendileri açısından avantaja çevirmeye diğerlerinden daha yatkın. Ama kimse her zaman en doğrusunu

bilmez, hatasız cool olmaz. Arada bir yalpalamayın, düz yolda düşüp burru kanamayan insandan olsa olsa seri katil olur. Bazi insanların "böl olmayınlar"dan en büyük farkı, amaca gidenyolda başka insanları okadar da kafaya takmamaları belki. Her şeyi değil ama bir şeyi, bunu iyi öğrenmişler.

Dertlerin derya olup üstümüze üstümüze geldiği dönemlerde hele, hayatın faturasını

"bazi insanlar" a kesmek kolay gelir. Ama hesap er geç başa kalacaktır. Buddha'nın meşhur sözündeki gibi, "öfkeye tutunmak zehir içir bir başkasının ölmesini beklemek gibidir." Heves dediğin şey de zaten kırılır, gelir geçer, uçar gider. İnsanın öz maddesinden yapılmı bir tutkuyu iskemle kolay kolay kırılmaz. Evet herkes şanslı doğmaz, hayat asla adil değildir, bizim buralarda, bu zamanda hele, adalet de kim? Amaca gidenyolda amacın kendisinin gerçekliği de dahil dünyaya kadar engelolabilir. Yine de, bir şeyi çok istiyorsak, o uğru da ça göstermek dünyanın güvertesinde somurtarak çekirdek çitleyip bazı kuşların uçmasını izlemekten iyidir, değil mi?

Hayat kısa, kuşlar uçuyor. Farz edelim ki gemi su alıyor, yolcuların akıl sağlığından endişeliyiz, mürettebata da güvenmiyoruz. Uçmak için tek şansımız bu yaşadığımız dönem ve önmümüzdeki hayat. Artık yerimizden kalkıp kanatlardan açalım mı?

Not: Bu yazının önemli bir bölümü Mayıs 2017 de Gazete Duvar'da "Ömrümüzün Törpüsü Bazi İnsanlar" adıyla yayımlanmıştı. "Bazi insanlar" teması hayatımızda giderek daha büyük bir düşmanlıkla köpürdüğüünden, önemli bazı değişikliklerle paylaşmak istedim.

Uçmak için tek şansımız bu yaşadığımız dönem ve önmümüzdeki hayat. Artık yerimizden kalkıp kanatlardan açalım mı?

Antalya Museum-Sarkophag 3 Herkules und Nemäischer Löwe

Hércules lucha con el león de Nemea, por Zurbarán

Y. EMRE CEREN

Herakles'in Maceraları 3: Cinnet ve Nemea Aslanı

Zeus'un oğlu olmasına rağmen kendi evladından ayırmayan Amphitryon, bir rivayete göre Erginos'a girdiği mücadelede önce Herakles, babasının intikamını almış ve mukâfat olarak da Thebai kralının kızı Megara ile evlendirilmişti. Başka bir rivayete göreysen Amphitryon o savaşta değil başka bir savaşta ölmüştü. Ama her halükârda savaş Thebai lehine kazanılır.

Herakles'in Megara ile evliliklerinden pek çok çocuğu olur. Kimine göre sekiz kimine göreysen daha az. Hera ise kocası Zeus'un gayri meşru çocuğuna olan kinini bir kenara bırakamaz, kahramanla uğraşmayı sürdürür. Hera, Herakles'i bir delilik illetiyle, bir cinnetle lanetler. Gözü dönen Herakles kendi çocuklarının tamamını, kardeşinin çocuklarınsa ikisini öldürür. Kimine göre çocuklarını ateşe atarak, kimine göreysen okla öldürür. Ama her halükârda bu cinnet anı yaşanmış ve Herakles çocuklarını öldürmüştür. Olaya müdahale eden Tanrıça Athena, tam babasını veya başka birini öldüreceği esnada kahramanı derin bir uykuya daldırır, böylelikle geriye kalanların hayatını kurtarır. Hera'nın buradaki amacı Herakles'e kefarete gerektiren bir günah işletmekti. Böylelikle kahramanı kendi himayesine alabilecekti. Başka bir iddiaya göreysen bu Hera'nın kendince Zeus'un Argos'a gidiş kuzeni Eurytheus'un himayesine girmesini istediğini hatırlatmanın bir yolu. Herakles uyanır uyanmaz eşi Megara'yı artık istemediğini söyler. Onu yeğeni Iolaos'a verir. Gider Thespios adındaki kralın yanına sığınır, suçlarından arındırılır.

Bu Hera'ya yetmez. Apollon'un kâhinine direktiflerde bulunur ve bu kâhine danışmaya

giden Herakles'e kâhin Eurytheus'un himayesine girmesini ve suçlarının kefareti olarak da 12 yıllık bir göreve çıkmasını söyler. Tanrılardan gelen buyruğa mecburen uyar Herakles. Kefaretini ödemek için Argos'a sığınmak zorunda kalan Herakles'e kuzeni Eurytheus tarafından 12 yıl sürecek 12 görevi tamamlaması gerektiği bildirilir.

Görevler Eurytheus tarafından verilir ve başlıca görevler yeryüzüne dehşet saçan canavarların öldürülmesidir.

Apollon ise bu çileyi çekmesi halinde kendisine ölümsüzlük bahşedileceğini bildirir.

Herakles bu görevleri kabul eder ve gerçekleştirir.

Bu işler kölelikten kurtulmaya çalışan insanı simgeler.

Hera'nın gazabına rağmen diğer tanrı ve tanrıçalar Herakles'i desteklerler. Hermes, Herakles'e kılıç; Apollon yay ve oklarını; Hephaistos altın yaldızlı zırhını; Athena tuniğini ve Poseidon ise atlarını verir. Herakles ise kendisiyle ödeyeceği gürzünü bir zeytin ağacının gövdesinden yapar.

İlk görevi Nemea Aslanı'dır. Bu aslan hüküm tanrı ve tanrıçalara kan kusturmuş, güç bela alt edilmiş Typhon ve Orthros adlı canavarların çocuğu ve Oedipus'un öldürdüğü Thebai Sphinx'sinin kardeşidir. Hera'nın yetiştirdiği bu aslan adını aldığı Nemea bölgesinde terör estirir, kâşp kavurur. Orada oturanlara ve hayvanlarına saldırır, eline geçirdiğini yer. İki çıkışı olan bir mağarada yaşar. Postu o kadar

serttir ki ne yaranların ne berelerin. Herakles bölgeye gelince önce Molorkhos adında oğlunu aslanın öldürdüğü bir köylüye konuk olur. Köylü yoksuldu, elinde kalan son çocuğu Herakles'e kesmek ister. Herakles ise "30 gün içinde dönersen bu çocuğu Zeus'a kurban et, yok dönersen bu benim anıma kurban et" der. Yola koyulur. Herakles

aslanın kaldığı yere varınca onu mağaranın önünde görür ve önce oklarıyla hedef alır.

Ancak oklar posta çarpıp hiçbir şey olmaması gibi yere düşer. Bunun üzerine gürzünü çeken Herakles onu mağaraya girmeye zorlar ve girdikten sonra çıkışlardan tekini kapar. Gürzü de aslanın postuna karşı fayda etmeyince,

aslanı kollarıyla kavrar ve boğar. Aslanın mücadelesine de Herakles'e

sökmez, nihayetinde aslanı öldürür. Postunu kılıcıyla, bıçağıyla kesemez, ateş dahi posta işlemez. Bunun üzerine Herakles aslanın kendi pençelerini kullanarak postu yüzer. Aslanın kafasını müğfer olarak geçirir başına, postunu ise sarar üzerine. O esnada Molorkhos çocuğu kurban etmek üzereyken aslan postu içinde gelen Herakles'i görür. Çocuğu Zeus'a adayarak kurban ederler. Aslanı Eurytheus'a getirir. Böyle bir canavarı öldürecek güçlüği yititten korkan Eurytheus, Herakles'in Argos'a girmesini yasaklar. Ganimetleri kapının önüne bırakmasını söyler. Zeus ise adağını kabul eder Herakles'in ve Nemea Aslanı'nı göğse aslan takımyıldızı olarak yerleştirir.

Hera'nın yetiştirdiği bu aslan adını aldığı Nemea bölgesinde terör estirir, kâşp kavurur. Orada oturanlara ve hayvanlarına saldırır, eline geçirdiğini yer.

HAYDAR ERGÜLEN

Aşıklar CEMİ

İnsan hazinesi: Dertli Divanı

Dertli'si Emrullah Efendi'den, Divanı'sı Bektaş Efendi'den. Yani iki efendi dededen. 16 yaşındayken daha yeni yetmeyken verilmiş iki mahlas da, sazı terlemiş midir bilinmez ama teli titremiş olmalı, gönül de. Dertli deyince Divanı, Divanı deyince de Dertli. İkisi de birbirini içerir, sözcük olarak değil yalnızca, tavrı olarak, eda ve tarz olarak da. En çok da anlam da yol kardeşidir Dertli ile Divanı, musahip. Dertli Divanı. Derti sağlamlar, divanı da kavi gözüküyor böyle olunca.

Hem dertli hem divanı, hem aşık hem zakir, kaşım olandan, geçmiş uygarlıklar, halklar, kültürler, diller, dinler, mezhepler ve doğadan devraldığı her şeyi buluşturan, ondan bir yeryüzü anlayışı, barış yaklaşımı ve cana muhabbet çıkaran, yenileyen Alevi-Bektaş-Kızılbaş kültürünün söz hazinesini yüklenmiş, dağına almış sürdürönlere bir insan hazinesi, Dertli Divanı.

İnsan hazinesi, başlı başına da ni güzel bir kavram ne büyük bir onur, adeta ölmez ağacı duygusu. 2010'da UNESCO, Dertli Divanı'yi aşıklik ve zakirlik alanında yaptığı çalışmalar, çalıp söylemeler ve üretimleri nedeniyle "Yaşayan İnsan Hazinesi" seçiyor.

Dertli Divanı'nın on iki hizmetinden biri de bu demek, başka görevleri de var tabii, görgü cemlerinde mürşit vekili olan babasının sonsuzluğa

göçmesinden sonra dedeliğe başlıyor. İkrar ve görgü cemlerini yürütüyor, yolu yürütüyor bir anlamda. Mekteb-i İrfan dediği bu yolda Ali evlatlarını ve Pir Hünkar Hacı Bektaş Veli bendelerini adeta "gel dostla gidelim gönül" deyişle iyiliğe, barışa, dostluğa çağırıyor. Devletin tüm inançlara eşit mesafede durması gerektiğini söylüyor her ne kadar artık devlet tümünden Türk ve Sünni demek olsa da! Dedeleri de unutmuyor elbette, devletin dedeleri de var ya artık, nasıl olabiliyorsa, Dertli Divanı ise acı acı söylüyor, "Dede devletten maaş aldığı an devletin dedesi olur", hangi devletin diye sormaya bile gerek yok!

Mekteb-i İrfan muhabbetleri Türkiye ve Avrupa'da binlerce gence yol aydınlığı veriyor. Burada yaptığı ululardan, yol pirlerinden, mürşitleri ve rehberlerinden gelen özdeyişleri, hikmetleri, onların zahiri değil batni anlamlarıyla, sırları ve iç anlamlarıyla açıklamak, aktarmak ve bunları muhabbet yoluyla yaparık ruh bütünlüğünü sağlamak çabası. "Muhabbet hepimizin okuludur" diyor, Mekteb-i İrfan da bunun, yani 7'den 70'e kadın, erkek tüm insanların okulu. Özü muhabbet. Tanışmak da söylemek de, kaynaşmak da, karşılıklı bilgi ve birikimi aktarmak da muhabbetle olur. Yol muhabbet üzerine kurulmuştur çünkü. Divanı "Üç can bir araya gelip muhabbet etse o da cem olur" diyor ki, doğrusu yolun da özü budur. Muhammed ile Ali ya da muhabbet hali.

Çocukluğunda radyolarda yer verilmeyen, sakıncalı görülen halk ozanlarını Sofya Radyosu'ndan dinler, olasıyla TKP'nin Sesi Bizim Radyo'dur bu. Aşık Mahzuni, Davut Suları, Aşık Daimi ve başka ozanlar. Divanı yoldan öyle büyülenmiştir ki onun gereklerini çocukluğundan başlayarak yerine getirmeye, hizmetlerini görmeye başlar. "Gündüz hayalinde gece düşünür"dir saz çalmak henüz 14-15 yaşında. Gerçi büyük şairler de hemen hemen o yaşlarda belirmeye başlar, demek ki şiir ateşi o yaşlarda içe

düşüyor: "Temmuz ayında yazın sıcağından susamış bir insanın suya olan isteği neyse, benim de âşık olmaya iyi saz çalması isteğim, suya olan hasret gibiydi" diyor. Yola da susuzluğunu giderir gibi kana kana sıklıkla bağlanıyor böylelikle. Adeta suya niyazın olsun dercesine söze, saza niyaz ediyor.

Hemen çoğu Alevi halk ozanı gibi Dertli Divanı de iki geleneği buluşturur birleştirir elinde, telinde, dilinde, biri Pir Sultan Abdal'dan gelen yoldur, haksızlığa, zulme isyan vardır, Hak yolunda ölümü göze almak vardır, diğeri Yunus Emre'nin yoludur, onun canlı cansız her varlığa duyduğu sevgiden derin etkilenir, ırk, din, dil, renk farkı gözetmeyen bu anlayışla adalet anlayışını sazasında sözünde, elbette kafasında, yüreğinde kavuşturur ve onların muhabbet cemini kurar, yürütür.

Dertli Divanı ya da asıl adıyla Veli Aykut için anlatılanlar, yazılanlar onun sazi kadar sözünde de, hatta daha çok da sözünde, yüzünden çok özünde dardır. Yolu hakkıyla süren, sürdüren, hizmetlerini bir ritüeli bir gösteriyi gerçekleştirmek çok hem aslına uygun olsun hem de yeryüzünden, doğadan aldığımız değerler kaybolmasın diye, devraldığı bilgile donatan, yükselten bir candır o. Zakir de olduğu için, kuşaktan kuşağa dilden dile, elden ele, gönülden gönüle geçen, aktarılan geleneği bağlilarından olarak geleceğe, gençlere devretmek yolunda büyük cabalar gösteren canlar canı bir aşık, bir zakir, bir dededir. Alevi tasavvufu neymiş, öyle bir şey de mi varmış diyenlerin, eserlerine bir göz atması, kulak vermesi bile Dertli Divanı'nın bir insan hazinesinden fazlası, bir tasavvuf deryası olduğunun da delilidir. Aşık Mahzuni'nin kendisinden sonra Divanı'yi işaret etmesi ise rivayet de değildir boşuna dal! İğnâ bir şey daha var, Urfa'nın tek Alevi-Bektaş köyü Kısaş'tan yetişmedir. Köyün üçte ikisi Alevidir ve tam bir türkî kaynağıdır Kısa.

Dertli Divanı "Ali'den Medet" diler, zülfü siyahı yasta görür, "Cehalet Rüzgarı"ndan dertlerin, "Ezelden enelhak dedik/zalırma karşı direndik/daragacında gerildik/astı Hınzır Paşa bizi", "Dönen de Oldu" şeklinde "Bu bir rıza lokmasıdır/biyemzsin demedim mi?" sözlerini anımsanz adeta, "Sırat-ı müstakim bu menkil kardaş /varamayıp geri dönen de oldu/hakikat yolunda olmuşken sırdaş/nefsine yenilip sönen de oldu", "Erenler Cemine Greyim Dersen" şeklinde cemini gereklerini bir bir sıralar, "Erenler cemine greyim dersen/kin ile kibri at da öyle gel!.. / Nene lazım elin kusurun görmek/ sen kende aynana bak da öyle gel". "Serçe'me" sende ise zamanı, dünyayı, yaşamı elekten geçirir: "Çahiller kendini aklar kamiller özüni yolar/ kurudu caylar ırmaklar serçe'smenin gözü kaldı".

Hızlırâ yoldaş bir Divanı, derdişye çok bellidir, "özde birtik olalım canlar!" ..

Tanışmak da söyleşmek de, kaynaşmak da, karşılıklı bilgi ve birikimi aktarmak da muhabbetle olur. Yol muhabbet üzerine kurulmuştur çünkü.

Garip Musa: Müslüm Sümbül

Mahalli Sanatçılarımız ne çoktur ve onların türküleri, ezgileri, deyişleriyle büyümek de ne hoştur! Cümlenin kafiyeli olmasını özellikle istedim, çünkü duygum da tam budur! *Aşıklar Cemi*'ni yazarken eski, yeni, yaşayan, Hakk'a yürümüş halk aşıkları, ozanlar, canlar, hicbirini unutmayım istedim. Gel gör ki unutmak mı insana kayıtlıdır yoksa insan mı unutmayı yazmıştı, her ne halse, Cahit Külebi'nin "İstanbul" şiirinde dediği gibi "unutmak unutmak unutmak" kaçınılmaz oluyor.

Müslüm Sümbül unutulur mu, unutulmaz! Adından soyadından sesinden havasından özgün bir aşığımızdır ki bir zamanlar gönlümüzü hayli havalandırmış, yurdumuzu yuvamızı türküleriley bahtiyar etmiştir. Onu da radyodan dinlediğimizi hatırlıyorum, Neşet Ertaş gibi o da Ankara Radyosu mahalli sanatçısıymış. Radyoevi sözcüğü doğru ve güzeldir, zira eski yıllarda TRT Radyoları da evimiz gibiydi, hele Yurttan Sesler, türküler, yöreler, mahalli havalar çalınip söylenirken.

Hic görmedim Müslüm Sümbül'ü, fakat el aldığı ve piştiği diyelim ocağı iyi tanıyorum. Aynı Alevi Ocağından olduğumuz, Garip Musa Ocağı'nın önde gelen dedelerinden, dedeliği kadar aklıklı ve zakirliğiyle de bilinen, titiz, kılı kırk yaran bir yapıya sahip, çocukken katıldığım cemlerde bile ilminden, kelamından, hoşsohbetinden mahrum kalmamak için dizinin dibinden ayrılmadığım, o da "kuzu" diye sevgiyle saçımı, gönlümü okşayan Ahmet Başer Dededen almış ilk saz derslerini. Başer Dede, dedelikteki Hakullah geleneğini sürdürmek bir yana çoğu kez kendisi yoksul, durumu

olmayan talipere para vermekte, yardım etmekte ünlüdür. Yani Müslüm Sümbül hem sazına hem sözüne bir düzen vermeye Pir elinden başlar ve Pirlirleri de en duyarlısı, titizi olan Ahmet Başer Dededen el alır. 13-14 yaşlarında bağlama ustası olan Sümbül, cemlerde zakirlik hizmetini de yürütmeye başlar. Hatırlatma, zikretme görevini yaparken, ki bu on iki hizmetten biridir, "Telli Kuran" bağlamayı çalar, talipere coşa getirir, Ali'yi hissettirir, deyiş, düvazımam ve mıraçlamayı hem çalar hem söyler. Yol bilir, erkan bilir, cem bilir, görgü bilir. Bir tür sözlü kültür sayılan cem Alevi-Bektaş-Kızılbaş geleneğini yürütür. Ahmet Başer'i de onun "Ey Rabbim" adlı eseriyile anar Müslüm Sümbül: "Varlığını Başer getirirdin dile/Kul olan emeğin vermesin yele/nice hükümdarlar yaptırdı kale/sonu bir top beze belenir gider."

Pir Sultan Abdal, Şah Hatayi, Seyyid Nesimi, Virani, Yunus, Aşık Veysel, Müslüm Sümbül'ü çok etkiler ve ustamalı olarak onların eserlerini çalıp söyler. Neşet Ertaş, Aşık Mahzuni, Aşık İhsan, Kul Hasan, Hüseyin Çırakman, Abdullah Papur'la da çok çalıp söylemiştir. 1966'da TRT'ye mahalli sanatçı olarak alınan iki kişiden biridir, diğeri Neşet Ertaş. Sinavda Sümmani'den "Ben razı değilim hicrana gama", Yunus'tan "Benim adım dertli dolap", Aşık Ali İzzet Özkan'dan "Şu sazıma bir düzen var" ile "Başı pare pare dumanlı dağlar" türkülerini çalıp söyler.

Ankara yıllarında Alevi muhiti olan Abidinpaşa-Tuzluca'yı da oturan aşık, elbette bozuk düzene de catacağı, bu "Şart midur? Şartır! 70'li yıllarda belediye otobüsü sıkıntısı olduğu için yolcu kuyruğundan 100 metre bindiği olur, aşık da buna tepkisini şöyle duyurur: "Hususiler gelir geçer/bakar adamını seçer/fakir ile dalga geçer/saraya beyler sıraya!"

Hemen tüm Alevi-Bektaş halk ozanları gibi kendi kültüründen, hoşgörüsünden, birliktten, laiklikten dem vurur, yobazlığa karşı durur, sisteme, ırkçılara, ağalara, beylere, sömürönlere, işbirlikçilere çatar Sümbül de. "Bu Gece" şiirinde, "Uzak yolu yakın eden erenler/gönül verip cem evine girerler/Kırlar Meydanında kendin bilenen/dostlar ile sohbetim var bu gece" derken, "Biz" de özgürlük ve demokrasi ezlemini dile getirir: "Uyan hey ga fletten benim kardaşım/ değişen dünyayı görmeliyiz biz/özgürlük hicriyet demokraside/beklenen sınavı vermeliyiz biz." Ne yazık ki habire çaktığımız sınav sürüyor. Yalnızca halk ozanları değil, pop şarkıcıları bile bu ezlemini dile getiriyor ama nafi! Diktatörler, otokratlarla dünya yeni bir faşizme, otoriterliğe sürükleniyor.

Müslüm Sümbül, "gel gönül gidelim aşk illerine" diye başlıyor, "vakit geçirmeye iranere yeder/efendim gül yüzüm tabibim" diyerek inceden havalandırıyor Aşık Turabi'nin sırlı türküsünü. Biz de halkın seslerinden Müslüm Sümbül'ü aşkla dinlemeyi sürdürüyoruz efendim.

MURAT ERTTEL

Doksanların başında sevgili Boğaziçi Üniversitesi'nde konser düzenlemeye çalışıp o zamanki rektörün sansürüne uğradıktan sonra, önce Memo ile sonra Pozitif'çi dostlar Cem ve Mehmet'in kardeşi Ahmet Uluğ ile tanışıp derhal hemhal olmuştuk. Ne de olsa kapı zillerinin üzerinde Sun Ra, Fela Kuti ve Bob Marley altalta yazılıydı.

Bir gün Memo aradı: "Alsanca İzmir'de güzel bir klüp var, ismi Punta, orda çalmak ister misiniz?" O zamanlar menejerimiz falan yok konser teklifi, tiyatro, film müziği artık ne istenirse beni arıyorlar. Sağ olsun bizi tavsiye etmiş işletme sahibi de Memo'yu sayıp sevdiğinden dolayı çarşamba, perşembe, cuma, cumartesi geceleri çalmamız için gözü kapalı evet demiş. Oteller yemekler ayarlanmış artık. Bizden bir afiş istedi ve kaç kişi olduğumuzu sordu.

ZeN ismini verdiğimiz grubumuz o zamanlar bas gitar ve vokalde Orhan Er Türk, elektro saz, gitar, vurmaları ve vokalde benzeniz, vokalde ve elektroniklerde ve vurmalarında Merih Öztaylan, saksafonda Bülent Tangay, klavyelerde Serhat Köksal, davulda Okan Özpoyraz, tumba ve vurmalarında Levent Akman, elektro gitarda Tolga Acar, darbuka ve elektroniklerde Emre Onel olmak üzere tam dokuz kişiydik.

Afişte yer almasını istediklerimmetinleri gönderdiler biz de yani aynı orta okuldan olan Orhan Merih Levent ve ben afiş tasarladık ve sağ köşeye isimlerimizin baş harflerini koyduk. Logo zaten bizim. Afişte bir de en sağ köşede Farsça ZeN yazıyor ya o da ikinci logomuzdu. Merih yine çılgınca görsel kaydırmalar geçişler yapıyordu görüntülerin içinde... Afiş herkes tarafından çok beğenildi. Beklentiler yükselmis, bilet satışları patlamıştı. Herkes çok memnundu.

ZeN grubu olarak ilk defa İstanbul dışına çıkacaktık; şevk ve heves içinde tüm enstrümanlarımızı, ampli ve kolonlarımızı, davulları, ayakları, tumbaları ve synthleri bavulları tam kilo limiti civarı uçağa yükleyip İzmir'de indik. Stüdyoda ve konserlerde yakaladığımız tınıyı burada da elde etmiyorduk. Bizi karşılamaya gelen iki minibüse sığamadık ve başka iki araç daha çağırarak esese bakmak üzere klübe girdik. Çok güzel bir verdi, hoşumuza gitmişti. Epey büyük bir yeri kaplayarak kuruldu. Kırak şekilde ağırlandık. Yönetmen Nur Akalın da bu arada bizimle gelmiş elinde video kamera sürekli bir çekiyor. O sıralar filmine müzik yapıyıştık.

Kaçıyız kişilik yer tamamen dolu, heyecan doruk, bizi bekliyorlar. Alkış kıyamet sahneye çıktık ve çalmaya başlamamızla

ZeN

bu
çarşamba 19
perşembe 20
cuma 21
cumartesi 22 şubat

İstanbul'dan
do
gaç
la
ma
reggae
rock
± 00

PUNTA'da çalacak

ALSANCAK
İZMİR TEL: 63 15 04

beraber acayip bir gümbürtü koptu. Biz kaptırmış çalyorken insanlar hızla kaçışmaya başladılar. O kadar insanın ne çabuk gittiğine inanamayarak çevremeye baktım. Dağınık birkaç masa vardı ortada ve orada oturan üç genç kızdan başka kimse kalmamıştı mekanda dinleyici olarak. Benim de o zamanlar on metrelik bir kablom vardı sahneden inip oraya doğru çalarak gitmeye başladım, grup da çalmaya devam ediyordu. Kızlar ben yaklaşıncı çığlıklar atarak kaçtılar. Çok iyi hatırlıyorum içkilerini bırakıp da kaçtılar. Hoş görünümü kökтейller içiyorlardı.

Patron bizimle konuştu, "Siz burada çalmayın. Müziğiniz buraya göre değil ama

misafrım olun, kalın." Biz de ne diyelim aletlerimizi otel odalarına koyup dört gece orada kaldık. Otel odalarımızda çaldık, bir sürü odamız vardı.

Bir ara herkes sipsi aldı.

Çalmasını da bilmiyoruz ama herkes birden çalınca acayip bir ses oluyordu onu dinliyorduk. Arada klübe gidip içtik, sağ olsunlar ziyadesiyle. Bizim yerimize cover band tabiriyle anılan İngilizce Türkçe bilinen şarkılar çalan İzmir'li bir grup bulmuşlar.

Herkes memnun. Biz çalan adamların yaptığı müziği hiç sevmedik tabii, ayrı dünyalar. Ama İzmir ne güzeldi. Adamlar düşünse bize otobüs tutmuşlar, havalimanına gitmek kolay oldu.

Alkış kıyamet sahneye çıktık ve çalmaya başlamamızla beraber acayip bir gümbürtü koptu. Biz kaptırmış çalyorken insanlar hızla kaçışmaya başladılar.

Bilinenli Denklem

ARZU ARMAĞAN AKKANATLI

Annem çoğaltarak severdi beni.
O böyle bilmez diye,
Büyüte büyüte içimde,
Anneme benzetip kendimi,
Onu anneme benzete
Çocuk sever gibi,
Çocukluğumu sever gibi
İncecik parmaklarını ve ufak ellerini,
Yoksun yüreğini,
İçtenlikle ve incelikle ve özene bezene
Babamı sevmek ister gibi
Hayatın denklemine de inanıp
Sıandığımız ve sarsıldığımız gibi
Kuvvetle ve iyileşerek sevdim.
Biri geldi bir gün
Tuttu onun elini
O eli tuttu gitti.
Babam gibi.
Sevmeyi öğrendiğim ufak bir kadının şifalı göğsünde
Sevemeyen bir kadının yasını tutuyorum şimdi.

ÖNDER ABAY

Kırayı nasıl ödeyeceğini bilememek, işten ayrılırsan yeni iş bulamama ihtimali, domatesin kilosunun 35 lira olması, küresel ısınmayla beraber zorlaşan yangın sezonunun tekrar başlaması, yaşamını savunmak için gittiğin eylemde tutuklanmak, kimsesiz kalmak. Hepimizi korkutan, tedirgin eden konular var. Hayatı farklı deneyimlediğimiz için her birimizin amigdalas farklı anları korkutucu olarak kaydetmiş olabilir ama korkunca yaşadığımız kimyasal değişimler aynı.

Belirsizlik, kaybetmek, ayrılmak, ölüm, bazen ilgi çekmek, bazen ilgisizlik bizi psikolojik olarak zorlayan durumlardır; beynimiz duygusal veya fiziksel diye ayırt etmeden bu durumlara stres tepkisini verir. Beynimiz bu stresle hatıralarımıza, yani annemizin ilk korktuğumuz böceğe verdiği tepkiden ilk aşk acımıza kadar bakar. Durum tehlikeli görünüyorsa hipotalamus hemen uyarır, artık tek bir seçeneğin vardır: ya kaç ya savaş.

Bana öyle geliyor ki çoğumuz sıkı sıkıya kaçmaktadır. Bunun sebebi beynimizin defolarından biri olan kolay seçme eğiliminin yanında kalıp savaşmanın ödülleriyle çok korkunun gücüne odaklanıyor olmamız olabilir. Tedirgin olduğumuzda dursak, ne olduğunu anlasak ve bir cevap versek bizi hemen terk edebilecek kadar kolay anlaşılan bir duyguyu alıp engele çeviririz. Oysa onu kendi içimizde bir zafer kazanma fırsatı olarak algılamamız da mümkün müdür?

"Korkma, cesur ol" mesajı veren

Hollywood filmleri ve Google görsellerinin aksine, korku işlevi olan ve varlığını kabul etmeden aşamayacağımız bir duygudur. Sisteminizi biyolojik bir "kaç veya savaş" anına hazırlayarak kritik, hayatınızı tehdit eden durumları aşmanıza yardımcı olmak için tasarlanmıştır. Onu bastırırsanız veya anlamak için yeterli özeni göstermezseniz sizi sokak köpeklerinden tutun gerçekleştirmeniz gereken ufaklık ödevlere kadar takip eder. Düşününce korkularımız giriz, gelişme ve sonuçtan oluşan bizim yarattığımız senaryolardır; gerçekleşme ihtimallerinden korkarız. Öyleyse endişelerimiz kendi düşüncelerimizden

kaynaklanır. Düşüncelerimizi değiştirerek korkuların kontrolünü elimize alamaz mıyız?

Bir sokakta yürümenin bile kaçma/savaşma mekanizmalarını tetiklediğini, her alanda tehdite maruz kalmalarına rağmen

cinayetlere karşı platform oluşturduklarını düşünürsek

bunun cevabını en iyi kadınlar bilir. Korkuyu hissetmediğimizde değil, korkuyu iyi tanıyıp ona karşı yürüdüğümüzde kazanırız.

Bazen hayatta yaşadığınız zorlukların korkunç sonuçları olabilir ama hiçbirini korkarak, güvensiz hissettiğiniz anlara tutunarak kendinize verdığınız kadar zarar veremez. Siz onlara güç vermezseniz düşünceleriniz anlamını yitirir. Hayatınızı olmamış senaryolar içinde duyguların esiri olarak yaşamaktansa gerçekte ne olduğuna bakın. Sonra korkun ve savaşın.

Bazen hayatta yaşadığınız zorlukların korkunç sonuçları olabilir ama hiçbirini korkarak, güvensiz hissettiğiniz anlara tutunarak kendinize verdığınız kadar zarar veremez.

KENDİMİ KIRDIM BEN

Bir şarkı yaptım. Adı ne olsun diye sordum insanlara. Üç de seçeneğ verdim:

1. Dönme Dünya.
2. Kendimi Kırdım Ben.
3. Hep Kazanır mı Kötü?

Yüzde doksan Kendimi Kırdım Ben'i seçti. Ve bir kez daha fark ettim ki insan en çok kendini kırıyor belli ki...

"Başkası olma kendin ol" tarzı sözler çok modaydı bir zamanlar... Oysa şimdi herkes gibi olmak moda. Birbirine benzenen yüzler, sözler, şarkılar... Hem biricik olmak, beğenilmek isteyip, bir yandan da beğenilen ne ise o formülü uygulayıp aynılayıp olmak ne tuhaf bir çelişki. Sürekli oraya buluruz kırılıp döküldüğümüz için kendi parçalarımızı bulamıyoruz zaten. Bulamayınca da bize başanlı ve "istenilen" olarak dayatılan yüzleri, sesleri, davranışları yama yapıyoruz kendimize. Söktüklerimiz sirtırıyor alttan alta. Yama, bereli ruhumuzun kumaşını inceliyor. Kendimiz silikleştikçe, filtrelerin dozu artıyor. Doğal olmak, silik olmak demek bu çok renkli donuk dünyada. Kendimiz olmak biraz olsun tatmin edici olsaydı, başkalarından üstün olmak için bu kadar kasmazdık belki de. Ama bir kendimiz kaldı mı? Kalmadıysa, içimizdeki bu kırılıp duran da kim?

Sıfı sevileyim, kabul göreyim diye bana yanlış yapmalarına rağmen sineye çektiğim insanları düşünüyorum bazen. Sineye çekmem bir işe yaradımı. Sevdiğini, takdirlerini kazonamadım.

Aksine, onlara bana kötü davranabilme hakkını kazandırıldım. Onlara tahammül ettikçe, sadakatlerini kazanmadım, onlara tepeme çıkma hakkını kazandırıldım. Onlar zaten bana değil, benim onların ihtiyaçlarını karşılamama sadıktılar. İhtiyaçları değişince beni de başkasıyla değiştirdiler. Zaten zaman değişim zamanı, tamir değil. Bozulan oyuncakların, telefonların, televizyonların artık hiç tamir edilmediğini görmüyorum, hemen yenisi alınıyor. Dostluklar da aşklar da ilişkiler de tamir edilmiyor artık. Gerek yok, yenisi alınıyor.

Yanlış ilişkilerin faturasını kendimle ödüyorum. O kadar harcadım ki küçücük kaldım. Zaten 1,57 boyum vardı. Şimdi ceket cebine sığmıyor. Yine de talepler bitmiyor. Kimi vicdanıma oynuyor, kimi duygumu sömürüyor, kimi korkuyla sindiriyor, kimi egosunu üzerinde zıplatıyor. Onu kırmayayım, bunu üzmemeyim, şunu kazanayım derken, kendimi kaybediyorum. Benden çok fazla alacağım var. Çok fazla sözüm, borcum var bana. Ve insan alacaklısıyla olmaktan hoşlanmaz. O yüzden kaçayorum kendimden. Vefasızlık yapıyorum. Kırılıyor o da tabi, yani ben... Kendimi kırdım ben...

Çatlamış fay hatlarını var benim. Zaten dört bir yanımda kalpze. Belki sen de siz de... Kiminiz sadece sorun çıkardığını ebeveynlerince fark edilen çocuk gibi sosyal medyadan köpürüyor, bağırıyor sunuz. Sevgiyi ve ilgiyi ancak, sorun çıkararak alının sanıyor sunuz. Kiminiz iç duyulanı kontrol edemediği boşlukları, işyerindeki çalışanlarını kontrol ederek, zorbalık yaparak kapatmaya çalışıyor. Kimimiz sürekli nasıl görüldüğünü, yediğini, içtiğini, giydiğini parlatmanın peşinde. Kirlili dünyasını, üç vitrinli ışıklara bağarak gizlerim sanıyor.

Ailesine kendisini ispatlamaya çalışan, onların sevgisini kazanmak için çırpanan küçük çocuklar gibiyiz hala. O ebeveyn bazen patron oluyor, bazen arkadaş, bazen eş. Belki de mutsuzluğumuzla, başarısızlığımızla, onların asla onaylamayacağı birine dönerek cezalandırmak istiyoruz onları. Olan yine bize oluyor. Biz küçülüyoruz. Herkes keyfine bakıyor. Hatta hoşlarına gidiyor bu durum çünkü onlara bağımlı ve muhtaç olmamızı istiyorlar. Biz de ne güzel kendimizle traşlıyoruz kendimizi. Un ufak ediyoruz. Yalnız kalmamak, dışlanmamak için. Oysa kendi kendinden çıkarıldığı an, elde var sıfır kalıyor insan.

Hayat, sıfır! Melahat

Yanlış ilişkilerin faturasını kendimle ödüyorum. O kadar harcadım ki küçücük kaldım. Zaten 1,57 boyum vardı. Şimdi ceket cebine sığmıyorum.

olma derdinde mi yoksa bir şeyler mi anlatmaya çalışıyor? Amacı bizi düşürmek mi yoksa kalkmayı öğretmek mi? Bilemiyorum. Youtube'da izlediğim şu klasik motivasyon videolarından birinde adamın biri, hayatındaki zorlukların aslında bizi yıpratmış kadar güçlü olmaya da öğrettiğini anlatıyor. Kurşun kalemin kalemtraşla traşlandıkça sivrildiğini ve aslında işlevsel hale geldiğini ve acı verici gibi görünen bu traşlanma sayesinde en verimli halini kazandığını belirten adamın gözlerinin içine bakıp soruyorum. İyi de kalem traşlandıkça tükeniyor. Bit kadar kalıp çözü boyluyor. Onu ne yapacağız? Adam cevap vermiyor. Youtube'un tek taraflı dünyasından ahlak kesmeyi sürdürüyor.

İçimden küfür etmek geliyor, edemiyorum. Cezalandırılmaktan, terk edilmekten, ayıplanmaktan korkan tarafım, youtube figürüne bile küfür edemiyor. Hep yanlış şeylerden korkmuşum zaten şimdiye dek. Aslında yalnızlıktan değil, yanlış kalabalıklardan içinde yalnız kalmaktan korkmuyordum. Hata yapmaktan değil, hiç denememiş olmaktan... Ölümden değil, hakınca yaşayamamaktan... Kendim olmaktan değil, başkası gibi olmaktan... Yapamadım. Ne kendime, ne başkasına yaranamadım. Uzaklaştım. Daha da uzaklaştım. Bazen diyorum, neden bu duvarı koydun aramızda, neden bu mesafe? O zaman diyorum ki yakından bak malzemesine, çünkü tüm duvarı sayende ördüm, üzerine attığın tüm o taş ve engellerle.

Bazen de garip bir hırs geliyor üzerine. Tüm o taş ve engelleri toplayıp geri fırlatmak istiyorum. Ama sonra fark ediyorum ki, bana en büyük taşları atan da yine kendimim. Dönüp atsam, hedef yine ben. Tam onikiden. Kendimi kırdım ben...

EldeVarsıfır...

Lisede bir hocam, bir gün tahtaya 1 rakamı çizmişti. "Bu 1, sizi temsil etsin" demişti. "Çünkü hepimiz biriciksiniz. Bu birin yanına da bazı güzel değerler koyalım ki sayımız büyüsün." Birin yanına sıfır çizdi. "Bu sıfır başarıyı temsil etsin" dedi. Sayının değeri 10 olmuştu. Sonra bir sıfır daha çizdi. "Bu zenginlik olsun" dedi. Sayının değeri 100 olmuştu. Sonra bir sıfır daha çizdi. "Bu saygınlık olsun" dedi. Sayının değeri 1000 olmuştu. Sonra baştaki 1 rakamını sildi. Geriye sadece sıfırlar kalmıştı. "İşte," dedi. "Kişiliğinizi sildiğimizde geriye bu kalır."

O zaman "yav he he" şeklinde tepki gösteren öğrenciler olacağını bilmesine rağmen bunu anlatmak istemişti bize. Benim su anda yazdığım gibi. Çünkü sürekli kafamı kurcalıyor. O birler nerelere gitti? Boyuna sıfır biriktirip duruyorum da birler nerde?

Benimki kayıp. Başkaları üzülmemesi, beni sevsinler ve beğensinler diye yarımday çoğunun kaybettim. Kalan parçalarım tek rehberim. Ama şimdi daha iyiyim. "Bazı kavgalar çıkmalı, bazı kalpler kırılmalı, bazı insanlar kaybedilmeli" sözünü hatırlatıyorum kendime. Ben kendimi kaybettim. Doğru bir yol yok biliyorum. Onu da aramıyorum. Çünkü tek bir yol fikrine saplandım mı oradan çıkış yoktur. Ama böyle kayıpken bulunacak yolların sayısı sonsuzdur.

sizden
gelen

SEDAT MERCİMEK

Garip bir şeyler oluyordu. Çin'in Wuhan kentinde başlayan bir salgın hastalık dalga dalga dünyaya yayılıyordu, ülkeler bir bir tam kapanmaya giriyor, yüzlerce, binlerce insan ölüyordu.

O gün evlerinde bir taraftan televizyon izleyip bir taraftan kahvaltı ederken, salgın vakalarının "Bize kolay kolay gelmez" diye övünülen ülkemizde başladığını öğrendiler. Muzipçe bakış "Keşke biz de kapansak da bir kaç gün işe gitmesek" diye kikirdeştiler. O gün ve sonraki günler evde kalsalar o kadar mutlu olacaktı ki evden her zaman olduğu gibi paldır küldür mutsuz suratlarla zor çıkıyor. Tarihler 15 Mart 2019'u gösteriyordu. Hastağın adı da Covid 19'du.

Cep telefonunu küçük çantasına, elini cebine soktu. Neşelenmeye çalışarak "Birazdan gelir bizimki." dedi adam karısına. Deddiği gibi de oldu, sırtı turuncu aracı üzerinde Oran taksi yazar bir araba önlerinde durdu. Adam karısının bavulunu bir çırpıda bagaj koydu. Karı - koca arka koltuğa yerleştiler. "Günaydın Tahsin amca." dedi karısı. "Günaydın kızım." dedi taksi. Kaç yıllık emekçileri sayıldı, Oran almaları. Tatlı, tonton amca tarifinin vücut bulmuş haliydi taksi. Arabada keşif bir sarımsak kokusu tur attı, karı-kocanın eşşamanlı ağızları camlar, kokuyu dışarı savuşturdular. Birbirlerine baktılar. "Önce Cezayir Caddesi'ne gidelim Tahsin amca." dedi adam. Sesi radyodaki ses karıştı. "Ülkemizde görülün altıncı vakanın Umre'den dönen..." diyordu ki radyo, taksiyi kafa göz salladı, vitesi bir, iki, üç, dörde. "Oyun büyük yeğen! Yok Çin'miş yok yarasayok Kolivit mi ne zıkkımsa, hepsi uydurma. Hem Türk genitayışanlara bir şey olmazmış, aşkım televizyonda dinledim. Hele-ş Bill Gates denen yok mu! Hepsî üç güçlerin işi! Ah da buraya yazıyom. Görüşünüz!" Sarımsak kokusu bir tur daha attı arabada, camları biraz daha indirip hemen kapattı karı-koca. Mart ayında Ankara soğuşunun şakası hiç olmazdı.

Cezayir Caddesi'ne geldiler. Kadın, çalıştığı yerden evrakları almak için binaya girdi. Adam ve taksi, arabadan çıkıp birer sigara yaktılar. Biraz da iğneleyerek "Ee Tahsin amca, kim bu senin işkembeci? Sabah sabah mis gibi koku valia." dedi adam. "İşkembe değil paça. Onu da dün televizyonda söylediler. İyi geliyormuş Kolid mi her neyseye." Adam gülmüşüdü "Ah Tahsin amca ah! Hem nalına hem mihna yoksafala inanma falısız da kalma. Bensana ne diyeyim." diye geçirdi içinden.

Kadın, şirket binasından koşar adım döndü. Taksi ve adam, taksinin içinde bekliyorlardı.

Oyun Büyükle Yeğen!

Adam, taksiye gidecekleri bir sonraki yeri sohbet arasında söylemişti. Taksinin kıvrak, kimi zaman diğer sürücülerini haşlar, aşşalar tavırlıyla Esenboğa'ya gelmişlerdi. Adam, kadını yolcu ederken karısı "Sizinkilerin Fransa'dan bir istediği olursa haber ver" dedi, "Aman Albert'a iyi bak." diye de ekledi. Sıkı sıkıya sandılar birbirlerine. Öpüşüp vedalaştılar.

"Mümkün olsa da biz de herkes gibi evimizde oturabilseydik." gibisinden içinden geçirdi adam. Sabahki kikirdemeleri boşunaydı. Taksi, anlatıyor, radyo, Yurttan Sesler havasında, adam kendi dünyasında, merkezde doğru ilerlediler.

Akşam posası çıkmış bir halde evine girdi adam. Albert, adamı kapıda karşıladı. Yarım saat geçti geçmedi, keyifli yalnızlık planı neyseye pek bir garip geldi ona. Evde ilk yalnız kalmış, karısının ilk kez yurt dışına gitmesi değildi habuki. Bu kez sanki farklıydı. Ev boş, bombtoş. Adam eve dönerken karısını aramış, ulaşamamıştı. Bir kez daha aradı adam. Karısı ağlamaktaydı. "Dönüşüm, uzayacak sanki. Biz havadayken tüm uçşar askıya alınmış. Almayacaklarını söylemişlerdi asıya alını karantinaya aldılar burada. N'apacam ben şimdi?" Durum akıllarına gelmeyen den vahimdi. Adamın yalnızlığı, devletçi, kendisi küçüldü küçüldü. Karısının yalnızlığı onu daha da dehşete düşürdü. Olup biteni anlamış gibi Albert bir köşeye sındı.

Adam, akşam saat on gibi televizyonu açtı. Son dakika haberlerinde ani iki günlük sokağa çıkma yasağı, haberleri dönüp duruyordu. Sokaklarda hareketlenme, gözle görülen bir panik havası vardı. Herkes sokağa dökmüşüdü. Oran'da şehre baktı, Cezayir Caddesi'ni düşündü, Albert gelip kucağına yattı.

Ertesi gün karısı, sabah erkenden aradı. Oldukça uzun konuşular. Diğer gün kendisi, bir diğer gün karısı, bazen gün içerisinde birkaç defa birbirlerini arayıp durdular. Konuşma süreleri gitgide azaldı. Bir hafta dolmak üzereyken ikisi de birbirini aramadılar. Adam, evde dışarıdan sipariş ettiği yemeği yiyip yattı. Kadın, otel odasında Paris'e, Paris de kadına baktı.

Sonraki sabahlar, ikisi de donuk, durumdan vazife çıkarma ihtiyacı çıkarma isteği duymadan uyandılar. Adam, bilgisayarını açıp evden çalışmaya başladı. Kadın, otel lobisinde kahvesini yudumladı. Adam, öğlene doğru işine ara verdi, dışarıdan yine yemek söyledi, Albert'a mاما verdi. Kadın, lobiden odasına geçmiş, biraz kestirmişti. Adam, kadına mesaj yazdı. Kadın, uyanı, mesajı gördü. Önce düş aldı, sonra da mesajı cevapladı.

Adam ve arkadaşları yedi sekiz yıl sonra sahilde sezişonglara yayılmış o günlerden bahsediyorlardı. Herkes kendi hatırladığı bir detayı söylüyordu: "İlk günlerde maske bile bulamamıştık." "Kafeler, lokantalar, barlar, tiyatrolar okullar kapalıydı." "Gece on ikiden sonra müzik yasaktı." "Evlerde ekmek pişiriyordu herkes." "Şehirler renk koduna göre ayrılıyordu. Sarı, mavi, yeşil miydi? İşte öyle bir şeyler." "Akşam dokuzda sokağa çıkma yasağı başlıyordu." "Tokalaşmak, sarılmak bile bitmişti." "Kimi yakın, kimi uzak, kimi çoktan unutulmuş günler artık tuhaftı. Maskelere alışmış, günlük sayılara bakmıştık. Balkonlarda sağlık çalışanlarına alkış kıyamet koparmış, üstüne güya bir de minnet duymuştuk." diye içli içli konuşuyorlardı.

Telefonunu sessizde unutmuştu adam. Dört cevapsız arama. İçlerinden biri de karısınınki. Kadın, öğlene doğru kocasını aramış, ulaşamamış, o da mesaj atmıştı. "Yarın (çarşamba) 16.20'de Ankara'dayım. Şirket her şeyi ayarladı. İki hafta evde karantinada olacağız. Öpüyorum."

Çarşamba adam, karısını karşılamaya havaalanına gitti. Karısına sevinçle sarılmaya yeltendi, aklına Kovid geldi. İki yabancı gibi selamlaştılar, maskelerinin üstünden baktılar, ellerini kollarını neredeyce ayaklarını bilemediler. Adam, karısının bavulunu aldı, taksinin bagajına attı. Kadın eğilip taksiye binerken heyecanla "Tahsin amca!" diye seslendi şöyle doğru. Kocası, "O yok. Hastanede. Ziyaretçi de kabul etmiyorlar." dedi. Kadın, başını iki yana salladı, camdan dışarı baktı, pencereyi araladı, Ankara'nın buzdan öte havası içeri doldu.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Mehmet Ali & Akşam
Bu yazı geçen sayıda CENGİZ BOZKURT'un yazdığı Gerisi Sendele köşesine gönderilenler arasında seçilmiştir.

EMRE KONGAR

Devlet ve İdeoloji

(Devlet Yıkımına Giriş III)

Değerli okurlar, iki ay önceki birinci yazımda, "Bu yazı dizisinin amacı "Devlet Yıkımı" konusuna giriş yapmak ve bu konudaki temel ilkeleri gözden geçirmektir." diye söze başlamış ve devleti tanımlamaya çalışmıştım.

Bir ay önceki ikinci yazımda, güncel sorunlardan da hareketle, "Zalim Devlet" ile karşılaşmıştık yaşıdığımız sorunlara ve ne yapmamız gerektiğine değinmiştim.

Şimdi bu yazıda "Devlet ve İdeoloji" konusunu işlemek ve "Devlet Yıkımı" sürecinin arkasında yatan "demagoji"yi tanımlamak istiyorum.

Biliyorsunuz, "demagoji" günlük dilde, genellikle, laf kalabalığı, konuyu sapırtmak anlamında kullanılır.

Oysa siyasal bilimde, "halkın duygularını okşayarak onu aldatmak" anlamını taşır.

Burada da o anlamda kullanıyorum

★★★

İnsanın doğa ile olan ilişkisi teknolojiyi, bu ilişkiye ek olarak, birbirleri ile olan (yani insan-insan ilişkisi) ise devleti ve ideolojiyi yaratır.

Teknoloji değiştikçe, devlet biçimi ve ideoloji de değişir.

Çünkü insanlığın kullandığı teknoloji değişince, üretimi biçimi de değişir.

Üretim biçimi değişince, devlet biçimi ve ideoloji de değişir.

Aslında insanlığın keşfettiği veya icat ettiği her yeni teknoloji, bütün dünyayı etkiler.

Biz buna kısaca "küreselleşme" diyoruz.

Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra kullanılmaya başlanan "küreselleşme" terimi, aslında insanlığın eriştiği üçüncü dönemi belirtiyor.

İnsan-doğa ve insan-insan ilişkilerini ve bu ilişkilerin sonunda ortaya çıkan teknoloji-ideoloji-devlet etkileşimini anlamak için kısaca, "teknolojik devrimler"e ve bu "devrimler"i ürettiği "küreselleşme süreçleri"ne bakmak yararlı olacaktır.

★★★

Birinci küreselleşme dalgası, Tarım Devrimi ile geldi:

Tarım Devrimi devlet biçimi olarak monarşilerle, ideoloji olarak tek tanrılı dinler aracılığı ile dünyayı düzenledi.

Tarım Devrimi ile ana üretim aracı haline gelen toprak değer kazanınca, toprağı zapt etmek ve korumak, birinci küreselleşme dalgasının esas amacı oldu.

Toprağı almak, korumak ve ekip biçmek büyük bir örgütlenme gerektirdi; beylikler, dükalıklar, emirlikler, krallıklar, şahlıklar, padişahlıklar, krallıklar, imparatorluklar oluştu.

Tek tanrılı dinler, bu tür devletlere bağlı olan insanların ve toprak kazanmaya yönelik savaşların ideolojik şemsiyesini oluşturdu.

Doğu'da da Batı'da da bütün krallar, imparatorlar, şahlar, padişahlar, Tanrı'nın yeryüzündeki temsilcileri sayıldı.

Din, mezhep, devletin ideolojisi oldu.

Kilise ve dinsel örgütlenmeler, din adamları, devletin, daha doğrusu devlet adına halkı ezenlerin destekçileri oldu.

Devlete veya devlet başkanına itaat etmeyenler hem bu dünyada cezalandırıldılar hem de öbür dünyada cehennemde yanacakları söylendi.

★★★

Tabii her yapı, her an, üç farklı teknolojik devrimin de özelliklerinin hepsini birden taşıyor:

Eski dönemin kalıntıları, gelecek dönemin filizleri ve o günkü düzenin egemen nitelikleri, her dönemde birlikte varolur.

Birinci küreselleşme dalgasını simgeleyen Tarım Devrimi de, hem kendinden önceki topraklılık ve avcılık dönemlerinin ideolojik (totemizm, şamanizm ve benzeri inançlar) kalıntıları hem de bir sonraki dönemin yani endüstrileşmenin ve milliyetçiliğin filizlerini içinde taşıyordu.

Tarım Devrimi, din-tarım imparatorlukları aracılığı ile bütün dünyayı, devletlerin içinde, köle köylüler ile toprak sahipleri ve din adamları arasındaki sömürüye ve devletler arasında da inançlara dayalı toprak savaşlarına göre küreselleştirecek biçimlendirdi.

İçte sömürü, dışta savaş ve kan, ve bütün bunların gerekçesi olarak kullanılan tek tanrılı dinler ve onların mezhepleri, birinci küreselleşmenin dünyaya armağanlarıydı(!).

Birinci küreselleşme, yani Tarım Devrimi,

kendi içindeki evrimleşme süreci ile ikinci küreselleşme dalgasını, yani Endüstri Devrimi'ni doğurdu.

★★★

Dünyanın ikinci küreselleşmesi olan Endüstri Devrimi, artık fabrikaların (makinaların) üretim araçları haline gelmesi ile toprağın değerini azalttı ama, ortadan kaldırmadı.

İkinci küreselleşme dalgası, din-tarım imparatorluklarını yıktı, yerlerine milliyetçilik ideolojisi etrafında örgütlenen ulus devletleri doğurdu.

Ama dinin küresel egemenliğini

zayıflatmakla birlikte, tek tanrılı dinlerin, bir kimlik aracı olmalarından gelen önemlerini korudu.

Bu dönemde, devletlerin egemen ideolojisi milliyetçilik, ırkçılık oldu.

Savaşlar artık sadece toprak için değil, endüstriyel ham madde sağlamak ve sonra da üretken malları satmak için pazar bulmak için yapılmaya başlandı.

Savaşlar, ulus devletler arasında oluyor ve şemsiye ideoloji görevini de etkilere azalmış görünen (ama kimi zaman yine ön planda) dinsel ve mezhepsel farklılıklarıyla birlikte, daha egemen bir biçimde, milliyetçilik ideolojisi yerine getiriyor.

İkinci küreselleşmenin insanlığa armağanı(!) da bu kez ulusçuluk bağlamında endüstriyel üretim adına yapılan kanlı savaşlar ve kimi zaman faşizme de giden milliyetçilik akımları oldu.

İkinci küreselleşmenin egemen ilişkileri, içte (eski dönem köylü ile toprak ağasından adamı çelişkinin kalıntılarıyla birlikte), sermaye ile emek arasındaki çekişmeler, dışta ise hammadde ve pazar için yapılan sömürge savaşları biçiminde ortaya çıktı.

Devletlerin ideolojisi olan milliyetçilik ideolojisine karşı çıkanlar ihanetle suçlandı.

Milliyetçilik ideolojisinin demagogik otoriter liderlerin aracı olmasıyla, ırkçılık, nazizm, faşizm gibi totaliter devlet biçimleri ortaya çıktı.

Birinci ve İkinci Dünya Savaşları insanlığın Tarım Devrimi aşamasından Endüstri Devrimi aşamasına geçmesi sırasında ortaya çıkan çelişkilerin ve yaşanan gerilimlerin, çatışmaların sonucunda dünyayı kana boyadı.

Bu kanlı tarihin tek olumlu sonucu belki de yıkılan ve işgal edilerek parçalanan Osmanlı imparatorluğu'nun yerine **Mustafa Kemal Atatürk** tarafından Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmuş olmasıydı.

Bu arada ikinci küresel dalga, yani Endüstri Devrimi de, kendi içinde üçüncü

dalganın yani İletişim Devriminin filizlerini üretmeye başladı.

Bir yandan İletişim-Bilişim teknolojileri gelişir ve dünyayı etkilerken, öte yandan din, mezhep, dil, ırk ve milliyet farklarını birbirleriyle eşit değerde gören, insan hakları ve katımlı demokrasi gibi kavramlar oluşmaya başlamıştı.

★★★

Üçüncü küreselleşme dalgası, yani Bilişim Devrimi, insan hakları ve demokrasi kavramlarının gelişmesiyle, bütün insanların din, dil, ırk ve milliyet farklarına rağmen eşit doğdukları ve eşit oldukları anlayışıyla, eş zamanlı olarak dünya üzerinde egemenliğini ilan etti.

Ama günümüzde, eski dalgaların ideolojik ve nesnel kalıntıları, demokrasi ve insan hakları filizlerinin gelişmesini engelliyor ve Bilişim Devrimi'nin ideolojik şemsiye olarak insan haklarına dayalı katımlı demokrasi anlayışını dünya çapında kullanmasına mani oluyor.

★★★

Kendileri ileri teknolojileri sayesinde Bilişim Devrimi aşamasına geçmiş olan emperyalist devletler, sömürdükleri ülkelerdeki

egemenliklerini sürdürebilmek için, bu ülkelerdeki geri kalmışlıkları sabit tutmak istiyorlar.

Bunun için de Tarım Dönemi'nde veya Endüstri Dönemi'nde patinat yapmakta olan sömürdükleri ülkelerde, eski dönemlerden kalmış olan ideolojileri yani, milliyetçi, ırkçı, dinci mezhepçi kimlikleri pompalıyorlar...

Böylece insanlığın teknolojik gelişmesi bakımından geri kalmış olan devletlerdeki halkın uyarlaşılarak, bağımsızlık, özgürlük ve laik demokrasi adına kendilerini kafa tutmalarını engellemek istiyorlar.

Korkuları Mustafa Kemal Atatürk gibi, Mahatma Gandhi gibi liderlerin, teknolojik olarak ileri gitmiş olan uygar dünyanın değerlerini kullanarak emperyalizme karşı çıkmalarıdır.

Bu nedenle de bir yandan, El Kaide gibi, Taliban gibi örgütleri Orta Çağ ideolojilerine ve Devlet yapılarına göre kurup destekleyerek, dünyanın başına bela ediyorlar...

Öte yandan, sömürdükleri ülkelerdeki siyasi liderleri köleleştirerek ("Arap Baharı" gibi "Orientalizm" gibi, "Medeniyetler Çatışması" gibi, aldatmaca ideolojilerle) bu ülkelerde zaten zar zor ayakta duran "Çağdaş Devlet Yapılarını" yıktırıyorlar,

Böylece bu dizinin gelecek ay yayınlanacak olan dördüncü yazısına, "Devlet Yıkımı Stratejisine" geliyoruz.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rante.com>

Mecbur Kalınmamış Yalnızlıklar

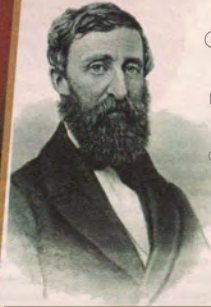
ALİ DENİZ USLU

Farklı biçimlerde aldatırız birbirimizi
Çalar saatle uyananlar,
Bedenini uyarmak için koşanlar,
Şekersiz kahve sıraları,
Egzotik sıradanlıklar,
Yüzünü asansör aynalarında fark edenler,
Devam etmek için nedenleri zorlamak, aramak.
Yorucu, beceri değil, inatla alakalı.
Bense ucubeleri severim; özellikle yıpranmış olanları,
Mecbur kalınmamış yalnızlıkları,
Tercihen yaşananları,
Şefkatin israfı, toplumun öğüttüğü yığınlarda.
Kusmak isteyip sürekli öğürmek gibi hayat.
Neyin üstüne sifonu çeksen gider tıkanıyor artık.
Herkesin her şeyi bildiğini sanması,
Ve seni umursadıklarını düşünmek,
Bu yüzyılın en büyük yanılgısı.
Yaşam, ölüm, doğum, şimdi ve sonrası,
Geride kalanlar gidemedikleri için duranlardır belki.
Çürümüş mutluluklar, farazi umutlar ve garabet umutlar.
Hepsi görkemli bir umursamayışın gözünün içine bakıyor.

Madem zamanı durdurmanın çaresi yok, madem zaman gelecek, bari, geçişini iyice hissetsek.

Haldun Taner

Gerçeklerin, güllerin nasıl varsa, kendisine ait dikenleri vardır.

Henry David Thoreau

- İmtiyaz Sahibi: Birgün Yayıncılık ve İletişim Tic. A.Ş. adına İbrahim Aydın
- Yayın Kurulu: Önder Abay, Ümit Bektaş
- Edebiyat Danışmanı: Haydar Ergülen
- Editörler: Oğuz Akın, Mustafa Kömür
- Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Sefer Selçuk Özбек
- Reklam ve İletişim: bavulreklam@birgun.net, bavul@birgun.net
- Kapak Tasarım: Ahmet Can Sarıoğlu
- Grafik Tasarım: Barış Can Sarıoğlu
- İletişim: 0546 2883328 - iletisim@bavuldergi.com - bavul@bavuldergi.com
- www.bavuldukkan.com
- Adres: Gülbahar Mahallesi, Arni Dilligil Sokak, Özden Apartmanı, No: 14/3 Mecidiyeköy/Şişli İstanbul
- Baskı: İleri Basım Mat. Arıt. Reklam Tarihim Yayın ve Teknik Hiz. Tic. A.Ş.
- Adres: Yenibosna Merkez Mh. 29 Ekim Cd. Al Apt. No:5/902
- Bahçeşehir-İstanbul (Vizyonpark 2 Plaza B-1 Blok Kat:9 No:81-82)
- Tel: 0212 454 32 90 - 0212 454 34 83
- Genel Dağıtım: Turkuvaaz Dağıtım Pazarlama A.Ş.
- ISSN: 2149-8113 Aylık yaygın süreli yayındır.

/bavuldergi

/bavuldergi

/bavuldergi

"Tutkuyla yaratılan ve dünyaya yayılan
30 yıllık bir markanın gerçek öyküsü!"

İlk kitabım Kaşmir Yolu'nun ilk cümlesi
"Bu benim ilk ve son kitabım"dı.

Ama sözümde duramadım. Yine yazdım.
Neden mi? Diren Keçi'de anlatıyorum..

Ayşen Zamanpur

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
Şehir Tiyatroları

36. GENÇ GÜNLER

9-20 MAYIS 2022

TÜM ETKİNLİKLERİMEZ BECERİSİZDİR

YAZ GEÇMİYORUZ

DAİMA GENÇ

sehrintiyatrosu

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://arantey.org>

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatroları 1914

